

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

Diplomová práce

2023

Bc. Tanja Marková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra žurnalistiky

**Mediální obraz Václava Havla v seriózním a bulvárním
tisku ve vybraném období**

Diplomová práce

Autor práce: Tanja Marková

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: Mgr. David Klimeš, Ph.D.

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 3. 5. 2023

Tanja Marková

Bibliografický záznam

MARKOVÁ, Tanja. *Mediální obraz Václava Havla v seriózním a bulvárním tisku ve vybraném období*. Praha, 2023. 86 s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky, Katedra žurnalistky. Vedoucí diplomové práce Mgr. David Klimeš, Ph.D.

Rozsah práce: 145 187 znaků s mezerami

Anotace

Diplomová práce analyzuje a interpretuje vybrané texty o prvním českém prezidentovi Václavu Havlovi v seriózním a bulvárním tisku za vybrané období s cílem odpovědět na výzkumné otázky, které se ptají na to, jaký obraz Václava Havla byl ve vybraném tisku za vybrané období vytvářen a jakým způsobem o něm bylo informováno. Další ambicí této práce je zjistit, jestli v seriózním tisku dochází k bulvarizaci či nikoliv.

Práce je rozdělená na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou popsány charakteristiky seriózních a bulvárních médií a proces bulvarizace. Jsou v ní také přiblíženy teoretické koncepty, ze kterých tato práce vychází, jako je agenda-setting, gatekeeping a sociální konstrukce reality. Pro ucelenější představu o životě Václava Havla, je i jemu v teoretické části věnovaná kapitola. V praktické části je představena metoda analýzy, následně její postup, výsledky a jejich interpretace.

Annotation

Diploma thesis analyzes and interprets selected texts about the first Czech president Václav Havel in the Quality and Tabloid Press. The research questions ask what image of Václav Havel was created in the selected press during the selected period and how it was reported. Another ambition of this thesis is to find out if there is or is not visible process of tabloidization in the Quality press.

The work is divided into a theoretical and a practical part. In the theoretical part, the characteristics of quality and tabloid media and the tabularization process are described. It also describes the theoretical concepts on which this work is based, such as agenda-setting, gatekeeping, and the social construction of reality. For a more complete idea of Václav Havel's life, there is also a chapter dedicated to him in the theoretical part. In the practical part, the method of analysis is presented, followed by its procedure, results and its interpretation.

Klíčová slova

Václav Havel, seriózní tisk, bulvární tisk, bulvarizace, kvantitativní obsahová analýza, kvalitativní obsahová analýza

Keywords

Václav Havel, quality press, tabloid press, tabloidization, quantitative content analysis, qualitative content analysis

Title/název práce

Media image of Václav Havel in the Quality and Tabloid Press

Na tomto místě by ráda poděkovala vedoucímu diplomové práce Mgr. Davidovi Klimešovi, Ph.D. za rady, poznámky a připomínky v průběhu zpracování této práce.

Obsah

ÚVOD	3
TEORETICKÁ ČÁST	5
1. Seriózní tisk a jeho specifika	5
1.1. Vznik a historie	5
1.2. Základní charakteristika	5
2. Bulvární tisk a jeho specifika	6
2.1. Vznik a historie	6
2.2. Základní charakteristika	7
3. Co je to bulvarizace a jak se projevuje	8
3.1. Infotainment	10
3.2. Hard news a soft news	10
4. Mediální konstrukce reality	11
4.1. Agenda-setting	12
4.2. Gatekeeping	13
5. Václav Havel	14
5.1. Osobní život	14
5.2. Politická kariéra	17
6. Charakteristika analyzovaných periodik	21
1.1. Mladá fronta DNES	21
1.2. Blesk 22	
PRAKTICKÁ ČÁST	23
1. Cíl výzkumu	23
2. Metoda výzkumu	23
2.1. Kvantitativní metoda	23
2.1.1. Postup kvantitativní obsahové analýzy mediálního obrazu Václava Havla	25
2.2. Kvalitativní metoda	28
2.2.1. Postup kvalitativní obsahové analýzy mediálního obrazu Václava Havla	28
3. Interpretace analýzy	29
3.1. Interpretace kvantitativní analýzy	29
3.1.1. Mediální obraz Václava Havla v Mladé frontě DNES	30
3.1.1.1. Rok 1993	32
3.1.1.2. Rok 1996	33
3.1.1.3. Rok 1997	35
3.1.1.4. Rok 1998	35
3.1.1.5. Rok 1999	37
3.1.1.6. Rok 2003	38
3.1.1.7. Rok 2011	38
3.1.2. Mediální obraz Václava Havla v Blesku	39

3.1.2.1. Rok 1993	41
3.1.2.2. Rok 1996	42
3.1.2.3. Rok 1997	43
3.1.2.4. Rok 1998	44
3.1.2.5. Rok 1999	46
3.1.2.6. Rok 2003	46
3.1.2.7. Rok 2011	47
3.2. Interpretace kvalitativní obsahové analýzy	47
3.2.1. Mediální obraz Václava Havla v Mladé frontě DNES a Blesku	48
3.2.1.1. Rok 1993	48
3.2.1.2. Rok 1996	50
3.2.1.3. Rok 1997	52
3.2.1.4. Rok 1998	54
3.2.1.5. Rok 1999	57
3.2.1.6. Rok 2003	58
3.2.1.7. Rok 2011	61
3.3. Vyhodnocení míry bulvarizace zkoumaného seriózního tisku	63
ZÁVĚR	65
Summary	70
Použité zdroje:	76
Teze Diplomové práce	80
Seznam příloh	86

ÚVOD

Média mají velký vliv na to, jak vidíme svět kolem nás. Mají vliv nejen na to, o jakých tématech, událostech či osobnostech přemýšlíme, ale také na to, jakým způsobem to děláme. Tato diplomová práce si klade za cíl poukázat na to, že média nejsou objektivním zrcadlem reality a že existují různé typy médií, které mají různé prostředky a způsoby pro produkování zpráv.

Jak už napovídá název této práce *Mediální obraz Václava Havla v seriózním a bulvárním tisku ve vybraném období*, její ústřední postavou je dramatik, za socialistického režimu disident a po revoluci v roce 1989 první český prezident Václav Havel. Ať už existují různé názory na jeho osobnost, není pochyb o tom, že je Václav Havel významnou postavou novodobých českých dějin. Již za jeho života se z něj stal symbol sametové revoluce 1989, boje za svobodu a demokracii. Dodnes je velmi populární a skrze postoj k jeho osobě mnozí demonstrují své politické názory, zaměření a hodnoty. Samozřejmě nemá jen příznivce, ale také mnoho kritiků, kteří poukazují na jeho bohémský život, nepopulární politické kroky v době jeho prezidentství atp.

Cílem této práce je poodhalit, jak a jakým způsobem bylo o V. Havlovi ve vybraných denících a během určitého období informováno. Vybranými deníky se stali zástupci seriózního a bulvárního tisku – Mladá fronta DNES a Blesk. Na základě výsledků analýzy vybraných časových úseků v těchto denících, bude představen mediální obraz V. Havla, který tato média vytvářela a který měl více či méně vliv na tehdejší společenský diskurs o jeho osobě.

Tato práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V první (teoretické) části je popsán seriózní a bulvární tisk, jejich vývoj a základní charakteristiky. Dále je představen proces bulvarizace a s ním související infotainment, protože jedním z cílů této práce je postihnout proces postupného stírání rozdílů mezi seriózním a bulvárním tiskem. V teoretické části jsou také předvedeny teoretické koncepty, ze kterých tato práce vychází. Jsou jimi mediální realita, agenda-setting, gatekeeping. Nakonec nechybí ani podrobnější vhled do života Václava Havla, jelikož klíčové okamžiky jeho osobního a profesního života jsou předmětem analýzy. V teoretické části této práce bylo tedy třeba zasadit tyto okamžiky do širšího kontextu.

Druhá, praktická část, obsahuje podrobné představení cíle práce, metody analýzy a interpretaci jejích výsledků. Původně, jak je uvedeno v tezích, měla být pro analýzu dat v této práci využita pouze kvalitativní obsahová analýza. Během sběru dat však došlo ke změně plánu a, vzhledem k velkému množství nashromážděných dat, bylo rozhodnuto využít kvantitativní obsahovou analýzu v kombinaci s metodou kvalitativní. Kvantitativní obsahová analýza umožní systematický výzkum, jehož závěrem bude možné velké množství dat uspořádat do přehledných grafů. Kvalitativní analýza doplní tyto grafy o hlubší vhléd a kontext.

Struktura této diplomové práce byla změněna oproti tomu, jak byla představena v tezích. Původně byla v tezích kapitola o V. Havlovi uvedena jako první, což se během procesu psaní této práce změnilo a nyní je kapitolou pátou. K tomuto přesunu došlo na základě rozhodnutí, že by první kapitoly měly být, vzhledem k povaze této práce, věnované spíše médiím, konkrétně serióznímu a bulvárnímu tisku.

Další změnou je rozšíření teoretické části práce o kapitolu *Mediální konstrukce reality* a podkapitolami *Agenda-setting* a *Gatekeeping*. K tomuto rozšíření došlo na základě hlubší rešerše teoretických konceptů, ze kterých tato práce vychází. K tomuto se pojí i rozšíření kapitoly *Co je to bulvarizace a jak se projevuje*, která byla ze stejného důvodu doplněna o podkapitoly *Infotainment* a *Hard news a soft news*.

Změny oproti tezím se týkají také praktické části práce, konkrétně výzkumných otázek. Výzkumné otázky *Objevují se v seriózním tisku prvky bulvarizace? Pokud ano, do jaké míry?* byly změněny na jednu otázku *Dochází v seriózním tisku k bulvarizaci?* K této změně formulace otázky došlo z toho důvodu, že analytickými proměnnými v kvantitativní obsahové analýze nebyly přímo prvky bulvarizace, a tak by se na původní výzkumné otázky nedalo adekvátně odpovědět.

Došlo také k upuštění od těchto dvou výzkumných otázek: *Naplňoval vybraný seriózní tisk ve zkoumaném období specifika seriózního tisku?* a *Naplňoval vybraný bulvární tisk ve zkoumaném období specifika bulvárního tisku?* Odůvodněním pro tento krok je fakt, že zvolené analýzy (ani kvantitativní obsahová analýza ani analýza kvalitativní) by nevedly k odpovědím, které by byly schopny dostatečně a plnohodnotně odpovědět na tyto výzkumné otázky. O zodpovězení ostatních výzkumných otázek a o podpoření či vyvrácení jedné hypotézy se autorka pokusí (na základě výsledků kvantitativní i kvalitativní analýzy) v praktické části této práce.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Seriózní tisk a jeho specifika

1.1. Vznik a historie

Pro to, aby mohl vzniknout tzv. seriózní tisk, muselo dojít v druhé polovině 19. století k nástupu liberalismu a kapitalismu. Teprve až tržní ekonomika, společně se zrušením cenzury a dalšími technologickými a společenskými změnami, mohla přinést vznik tisku s kvalitními a důvěryhodnými informacemi. V neliberálním prostředí je totiž tisk vždy omezen, ať už církevní či státní cenzurou – oficiální tisky vydávané králem či vládou nesloužily jako nezaujatý zdroj informací, ba naopak fungovaly jako propagandistický nástroj. Až s komerčními novinami se objevil potenciál nesloužit tomu, kdo je zrovna u moci. (McQuail, 2009, s. 39-42)

Jak zmiňuje McQuail (2009, s. 59), průmyslová revoluce a s ní spojený rozvoj techniky, urbanizace a alfabetizace atp., všechny tyto faktory vedly k tomu, že se zdokonalila produkce tisku, zvedly se náklady a začalo se tisknout více. V tomto rozvíjejícím se liberálním prostředí vznikl nový typ společnosti, která se potřebovala orientovat v současném dění, a právě na moci nezávislý tisk, obecně spojovaný s hnutím za svobodu, demokracii a občanská práva, jí mohl poskytnout požadované nestranné informace. Tisk se v této době začal diferenciovat a přizpůsobovat se cílovým čtenářům – vedle seriózního tisku, který cílil na vzdělanější a bohatší čtenáře, začal vznikat také bulvární tisk, který se přizpůsobil širšímu „masovému“ a chudšímu publiku. Jiráček s Köpplovou (2015, s. 73) k této diferenciaci podotýkají, že právě seriózní tisk nepodléhal tendencím přizpůsobit svůj obsah k zalíbení širokých mas a zachovával si osvětově-kulturní i politické ambice. (Jiráček a Köpplová, 2015, s. 73)

1.2. Základní charakteristika

Dle Bartošky (2001, s. 11) plní seriózní žurnalistika v demokratické společnosti tři základní funkce: tlumočí mínění veřejnosti, informuje veřejnost a slouží jí a střeží lidská práva a občanské svobody. Hvížd'ala (2016, s. 20) při popisu seriózního tisku poukazuje na práci s informacemi, analýzou a kontextem a McNair (2004, s. 157) říká: „s menší

pravděpodobností se dá zlákat pseudoudálostmi a senzacemi a staví se skepticky vůči pokusům zmanipulovat zpravodajskou agendu“.

Podle McQuaila (2009) jsou toto hlavní rysy tzv. seriózního (někdy také prestižního či standardního) tisku:

- nezávislost na státu a jakýchkoli formálně uplatnitelných zájmech
- smysl pro společenskou a etickou odpovědnost
- uznání novin jako významné instituce politického a společenského života
- vývoj novinářiny jako „objektivního“ zpravování o událostech

V mnoha zemích udržuje tradici seriózního tisku jeden nebo i více tisků a zmíněné rysy stále slouží k hodnocení jejich kvality. (McQuail, 2009, s. 42)

Vzhledem k tématu této práce je zajímavé zmínit, co si o charakteru seriózních médií myslel sám Václav Havel: *„Prestižní média by měla umět přesně definovat, co je domněnka, co pocit, co prožitek nebo eventuálně o čí prožitek se autor opírá. Měla by být důkladnější v pozorování světa a opatrnější v referování o něm.“* (Hvížďala, 2005, s. 77)

2. Bulvární tisk a jeho specifika

2.1. Vznik a historie

Bulvární tisk není nic, co by se objevilo v mediální krajině zčistajasna. Bulvár byl vždy důležitou součástí lidské společnosti, která více či méně lační po informacích bulvárního charakteru. Podle McQuaila (2009, s. 42) tento typ tisku existuje něco málo přes sto let a od té doby se v podstatě nezměnil. Byl určený pro městské dělnické obyvatelstvo a fungoval na principu nízké ceny pro čtenáře a vysoké tržby z reklamy. Vznikl proto, aby vydělával.

Slovo bulvár vychází z francouzského „boulevard“, což je označení pro širokou ulici/třidu. Právě na širokých třídách prodávali tento typ novin tzv. kameloti, pouliční prodejci novin, kteří hlasitě provolávali hlavní tituly. (Hvížďala, 2016, s. 51) Byl to tento typ prodeje novin, který ukončil do té doby dominantní předplatné. (Osvaldová et al, 2016, s. 9)

Tento typ periodika vznikl v podstatě přirozeně s ohledem na společenské dění na počátku 19. století. Vlivem urbanizace vznikla nová společnost, masa lidí, která sice uměla číst, ale nedosahovala vyššího vzdělání. Právě pro potřeby těchto čtenářů (většinou z nižší a střední třídy) byl přizpůsoben obsah bulvárních periodik, která se věnovala více populárním tématům a zjednodušovala politické i ekonomické zpravodajství. (Jirák a Köpplová, 2015, s. 74)

2.2. Základní charakteristika

Podle Karla Hvižďaly by se bulvár dal definovat jednoduše jako „*druh levného novinového zboží*“. (Hvižďala, 2016, s.51) Pravdou je, že už od svých počátků dodnes je bulvární tisk v porovnání se seriózním laciný, což mělo a má svůj důvod. Jak říká Osvaldová (2002, s. 32): „*Noviny tohoto typu byly laciné, a v důsledku toho i masově dostupné, nepředpokládaly vyšší vzdělání, mohl jim rozumět každý.*“

Čtenářům, na které bulvární tisk cílil na počátku svého vzniku, byl přizpůsobován obsah periodik i jeho stylizace. Stránky bulváru plnily kriminální příběhy, sex a politická témata podávaná jako zábava. Tento typ obsahu byl formulován v kratších textech s jednodušší větnou skladnou. (Jirák a Köpplová, 2015, s. 74) Tyto rysy se bulváru drží dodnes. „*Bulvár se specializuje pouze na senzace a předkládá je příjemci jednoduchou a zábavnou formou, která nenutí k přemýšlení, ale pouhé konzumaci.*“ (Osvaldová a Halada, 1999, s. 32)

Burton a Jirák (2001, s. 249-250) ve svém *Úvodu do studia médií* definují bulvár na základě jeho obsahu: „*Bulvární média se orientují především na negativitu, jednoduchost, jasnost, celebrity a blízkost, a tím vytvářejí dojem, že jsou autoritou, jež umí snadno a přehledně vyložit svět (a že svět je vyložitelný prostřednictvím zákulisních informací, drbů ze soukromého života a nejrůznějších deviací).*“

Jak dále rozvádí Hvižďala (2016), vnější znaky tohoto typu novin se přizpůsobily zmíněnému pouličnímu stylu prodeje. Protože bylo potřeba na noviny co nejvíce upozornit, do horní části hlavní strany byly umístovány výrazné titulky, kresby či fotografie. Z počátku byly černobílé, později se k upoutání pozornosti začala využívat i barva. To, co čtenář viděl poprvé, ho zkrátka muselo zaujmout.

Texty v bulvárních novinách jsou spíše krátké, zjednodušené a emotivní. Typické je pro bulvár nerespektování soukromí známých osobností, cílení na senzace, zábavu a jímavé příběhy. (Jirák a Köpplová, 2009, s. 258)

Vnitřní strukturální znaky bulváru odpovídají jeho pěti sociálním funkcím, které plní ve společnosti:

- seznamuje lidi, kteří většinou moc nečtou, s nejdůležitějšími politickými problémy ve zjednodušené formě
- poskytuje bezplatný právní a sociální servis pro nemajetné, kteří nemají na právníky
- stimuluje kult úspěšnosti
- kanalizuje neukojenou potřebu po krvi a sexu u některých skupin obyvatelstva
- mívá nejlépe zpracované sportovní rubriky (Hvížďala et al, 2016, s. 52)

Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, seriózní média pracují s analýzou a kontextem, naproti tomu bulvár pracuje s aktualitou a napětím a zaměřuje se na zločiny, katastrofy, krize, skandály, války a slavné osobnosti. (McQuail, 2009, s. 43)

Proč má bulvár tolik čtenářů? Podle českého novináře Jindřicha Šídla je to poselstvím, které svým čtenářům předává: „*Jsme na vaší straně, na straně obyčejných lidí proti institucím, proti nebezpečí, o kterém byste možná vůbec netušili, kdybychom vám o něm neřekli.*“ (Šídlo et al, 2016, s. 17) Není možné ignorovat sílu bulvárních médií obecně a je důležité jim rozumět.

3. Co je to bulvarizace a jak se projevuje

Bulvární tisk si díky své povaze nachází mnoho čtenářů, a protože i tzv. seriózní tisk si chce rozšířit své publikum, snaží se bulváru aspoň částečně podobat a konkurovat mu. Bohužel ale namísto zdokonalování vlastních kvalit, přebírá praktiky bulváru – jako např. tendence k zjednodušování a emocionalizaci, produkce nekomplikovaných a zábavných sdělení, personalizace politického dění, vulgarizace slovníku, zkracování textů atp. (Jirák a Köpplová, 2009, s. 258) Tomuto obecně negativně vnímanému jevu se říká bulvarizace.

McQuail (2009) proces bulvarizace popisuje jako proces „zhloupnutí“ nebo „snížení kvality“ seriózního tisku. Tento proces má za následek úpadek žurnalistických standardů a čtenáři již nejsou kvalitně informováni o dění kolem.

Osvaldová ve svém příspěvku v knize *Co je bulvár, co je bulvarizace* (2016) píše, že k bulvarizaci dochází především v důsledku ekonomických změn a komercializace médií. Právě kvůli snaze finančně přežít a udržet si čtenáře, se seriózní tisk proměňuje.

Podle McLachlana a Goldinga (2000) lze proces bulvarizace sledovat na těchto třech ukazatelích: rozsah, forma a způsob oslovení. Čím bulvárnější médium, tím více prostoru dává tzv. soft news (lehké příběhy) na úkor tzv. hard news (závažné aktuální zprávy). Co se týká formy, přidává vizuální prvky a ubírá textu a se čtenářem navozuje kontakt skrze personalizaci a zdůrazňování konkrétních příběhů jednotlivců. (Trampota, 2006, s. 160)

Navzdory definicím, v některých případech není jednoduché určit, kde leží hranice bulvárnosti. K tomu se vyjadřuje i mnoho novinářů, například Jan Lukavec, který říká: „...hranice toho, co je bulvární a co nikoli, je proměnlivá a každý člověk, či lépe řečeno každá redakce ji může cítit někde jinde.“ (Lukavec et al, 2016, s. 20)

Zpočátku se proces bulvarizace dotýkal jen středozezemských zemí, které nemají tradici prestižních novin. Po ekonomické krizi v roce 2008 se však proměnila v podstatě všechna média. Na trhu se objevil nový formát, tzv. pop-noviny. Hvížd'ala (2016) definuje pop-noviny jsou něco mezi seriózním a bulvárním tiskem – vypadají jako seriózní, ale zjednodušeným a zábavným obsahem se přibližují tisku bulvárnímu. Kvůli procesu bulvarizace a jevů s ním spojených se víc a víc seriózních médií transformuje právě v pop-noviny.

Nepřímo se k bulvarizaci vyjádřil také Václav Havel v rozhovoru s Karlem Hvížd'alou v letech 2004-2005, když podotknul: „*V médiích je čím dál tím víc jednoduchých, rázných, srozumitelných a napínavých zpráv na úkor analýz, esejů, podstatných rozhovorů a dobrých zpráv vůbec.*“ (Hvížd'ala, 2005, s. 71) Českou žurnalistiku nešetřil kritikou, když reflektoval mediální prostor, který mu byl věnován. Údajně nezaznamenal věcné, neemotivní informování o jeho osobě: „*Nezpomínám si, že bych četl věcnou, i třeba hodně kritickou*

analýzu svého veřejného jednání a vstupování. Takový materiál bych rozhodně uvítal. Bud' jde o pochvaly, nebo o zapšklé útoky či jen nakopnutí. S kritickou věcností, která by mi mohla pomoci, se nesečkávám. Je to trochu zklamání, že se žurnalistika u nás po patnácti letech výrazněji neprohloubila jen se emocionalizuje.“ (Hvízd'ala, s. 77)

3.1. Infotainment

Snaha zpravodajských médií udržet se na trhu vede nepřímó k procesu bulvarizace, ale také tzv. infotainmentu, snaže podávat informace zábavnou formou. Podle Trampoty (2006) je infotainment jeden z projeví bulvarizace a prolíná se všemi médii.

Infotainment je složenina dvou anglických slov – information (informace) a entertainment (zábava), někdy je v češtině používán termín infozábava nebo jen zezábavňování. Klimeš (2015) ve své knize *Jak zábavné je informovat* jmenuje základní rysy infotainmentu jako např. zkracování textů v periodikách, převaha fotografií nad textem, zvětšování titulků atd. Zdůrazňuje ale, že definice těchto jeví je problematická a při jejich popisu, záleží na kontextu a dosavadních zvyklostech.

3.2. Hard news a soft news

Již bylo zmíněno, že jeden z ukazatelů procesu bulvarizace je ubírání hard news a soustředění se na soft news obsahy. Jelikož jsou tyto dva pojmy klíčové pro praktickou část této práce, je důležité si je blíže představit a definovat. Definice těchto dvou pojmů jsou ovšem poněkud problematické, jelikož v akademické sféře na nich nepanuje stoprocentní shoda.

Obecně, jak ostatně vyplývá ze samotných názvů, se dá říct, že stojí v opozici. Hard news (doslova přeložené jako tvrdé zprávy) jsou považovány za závažnější než soft news, (doslova měkké zprávy). Americká medioložka a zakladatelka těchto pojmů Gay Tuchmanová představuje dělení, které vydala na základě pozorování novinářů v praxi. Hard news jsou v jejím podání horké novinky, které je potřeba okamžitě zpracovat, jsou to informace, které by měl znát každý občan. Soft news popisuje jako doplňující informace a obsahy zabývající se každodenním životem lidí. Sama Tuchmanová však přiznává, že i tato typologie není ideální a hard news se soft news se mohou částečně překrývat. (Trampota, 2006, 30-31)

Ve výzkumu politologa Thomase E. Pattersona jsou hard news spojovány s politiky (top leaders) a problémy každodenního života, které občané musí pochopit, aby mohli reflektovat veřejné dění. Oproti tomu soft news jsou zaměřené na senzace, mimořádné události, personalizace a nejsou časově ukotvené. (Patterson, 2000, s. 3)

Podle Franka Essera, který napsal práci na téma bulvarizace Tabloidization of News (1999), jsou hard news jednoduše zprávy týkající se politiky a ekonomiky, zatímco soft news, zprávy týkající se skandálů, senzací a zábavy. (Esser, 1999, s. 290–292)

4. Mediální konstrukce reality

Mediální konstrukce reality je teoretický koncept, ze kterého tato práce vychází a je tedy důležité si ho pro její potřeby představit. Jak píše Reifová (2004, s. 107) ve *Slovníku mediální komunikace*, realita se z konstruktivistického úhlu pohledu ve zpravodajských obsazích neodráží, ale společně s nimi vzniká (je konstruována). Zároveň jsou podle Reifové média jedni z nejmocnějších aktérů, kteří se na konstruování reality podílejí. Také McQuail (2009, s.114) se ve své knize *Úvod do teorie masové komunikace* vyjadřuje k mediální konstrukci reality: „*Pokud se týká zpravodajství, mediální teoretikové se dnes více méně shodují na tom, že zobrazení „skutečnosti“, jak je přináší zpravodajství, nemůže být ničím jiným než výběrovým konstruktem vytvořeným z útržků konkrétních informací a pozorování, jež jsou spojeny dohromady a jimž je dodán smysl prostřednictvím určitého úhlu pohledu.*“

Mediální konstrukce reality je spjata se sociální konstrukcí reality, kterou popsali američtí sociologové Peter L. Berger a Thomas Luckmann v roce 1966. Podle této teorie skutečnost není objektivní a nezávislá na představách společnosti, ale je vytvářena lidskými činnostmi a projevy a jako taková je společností udržována jakožto objektivní. K tomu dochází díky sociální interakci, a především sdílenému jazykovému systému.

Podle Reifové (2004) i Bobka (2010) jsou média mocnými „konstruktéry“ reality. Bobek upozorňuje, že média nejen obstarávají výměnu informací, ale také „*mediací zprostředkovávají některým příslušníkům společnosti i představu o tom, jaký je v této společnosti systém hodnot a jaké zde platí rozložení sil*“. (Bobek, 2010, s. 18)

Základní princip využívaný při konstruování reality médii je tzv. agenda-setting (= nastolování témat, kterému je věnovaná následující podkapitola.

4.1. Agenda-setting

Agenda-setting neboli „nastolování témat“ je koncept, který v rámci masové komunikace popisuje, jak média mohou ovlivňovat, co se stane nebo nestane aktuálním společenským tématem. Dle slovníku mediální komunikace (Reifová, 2004, s. 16) jde o hypotézu o vlivu (resp. účinku) médií na to, jaké události z veřejného a politického diskurzu jsou upřednostňované, případně jaké je „pořadí“ jejich důležitosti. Jednoduše řečeno agenda-setting je koncept, podle kterého mají média moc určovat to, o čem se ve společnosti mluví a o čem lidé přemýšlejí. Mediální teoretici věří, že média prostřednictvím konceptu agenda-setting nemají moc ovlivňovat myšlení čtenářů ve smyslu, že by jim vštěpovali konkrétní názory. Co ale agenda-setting umožňuje, je nastolovat témata, o kterých čtenáři následně přemýšlejí. Tuto myšlenku popsal Bernard C. Cohen v roce 1963 v knize *The Press and Foreign Policy* takto: „zpravodajská média možná nedokážou lidem s úspěchem říci, co si mají myslet, ale neuvěřitelně úspěšně dokážou svému publiku sdělit, na co má myslet.“ (Cohen, 1963cit. dle Škodová et al. 2008)

Základ pro teorii nastolování témat můžeme najít již v roce 1922 ve stati Waltera Lippmanna *The World Outside and the Pictures in Our Heads*, jež byla uveřejněna v publikaci *Public Opinion*. Lippmann zde popisuje okolí člověka a dělí ho na vnější realitu a pseudo-okolí. Na vytváření pseudo-okolí, mají podle něho vliv mimo jiné média.

Úplně poprvé se však výraz agenda-setting objevil v článku M. E. McCombse a D. L. Shawa s názvem *The agenda-setting function of the mass media*. V tomto článku popisují svůj třítydenní výzkum předvolební prezidentské kampaně v roce 1968 ve městě Chapel Hill, ve kterém sledovali vývoj postojů u nerozhodných voličů. Posuny v názorech těchto voličů srovnávali s články, komentáři a reportážemi v médiích. Tento výzkum prokázal téměř dokonalý vzájemný vztah mezi pěti nejsledovanějšími, médii nastolovanými, tématy a pěti nejzdůrazňovanějšími tématy reflektovanými ve veřejné agendě (kterou reprezentovali nerozhodní voliči). (Reifová, 2004, s. 16)

Jak píše McQuail (2009, s. 527-528) koncept agenda-setting byl zkoumán především v kontextu předvolebních kampaní, jelikož politické strany mají tendence svým voličům ponoukat témata, která považují za nejdůležitější a zaujmout tím jejich pozornost. Právě proto je to jeden z nejčastějších příkladů snahy o ovlivnění veřejného mínění.

Jiráček a Köpplová (2015, s. 331) říkají, že teorie agendy setting hledá odpověď na otázku, proč se některé informace o některých tématech stanou součástí veřejné debaty a jiné zůstanou stranou pozornosti, a proč jsou některá vnímána jako závažnější. S tímto souvisí koncept nazývaný gatekeeping, který je představen v následující kapitole.

4.2. Gatekeeping

Pojem gatekeeping vznikl z dvou anglických slov gate (= brána) a to keep (= držet pod kontrolou). V kontextu médií jde o proces výběru zpráv, které se do mediálního obsahu dostanou a které nikoliv. Ve slovníku mediální komunikace Reifová (2004, s. 40) definuje gatekeeping jako „*vymezování množství informací distribuovaných v procesu masové komunikace*“.

Koncept „gatekeeping“ byl v souvislosti s médii poprvé použit v 50. letech 20. století Davidem M. Whitem, který zkoumal výběr událostí do zpravodajství. Osoby za výběr zodpovědné pojmenoval jako „gatekeepers“ (překládáme jako vrátní nebo dveřníci) a proces výběru jako „gatekeeping“. Byl to první výzkum zabývající se procesem výběru zpráv a stal se inspirací pro mnohé další. (Trampota, 2006, s. 38)

Pokud jsou určité informace odfiltrovány a neprojdou skrz "bránu", mohou zůstat skryty. Na druhou stranu, pokud jsou některé informace podpořeny a publikovány, mohou se stát součástí veřejného diskurzu a mohou mít vliv na názory a postoje publika. Jak říká Čuřík (2002, s. 123), tento proces je složitý a podléhá několika faktorům jako je osobnost autora nebo editora, technické možnosti zpracování, zájmy mediální organizace atp. Důraz klade na to, že vybrané téma musí mít zpravodajskou hodnotu.

5. Václav Havel

Analytická část této práce se zaměřuje na klíčové události z osobního a profesního života Václava Havla. Pro porozumění těmto událostem v širším kontextu, je životu V. Havla věnovaná následující kapitola.

Přestože se osobní život Václava Havla jen těžko odděluje od toho profesního, následující dvě podkapitoly se o to (ze systematických důvodů) aspoň zjednodušeně pokoušejí.

5.1. Osobní život

President, disident, ale také esejista a dramatik Václav Havel se narodil 5. října 1936 do známé pražské intelektuální rodiny Havlových. Jeho tatínek Václav M. Havel byl významný stavební podnikatel a maminka Božena Havlová (rozená Vavrečková) výtvarnice a módní návrhářka. Mohlo by se zdát, že malému Václavovi nic nechybělo, bylo to ale právě jeho privilegované postavení, které ho od dětství tížilo. Zvláště ve venkovském prostředí se cítil, jak sám říkal, mezi ostatními dětmi „*osamělý, méněcenný, ztracený a posmíváný*“ a „*svým povýšením ponížen*“. (Žantovský, 2014, s. 32)

Václav Havel v roce 1947 ukončil obecnou školu a ve studiu pokračoval v Poděbradech na chlapecké internátní škole, kterou navštěvoval také například Miloš Forman nebo Josef Mašín. Po komunistickém převratu v roce 1948 nebylo Havlovi kvůli jeho buržoaznímu původu dovoleno dál studovat, začal tedy pracovat jako učeň, chemický laborant. (Žantovský, 2014, s. 43) Po práci navštěvoval večerní školu, na které v roce 1954 složil maturitu. Poté sice toužil po studiu na umělecké vysoké škole, to mu ale z kádrových důvodů nebylo umožněno. Neměl moc jiných možností, rozhodl se tedy studovat České vysoké učení technické. (Kriseová, 2014, s. 32) Během studií, konkrétně v roce 1956, se setkal s o tři roky starší slečnou, Olgou Šplíchalovou. Olga pocházela z dělnické rodiny, tedy úplně odlišných poměrů než Václav Havel. (Kriseová, 2014, s. 27) Možná právě proto se navzájem doplňovali a navzdory nelibosti Boženy Havlové se, po osmileté známosti, 9. července 1964 vzali. (Žantovský, 2014, s. 64)

K literární tvorbě měl blízko od malička. Četl filozofické spisy a básně, které časem začal také sám psát. Se stejně starými kamarády, narozenými v roce 1936, založil literární spolek Šestatřicátníci, ve kterém debatovali mimo jiné o literatuře, politice a filozofii. (Žantovský, s. 43) V 60. letech působil nejdříve v divadle ABC, později v Divadle Na zábradlí, jako jevištní technik. Povolání jevištního technika mu nebránilo v tvorbě, a tak v této době

vznikly jeho úspěšné divadelní hry *Zahradní slavnost* (1963) a *Vyrozumění* (1965). Současně také dálkově studoval dramaturgii na Divadelní fakultě Akademie múzických umění, kterou v roce 1966 dokončil a v Divadle Na Zábradlí se stal dramaturgem. (Kriseová, 2014, s. 77-84)

V období Pražského jara působil Havel jako součást liberálního křídla podporujícího reformy. Naděje Pražského jara však vyhasly s příchodem vojsk Varšavské smlouvy a Havel se, jakožto významný disident a kritik stávajícího komunistického režimu, musel stáhnout ze společenského dění. Opustil divadlo a dostal zákaz publikovat, jeho díla se v Československu přestala vydávat a hrát. Důsledkem nelibosti režimu se tak roku 1974 z nadějného mladého dramaturga stal (po devět měsíců) dělník v trutnovském pivovaru. (Kriseová, 2014, s. 101)

Václav Havel se nepřestával společensky angažovat a zanedlouho se stal spoluzakladatelem a mluvčím (společně s Janem Patočkou a Jiřím Hájkem) občanské iniciativy Charta 77, neformální opoziční platformy usilující především o dodržování lidských a občanských práv. O dva roky později, v roce 1979 spoluzaložil Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných. Nejen tyto aktivity přinesly Havlovi mezinárodní uznání, ale také zhruba pět let za mřížemi. (Žantovský, 2014, s. 178-194)

V roce 1979 proběhl soud s disidenty, jehož závěrem bylo pro Havla čtyři a půl roku nepodmíněně. Během pochmurného období, které strávil ve vězení, komunikoval zpoza mříží s okolním světem prostřednictvím dopisů. Tyto dopisy byly upraveny a byla z nich vytvořena známá sbírka s názvem *Dopisy Olze*. (Žantovský, 2014, s. 228) Protože trpěl opakovanými zápalý plic, a dokonce musel být převezen do nemocnice, byl roku 1983 jeho výkon trestu přerušen. (tamtéž, s. 252) V následujících letech byl nadále tvůrcovisky aktivní, napsal například hru *Largo desolato* (1984) odrážející povězeňskou depresi nebo *Pokoušení* (1985), hru o etických dilematech, které Havel zakusil. (tamtéž, s. 276)

V revolučním roce 1989 se, po studentských demonstracích 17. listopadu, stal spoluzakladatelem hnutí Občanské fórum (OF), které sdružovalo všechny protivládně smýšlející občany. Politická změna byla na spadnutí a po abdikaci prezidenta Husáka už i komunisté ve Federálním shromáždění věděli, že „Havel na Hrad“ je jediná možná cesta.

Václav Havel byl tedy 29. prosince 1989 zvolen Federálním shromážděním prezidentem Československé socialistické republiky. Po rozpadu Československa byl Poslaneckou sněmovnou zvolen prvním prezidentem České republiky, kterým zůstal až do ukončení druhého volebního období v roce 2003.

Václavova manželka, Olga Havlová se stala velmi oblíbenou první dámou. S velkým nasazením se věnovala charitativním aktivitám, s přáteli dokonce založila nadaci Výbor dobré vůle, která funguje dodnes a podporuje nestátní neziskové organizace. Někdejší tiskový mluvčí Václava Havla prohlásil: „*Paní Olga nastolila vzor, který potom všechny další první dámy od ní odvozovaly.*“ (iDNES, 2018) Olga Havlová zemřela 27. ledna 1996. Český rozhlas o úmrtí první dámy informoval takto: „*Dnes dopoledne zemřela po těžké nemoci manželka prezidenta Václava Havla Olga Havlová. Česká veřejnost ji považovala za nejvýznamnější ženskou osobnost státu.*“ (iROZHLAS, 2021)

Václav Havel se krátce po smrti své první ženy Olgy, za což byl poměrně často kritizován, znovu oženil. Vzal si divadelní a televizní herečku Dagmar Veškrnovou, o níž se jako o prezidentově nové známosti povídalo už na podzim 1996, když Václav Havel ležel v nemocnici a Dagmar ho chodila navštěvovat. Původně měla být jejich svatba jen malý obřad, do ale médií unikly informace a obřad se „*proměnil v běsnění televizních zpravodajských pořadů a bulvárních médií.*“ (Žantovský, 2014, s. 488) Dagmar to jako nová první dáma neměla jednoduché. Velká část společnosti jí nepřijímala, byla často veřejně kritizována a srovnávána s Olgou, samozřejmě v Dagmarin neprospěch. (Žantovský, 2014, s. 489) Národ si naklonila až po několika letech soužití s Václavem Havlem, z velké části za to, jak při něm stála během jeho nespočetných zdravotních komplikací.

Václav Havel ve svém druhém volebním období často podléhal chmurám a byl podrážděný, což údajně přisuzoval procesu odvykání cigaretám. (Žantovský, 2014, s. 496) Jeho podlomené zdraví začalo být čím dál tím větší téma a musel o něj začít více pečovat. Už když byl ve vězení a musel se vypořádávat se zápallem plic, dostalo jeho zdraví zabrat. Další závažnou etapou byl podzim 1996, který proležel v nemocnici. Závěrem došlo 2. prosince 1996 k nevyhnutelné operaci, při které byl Havlovi odstraněn zhoubný nádor a polovina pravé plíce.

Další závažné operaci se podrobil v rakouském Innsbrucku 14. dubna 1998. Původně odpočinková dovolená s manželkou Dagmar se změnila v boj o život, když musel náhle podstoupit akutní operaci tlustého střeva. Naštěstí českého prezidenta zachránil zručný rakouský chirurg Ernst Bodner a Havel brzy zotavil. Zdravotní problémy ho ale provázely po zbytek roku. (Žantovský, 2014, s. 496) Od té doby často trpěl potížemi s horními cestami dýchacími, což narušovalo jeho státnický program a byla tomu věnovaná patřičná pozornost.

V době, kdy už nezastával politickou funkci, měl více času realizovat své umělecké projekty. Již v 80. letech pracoval na absurdním dramatu, variaci na Shakespearova Krále Leara, ale během prezidentování neměl čas ho dokončit. To se mu podařilo v roce 2007, kdy představil tuto svou poslední divadelní hru s názvem *Odcházení*. Hra, inspirovaná Havlovými zkušenostmi z politiky, měla velký úspěch, a dokonce byla převedena na filmové plátno. (Žantovský, 2014, s. 527-531)

Poslední rok svého života žil spíše v ústraní na chalupě v Hrádečku u Trutnova. Ve věku pětasedmdesáti let tam také 18. prosince 2011 zemřel. Byl mu přichystán státní pohřeb, který se uskutečnil 23. prosince 2011 v katedrále sv. Víta.

Václav Havel zanechal ohromný, nejen politický, ale také kulturní a lidský odkaz. Přes všechny jeho intelektuální kvality na něj lidé vzpomínají především jako na velmi slušného a dobrého člověka. Například Marta Kubišová, Havlova kamarádka, o něm prohlásila, že byl „*Strašně laskavý, dobrý, dobromyslný.*“ (Dražan a Pergler, 2016, s. 20) Michael Žantovský poukázal na Havlův smysl pro humor: „*Na každého, kdo ho poznal, udělal Havel velký dojem. Protože to byl člověk mírný, skromný, až přehnaně slušný. Zároveň člověk, který měl obrovský smysl pro humor...*“ (tamtéž, s. 46) A Karel Schwarzenberg ocenil Havlovu skromnost a „tichou statečnost“. (tamtéž, s. 16)

5.2. Politická kariéra

Politická kariéra posledního prezidenta Československa a prvního prezidenta České republiky začala neoficiálně již v 60. letech, když se začal otevřeně vymezovat vůči stávajícímu režimu. Novinář Karel Hvížd'ala o Havlově prvních začátcích napsal: „*Nikdy nepřistoupil na pravidla hry, nebylo ho možné přehlédnout stejně jako jeho první články do novin a první veřejná vystoupení*“ (Hvížd'ala, s. 227). Mezi ona první veřejná vystoupení

patří například jeho kritika na schůzi Svazu Československých spisovatelů, kde otevřeně podpořil zakázané spisovatele a dal vedení Svazu jasně najevo, že by neměli omezovat literaturu politikou. (Hospodářské noviny, 2011)

Dalším protikomunistickým vystoupením Václava Havla byl otevřený dopis Gustavu Husákovi, který napsal v roce 1975. Tehdejšímu generálnímu tajemníkovi Komunistické strany v dopise popsal nepříznivou atmosféru v zemi a zkritizoval československou vládu. Gustav Husák na dopis nepřekvapivě nereagoval, ale veřejnost byla oslovena. Lidé o dopisu hovořili, přepisovali ho, přemýšleli nad tím, u části veřejnosti se stal zárodkem odporu vůči normalizační mentalitě. (Knihovna Václava Havla, 2015) Toto byl první krůček ke vzniku iniciativy Charta 77, která je ve vlastním prohlášení popsána jako „*volné, neformální otevřené společenství lidí různých přesvědčení, různé víry a různých profesí, které spojuje vůle jednotlivě i společně se zasazovat o respektování občanských a lidských práv v naší zemi i ve světě*“. (Prohlášení Charty 77, 1977) Václav Havel se stal jedním z jejích prvních iniciátorů a mluvčích.

V dubnu 1978 se stal spoluzakladatelem a mluvčím Výboru na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS), který v Československu monitoroval případy politických vězňů a zasazoval se o jejich propuštění. Téhož roku uveřejnil esej *Moc bezmocných*, analýzu fungování komunistického režimu a zároveň program nenásilného odporu vůči němu.

Během převratných listopadových událostí roku 1989 se stal Václav Havel ústřední a vůdčí osobností občanů požadujících změny. 19. listopadu 1989, dva dny po vypuknutí sametové revoluce, vzniklo antitotalitní hnutí Občanské fórum, jehož se stal Havel vůdcem. Následovaly demonstrace, manifestace a vyjednávání s dosud úřadujícími komunistickými politiky. Havel se stával stále populárnějším a komunistický režim byl na spadnutí.

Završením sametové revoluce bylo, když byl Václav Havel jakožto kandidát OF 29. prosince 1989 zvolen prezidentem Československé socialistické republiky. Někteří říkají, že měl zůstat předsedou OF, proměnit ho v politickou stranu, aby měl větší politickou moc. Havel chtěl být ale nadstranický prezident, hledat kompromis. Žantovský vystihl Havlovo vůdcovské charisma: „*Jeho lidrovství nebylo možné nevidět. Ale byl to zvláštní druh lidrovství, atypický. Často jsem mu říkal, že je zosobněním Moci bezmocných, protože on*

lídrovství uplatňoval tak, že se tvářil naprosto bezmocně a spousta lidí se nabízela, že mu pomůže, aby ho podpořila. A udělali to jenom proto, aby nebyl tak bezmocný.“ (Dražan a Pergler, 2016, s. 45)

První půl rok vedl Havel zemi ke svobodným volbám a 5. července 1990 byl zvolen prezidentem podruhé, tentokrát svobodně zvoleným Federálním shromážděním. K Havlovým začátkům v prezidentské funkci, se vyjádřila jeho kamarádka a spolupracovnice Eda Kriseová: *„Dal si za úkol postavit nový stát na základě nové ústavy, zakotvit ho pevně v Evropě, dát prostor vzniku občanské společnosti, zavést novou legislativu, vrátit majetky těm, kterým kdysi patřily... Věnoval nelidské úsilí tomu, aby zachoval společný stát Čechů a Slováků.“* (Kriseová, 2014, s. 289). Navzdory tomuto úsilí ale nakonec k rozpadu Československa, v té době pod názvem Česká a Slovenská Federativní Republika, došlo v roce 31. prosince 1992.

Po vzniku samostatné České republiky byl Václav Havel zvolen 26. ledna 1993 jejím prezidentem. Tenkrát byla volba prezidenta ještě dvoukolovou parlamentní volbou. Přestože byl Václav Havel, který měl v tu dobu podporu vládní koalice, velmi populární, nebyl jediným kandidátem. Opozice navrhla další dva kandidáty – Marii Stiborovou a Miroslava Sládka, kteří však ve výsledku na počty hlasů neměli šanci Havlovi konkurovat.

Po uplynutí prvního volebního období byl Václav Havel znovuzvolen 20. ledna 1998. Tentokrát ale nebyl výsledek volby tak jednoznačný, úspěchu se dočkal až ve druhém kole, a navíc s rozdílem pouhého jednoho hlasu.

V porovnání s porevolučním obdobím Havlova popularita na přelomu jeho prezidentských volebních období klesala. Podle Žantovského Václav Havel *„nezvládal vztahy se sdělovacími prostředky ve dvouletém období 1996-1998“*. Asi nejzásadnějším důvodem bylo jeho druhé manželství s Dagmar Veškrnovou, které mnoho lidí popouzelo a média si to nenechala ujít. Havel měl velkou potřebu svou manželku ochraňovat a někdy údajně reagoval přehnaně. (Žantovský, 2014, s. 498)

Přestože ve své domovině setkával i s kritikou, v zahraničí si Václava Havla vždy považovali. Karel Schwanzenberg vzpomíná na vztahy Havla se zahraničními politiky takto:

„*Oni si ho všichni vážili, imponoval jim – svým životem, svým dílem.*“ (Dražan a Pergler, 2016, s. 12) Německý novinář Hans-Jörge Schmidt vyzdvihl, jak Havlovo přátelství s mnoha významnými politiky ovlivnilo pohled Západu na naši zemi v postsocialistickém období: „*Západ nerozumí posttotalitním zemím ani jejich politikům. Jedinou výjimkou je Havel a u něj je to dáno osobním přátelstvím se spoustou lidí na celém světě včetně Madeleine Albrightové.*“ (Hvížďala, 2000-2003, s. 61) Eda Kriseová poukazuje na to, že Havlova zahraniční politika byla „*založena především na snaze zajišťovat dodržování lidských práv v zemích blízkých i vzdálených, bez ohledu na ekonomické zájmy.*“ (Kriseová, 2014, s. 297) Tyto mravní politické cíle byly založené na Havlově teorii o tom, že politika jako praktikovaná mravnost je možná. (tamtéž, s. 298)

Jedna z největších Havlových politických ctižádostí byl vstup České republiky do NATO. Už v lednu roku 1994 získal od Billa Clintona příslib, že nejde o to, jestli k tomu vůbec dojde, ale kdy se tak stane. (Žantovský, 2014, s. 501) Nakonec k tomu oficiálně došlo 12. března 1999, po tom, co 26. února 1999 Václav Havel podepsal listiny o přistoupení České republiky k Severoatlantické smlouvě. Dodnes je vztah Václava Havla k NATO předmětem debat. Je tomu tak především kvůli mylně interpretovanému výroku o válce v Jugoslávii. Václav Havel měl údajně schvalovat „humanitární bombardování“ ze strany Spojenců. Havel se k této kauze vyjádřil takto: „*Tuhle pitomost bych nikdy neřekl, vzniklo to špatným překladem.*“ (ČT 24, 2009)

Druhé funkční období Václavu Havlovi vypršelo 2. února 2003. Po prezidentování nastal jakýsi pocit bezprizornosti: „*Ted' se tak trošku neví, co se mnou jako s bývalým prezidentem, kam mě zařadit, jak se mnou zacházet, jak mě oslovovat...*“ (Hvížďala, 2005, s. 76) Nadále se ale politicky a společensky angažoval. Nikdy nebyl členem žádné politické strany, ale od roku 2004 otevřeně podporoval Stranu zelených. (Evropský parlament, 2020)

Jelikož se tato práce věnuje mediálnímu obrazu Václava Havla, je zajímavé, jak ho, již po prezidentské funkci, shrnul sám Havel: „*V éře disidentství bylo vše jednodušší. Domácí novináři psali objednané štvance, což jsem bral s humorem a s nadhledem, a zahraniční novináři byli vlídni, seriózní, mohli jsme jim říct, co jsme opravdu chtěli, a existovala přiměřená jistota, že to úplně nepopletou. V éře prezidentství jsem pozoroval zajímavý úkaz: po Listopadu jsem byl povýšen do stavu blahoslavené ikony a zmytologizován. Všichni psali*

uctivě, ba téměř patolízalsky, což záhy skončilo a novináři jako by se sami na sebe naštváli za své předešlé selhání a začali si to vyrovnávat tím, že do mě kopali a mstili se mně za svou vlastní nekritickou oddanost. Místy se chovali až odpudivě a míchaly drby s dohady.“ (Hvížd'ala, 2005, s. 76)

6. Charakteristika analyzovaných periodik

1.1. Mladá fronta DNES

Mladá fronta DNES (MF DNES) je jeden z nejvýznamnějších a nejčtenějších deníků v České republice. Byl založen po revoluci v roce 1990 jako pokračování komunistického deníku Mladá fronta, který existoval již od roku 1945. Před revolucí byl vydavatelem Mladé fronty Socialistický svaz mládeže. (Vildová, 2005) V důsledku pádu režimu byl tento svaz zrušen a deník Mladá fronta (od roku 1989 s podtitulem Deník československé mládeže) se dostal pod správu nakladatelství a vydavatelství Mladá fronta.

MF DNES jakou dnes známe se začala vydávat 1. 9. 1990. Předcházely tomu poměrně dramatické události probíhající již od ledna toho roku. Šéfredaktor Libor Ševčík se pokoušel vyjednat osamostatnění deníku Mladá fronta, mimo jiné třeba jeho odkoupením. Tyto snahy byly ale kvůli vysoké ziskovosti deníku zamítnuty. Následoval kontroverzní krok ze strany vedení deníku Mladá fronta a časopisu Mladý svět. Založili akciovou společnost M a F s 65 akcionáři (redaktory a sekretářkou), nechali si zaregistrovat názvy a ochranné známky. Změna nastala v názvu deníku, kterému přibylo „DNES“. Nikdo se tenkrát nezabýval tím, že staronový deník převzal celé know-how, ochranné známky, seznam předplatitelů atd. (Benda, 2007, s. 89–95)

MF DNES je v současnosti soukromá společnost s celostátním dosahem. Pokrývá politické, ekonomické, kulturní a sportovní události v České republice i ve světě. Využívá tištěnou verzi novin, webové stránky i vlastní mobilní aplikaci. Deník MF DNES také vydává různé typy příloh, jako jsou kulturní týdeníky, tematické magazíny a speciální vydání k výročím a významným událostem. (MF DNES, 2023)

Mediální analytici (Jiráček, 2007; Hvížd'ala, 2009; Trampota, 2013) se shodují na tom, že MF DNES není vyloženě seriózní tisk, ale spíše polo-seriózní (neboli tzv. pop noviny). Zaměřuje se sice na seriózní témata, ale také výrazně pracuje s infotainmentem a reklamou.

1.2. Blesk

Deník Blesk byl, po vzoru švýcarského deníku Blick, založen v roce 13. 4. 1992 společností Ringier ČSFR. Stal se vůbec prvním českým barevným bulvárním deníkem. (Benda, 2007, s. 109) Rychle se stal populárním a v současné době je nečtenějším deníkem v České republice, v počtu čtenářů ho následuje zmiňovaný deník MF DNES. (Mediaguru, 2022)

Momentálně je vydavatelem deníku firma Czech News Center a.s., jejímž předchůdcem byla švýcarsko-německá společnost Ringier Axel Springer a.s., v roce 2014 přejmenována na Czech News Center a.s.

Deník Blesk se zaměřuje na aktuální události a zajímavosti z České republiky i ze světa. Věnuje se také politice, společnosti a sportu. Jelikož se jedná o bulvární médium, jsou pro něj typické výrazné barevné titulky, převaha fotografií na úkor kratších textů.

Vychází šestkrát týdně, a kromě samotného deníku Blesk vydává i různé přílohy. V neděli vychází Nedělní Blesk, v pátek suplement Blesk magazin, dále vychází magazíny o sportu, celebritách, bydlení a zdraví. (Blesk.cz, 2001-2023)

Blesk je často kritizovaný za to, že šíří dezinformace, manipuluje s informacemi a neposkytuje vyvážené zpravodajství. Navzdory této kritice je již několik let nejčtenějším deníkem v Čechách. O tom, že zmíněná kritika může pramenit ze zaujatého a negativního přístupu k bulváru promluvil bývalý šéfredaktor Blesku Pavel Šafr v rozhovoru s novinářem a šéfredaktorem Respektu Erikem Taberym: *„Pro mě je slovo bulvár něco jiného než pro vás. Já se vám nedivím, protože pokud se tady etabloval bulvár jakožto ekvivalent stupidity, tak chápu, že byste jej nechtěl dělat. Já také ne. Ale populární médium, které je určeno velkému okruhu lidí, může člověk, pokud je ryzím žurnalistou, dělat. Jen se prostě perspektivně nesmíte smířit s tím, že to celé bude pouze o Bartošové. Zřídil jsem tam politickou nebo zpravodajskou redakci. Zanechal jsem tam kupříkladu etický kodex... Tam se třeba respektují pravidla ohledně fotografování dětí. Kolikrát jsem dostal na stůl věci, které byly podle našeho kodexu za hranicí, a odmítl jsem je. Víte, zavádět etiku žurnalistiky v Respektu, při vší úctě k němu, není moc velký problém.“* (Jandourek et al, 2016, s. 29)

PRAKTICKÁ ČÁST

1. Cíl výzkumu

Cílem této diplomové práce je zjistit, jaký mediální obraz Václava Havla vytvářel seriózní a bulvární tisk ve vybraných klíčových okamžicích jeho života. Dalšími cíli je určit, jakým způsobem bylo o V. Havlovi ve vybraných periodikách informováno a zda seriózní a bulvární tisk naplňují vlastnosti, které jsou představeny a popsány v teoretické části této diplomové práce. Následně si tato práce klade ambici stanovit míru bulvarizace seriózního tisku ve vybraných obdobích, pokud se nějaká objeví.

- VO: Jaký mediální obraz Václava Havla ve zkoumaném období vytvářel vybraný seriózní tisk?
- VO: Jakým způsobem bylo v seriózním tisku o Václavu Havlovi informováno?
- VO: Jaký mediální obraz Václava Havla ve zkoumaném období vytvářel vybraný bulvární tisk?
- VO: Jakým způsobem bylo v bulvárním tisku o Václavu Havlovi informováno?
- VO: Dochází v seriózním tisku k bulvarizaci?

Hypotéza: *Seriózní tisk má sklony k bulvarizaci v období významných osobních okamžiků v životě Václava Havla.*

2. Metoda výzkumu

Během práce na sběru dat došlo oproti teším ke změně rozhodnutí, jak v této práci přistoupit k metodě výzkumu. Vzhledem k velkému množství nashromážděných dat byla zvolena vhodnější metoda kvantitativní obsahové analýzy. Pro ucelenější odpovědi na výzkumné otázky, bude kvantitativní obsahová analýza doplněna také o obsahovou analýzu kvalitativní.

2.1. Kvantitativní metoda

Vzhledem k velkému množství nashromážděných dat došlo oproti teším ke změně a pro analýzu byla zvolena metoda kvantitativní obsahové analýzy. Pro ucelenější odpovědi

na výzkumné otázky, bude kvantitativní obsahová analýza doplněna také o analýzu kvalitativní.

Kvantitativní obsahová analýza je podle Reifové (2004, s. 21) nejčastěji využívaná technika výzkumu mediálních obsahů. Jak akcentují Trampota a Vojtěchovská (2010, s. 99), tento typ analýzy zkoumá, jakými tématy se média zabývají a jaký je jim věnován prostor, dále také dokáže popsat proměnu mediálních obsahů za určitou dobu, srovnat různé typy médií či do jisté míry predikovat, jaká témata bude společnost považovat za důležitá.

Obsahově kvantitativní analýza je nejvyužívanější a také nestarší metodou výzkumu médií. Počátky používání kvantitativní obsahové analýzy v mediální sféře sahají do prvních desetiletí dvacátého století. (McQuail, 1999) Za otce této metody výzkumu je však považován americký sociolog a psycholog Bernard Berelson, který ji vymezil až v 50. letech 20. století. Definoval ji jako „výzkumnou techniku pro objektivní, systematický a kvantitativní popis manifestovaného obsahu komunikace.“ (Berelson, 1952 cit. dle edláková, 2014, s. 291)

Na rozdíl od kvalitativních metod je kvantitativní obsahová analýza jasně strukturovaná. Trampota s Vojtěchovskou (2010) popisují, jakými základními kroky by měl výzkumník využívající tuto metodu projít. Na začátku výzkumu musí být stanoven cíl práce a výzkumné otázky, případně hypotézy. Následuje výběr zkoumaných médií a ohraničení výzkumu časově, žánrově či tématicky. Dále výzkumník určí, jaký bude jeho výzkumný vzorek a jednotka měření (= *úsek mediálních obsahů, na kterém zkoumáme zvolené proměnné a jejich kategorie*) (Trampota a Vojtěchovská, 2010, s 105). Jednotkou měření může být například článek. Všechny jednotky měření jsou podrobeny analýze z hlediska proměnných, které tvoří tzv. kódovací knihu. Na závěr analýzy jsou data statisticky zpracována tak, aby byly zodpovězené výzkumné otázky

Dle Trampoty a Vojtěchovské (2010) kvantitativní obsahová analýza neumožňuje (při správném dodržení struktury) přílišné zkreslení. Jiráček a Köpplová (2009) naopak říkají, že tato metoda není zcela objektivní, jelikož volba zkoumaných vzorků a výsledná analýza podléhají subjektivitě.

2.1.1. Postup kvantitativní obsahové analýzy mediálního obrazu Václava Havla

Aby bylo možné plnohodnotně odpovědět na výzkumné otázky této diplomové práce, byla pro výzkum zvolena kombinace kvantitativní a kvalitativní obsahové analýzy. Vzhledem k objemu nashromážděných dat však stojí analytická část této práce spíše na kvantitativní obsahové analýze.

Během kvantitativní obsahové analýzy byl dodržen systematický postup. Nejprve byly vybráni zástupci českého seriózního a bulvárního tisku – deníky MF DNES a Blesk¹ a následně bylo stanoveno, jaké texty těchto deníků se stanou předmětem obsahové analýzy. Vybranými texty se staly texty (= články) zmiňující Václava Havla vydané v den, týden před a týden po klíčové události z jeho života. Tyto klíčové události byly vybrány tak, aby půlka z nich zastupovala významné okamžiky z politické kariéry a druhá půlka z osobního života V. Havla. Bylo tak učiněno proto, aby součástí obsahové analýzy byly takové události, o kterých se předpokládá, že budou zastoupeny spíše v textech charakterizovaných jako hard news, ale také události spadající do sféry soft news.

Analyzované klíčové události:

- 26. ledna 1993 – V. Havel poprvé zvolen českým prezidentem
- 27. ledna 1996 – úmrtí první ženy V. Havla, Olgy Havlové
- 2. prosince 1996 – V. Havel je hospitalizován a podstupuje operaci plic
- 4. ledna 1997 – druhá svatba V. Havla s Dagmar Veškrnovou
- 20. ledna 1998 – V. Havel podruhé zvolen českým prezidentem
- 14. dubna 1998 – V. Havel je hospitalizován a podstupuje akutní operaci tlustého střeva
- 12. března 1999 – vstup České republiky do NATO
- 2. února 2003 – konec druhého volebního období V. Havla
- 18. prosince 2011 – úmrtí Václava Havla
- 23. prosince 2011 – pohřeb Václava Havla

¹ Vybraná čísla deníků MF DNES a Blesk byla dostupná k zapůjčení z archivu Národní knihovny České republiky.

Pro kvantitativní obsahovou analýzu byla vytvořena kódovací kniha. Zprvu byly do kódovací knihy doplněny kódovací jednotky. Jednu kódovací jednotku reprezentuje každý text zmiňující Václava Havla v den, jeden týden před a jeden týden po zvolené klíčové události. Do kódovací knihy nebyly zařazeny texty, ve kterých je V. Havel zmíněn jen okrajově a text nemá vzhledem k jeho osobě žádnou vypovídající hodnotu. Celkově bylo analyzováno 513 textů, z toho 387 z deníku MF DNES a 126 z deníku Blesk.

Po dokončení sběru materiálu (kódovacích jednotek) proběhla obsahová analýza dat. Všechny texty byly jednotlivě analyzovány a byly jim přiřazeny identifikační a analytické proměnné.

Identifikační proměnné:

- médium
- rok
- měsíc
- den
- stránka

Identifikační proměnné slouží především ke snadné dohledatelnosti kódovacích jednotek a k vytvoření filtrů získaných dat.

Analytické proměnné:

- typ textu (hard new x soft new)
- celkové vyznění (neutrální x pozitivní x negativní)
- přítomnost přímé citace Václava Havla (ano x ne)

Aby nedošlo ke zkreslení výzkumu, musely být analytické proměnné před samotnou obsahovou analýzou přesně definovány.

V teoretické části této práce byl věnován prostor popisu konceptů hard news a soft news, bylo také zmíněno, že v akademické sféře nepanuje na přesné definici těchto pojmů shoda. V této práci jsou mezi hard news řazeny texty týkající se politiky, ekonomie, veřejné správy

atp., texty, které jsou pro společnost podstatné a musí je mít okamžitě k dispozici (druhý den nemusí platit).

Jako soft news jsou v této práci označovány texty obsahující senzace, skandály, zábavu, kuriozity a texty narušující soukromí V. Havla. Mezi soft news jsou také zařazeny stories (příběhy)², rozhovory s politiky před volbami, výsledky průzkumů a odlehčené události, které nevykazují společenskou závažnost a nejsou časově ukotvené.

Celkové vyznění textů je v této práci děleno na neutrální, pozitivní a negativní. Celkové vyznění se vztahuje k osobě V. Havla, konkrétně k tomu, jaký dojem o jeho osobě zkoumaný text budí ve čtenáři. Během analýzy textů pomůže otázka: Jaký dojem z Václava Havla má čtenář po přečtení tohoto textu?

Neutrální celkové vyznění je v této práci vyznění citově nezabarvené, jazykově neutrální, takové, které ve čtenáři nevzbuzuje výhradně pozitivní nebo negativní emoce. Mezi texty vyznívající celkově neutrálně jsou zařazeny také texty, ve kterých jsou zastoupené jak pozitivní, tak negativní ohlasy na V. Havla.

Jako texty s celkovým pozitivním vyzněním jsou v této práci označeny také texty, které jsou citově a jazykově pozitivně zabarvené ve prospěch V. Havla., vyzdvihují jeho dobré vlastnosti a jsou podané tak, že ve čtenáři vzbuzují sympatie k jeho osobě.

Naopak texty s celkovým negativním vyzněním jsou pro tuto práci také texty, které jsou citově a jazykově negativně zabarvené v neprospěch V. Havla, ve čtenáři vůči němu vzbuzují negativní pocity (či až antipatii).

Třetí analytická proměnná „přímá citace V. Havla“ se v analyzovaném textu buď nachází či nikoliv.

² Vymezení tohoto žánru poskytuje Melvin Mencher (1994. s. 162) ve své práci *News reporting and Writing*: Story doplňuje zpravodajství o událostech vylíčením prožitků a pocitů lidí, často obyčejných a neznámých, kteří se událostí zúčastnili. Přináší zábavu prostřednictvím zajímavého, avšak ne nutně důležitého materiálu.

Na základě kódovací knihy doplněné o identifikační a analytické proměnné bude možné odpovědět na výzkumné otázky jmenované v kapitole Cíl práce a potvrdit či vyvrátit hypotézu *Seriózní tisk má sklony k bulvarizaci v období významných osobních okamžiků v životě Václava Havla.*

2.2. Kvalitativní metoda

Jak píše Hendl (2005, s. 49), přístupy ke kvalitativní metodě výzkumu jsou různé. Podle některých teoretiků se jedná jen o jakýsi doplňkový výzkum k výzkumu kvantitativnímu, podle jiných jde o plnohodnotnou metodu výzkumu. Pro přiblížení povahy kvalitativního výzkumu, cituje Hendl metodologa Creswella: „*Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.*“ (Creswell, 1998, s. 12 cit dle Hendla, 2005, s. 50)

Reifová (2004, s. 23) poukazuje na benefity vyplývající z využití kvantitativní metody analýzy společně s kvalitativní. Jak píše ve svém *Slovníku mediální komunikace*, mnoho autorů tento postup doporučuje, jelikož jejich „*kombinace umožňuje lépe a hlouběji proniknout do obsahu a významu souboru analyzovaných sdělení.*“ Z tohoto důvodu byla kombinace kvantitativní a kvalitativní analýzy využita i v této práci.

Kvantitativní analýza má předpoklady usnadnit práci s velkým objemem dat a zjednodušit jejich interpretaci pomocí grafů atp. Kvalitativní analýza má ambice tato data doplnit o podrobnější zjištění, která však ve většině případů nejsou vhodná k převedení do tabulek a grafů. Namísto graficky interpretovaných zjištění je pro dokumentaci závěrů analýzy potřeba využívat citace a úryvky z analyzovaných textů. (Janák, 2018)

Cílem této metody je získat hlubší porozumění danému jevu nebo situaci.

2.2.1. Postup kvalitativní obsahové analýzy mediálního obrazu Václava Havla

Pro kvalitativní analýzu nebylo vybráno všech 513 textů zmiňujících Václava Havla, jak tomu bylo u kvantitativní analýzy. Nejprve byly všechny texty přečteny a jen ty, které obsahovaly charakteristiku V. Havla byly vybrány pro další analýzu. Charakteristikou

je v této analýze myšlena zřejmá vlastnost jako např.: zábavný, inteligentní či kritický. Mezi tyto charakteristiky byly zařazeny také popisy osobnosti jako např.: dobrý člověk, symbol svobody atp. Do analýzy nebylo zahrnuto sebehodnocení Václava Havla, nýbrž jeho charakteristické vlastnosti uvedené optikou daného redaktora či jiného aktéra vyskytujícího se v textu.

Analyzovaný materiál (513 textů zmiňujících Václava Havla) byl systematizován a analyzován prostřednictvím otevřeného kódování, metodou tužka – papír. Při otevřeném kódování je text jako sekvence rozbit na jednotky, těmto jednotkám jsou přidělena jména a s těmito nově pojmenovanými (označenými) fragmenty textu potom výzkumník dále pracuje. (Miovský, 2006)

Jak zmiňuje Janák (2018) podstatou kvalitativní analýzy textů a dokumentů není počítání jazykových výrazů, spíše jde o celkové porozumění systému, jehož je analyzovaný text součástí. Právě o celkové porozumění, na základě v textu se vyskytujících charakteristik V. Havla, se kvalitativní analýza této práce pokouší. Výsledkem analýzy bude interpretace mediálního obrazu V. Havla ve vybraných obdobích ve vybraných denících – nejprve v deníku Mladá fronta DNES a poté v deníku Blesk.

3. Interpretace analýzy

3.1. Interpretace kvantitativní analýzy

V následujících podkapitolách budou v podobě grafů představeny a popsány výsledky kvantitativní analýzy deníků Mladá fronta DNES a Blesk. Do grafů byla transformována data o poměru hard news a soft news ve vybraných textech. Dále pak data o neutrálních, pozitivních a negativních textech informujících o V. Havlovi a také data o počtu textů obsahujících přímou citaci V. Havla.

Z celkového počtu 513 textů, které byly pro kvantitativní analýzu vybrány, 126 z nich bylo vydaných v deníku Blesk a 387 v deníku Mladá fronta DNES.

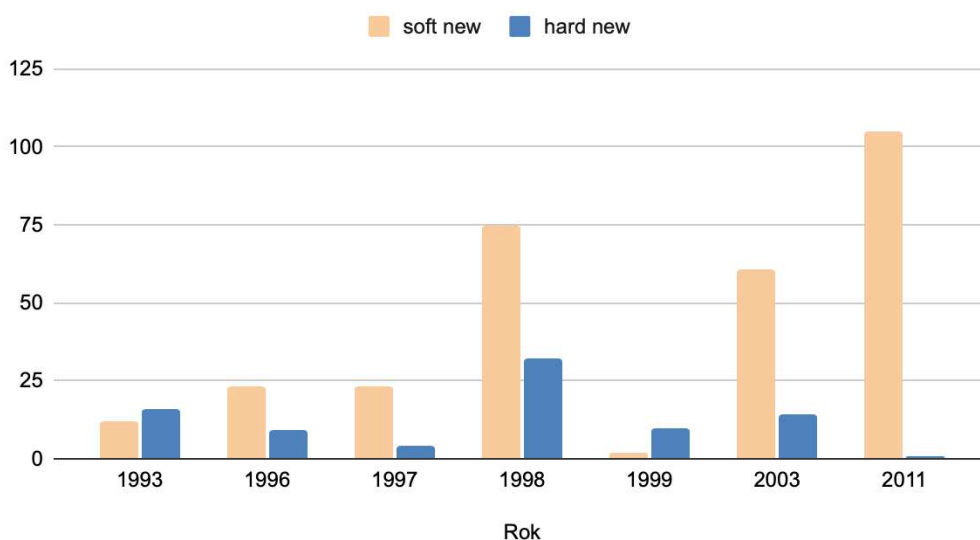
Na základě výsledků kvantitativní analýzy, budou v závěru této práce zformulovány odpovědi na výzkumné otázky: *Jakým způsobem bylo v seriózním tisku o Václavu Havlovi informováno?* a *Jakým způsobem bylo v bulvárním tisku o Václavu Havlovi informováno?*

3.1.1. Mediální obraz Václava Havla v Mladé frontě DNES

Následující graf zobrazuje poměr hard news a soft news v Mladé frontě DNES v letech, ve kterých byly analyzovány klíčové události. Přestože jsou v grafu sloupce popsány rokem (1993, 1996, 1997, 1998, 1999, 2003, 2011), není tím představován výsledek analýzy za celý tento rok, ale pouze za analyzované období (v daném roce), které bylo v postupu kvantitativní analýzy definováno jako: *v den, jeden týden před a týden po klíčové události z života Václava Havla.*

V letech 1996, 1998 a 2011 byly předmětem analýzy dvě klíčové události. Vzhledem k velkému množství dat a snaze zpracovat interpretaci výzkumu co nejpřehlednější formou, jsou události obsažené v jednom roce (v grafu v jednom sloupci). V podrobnější interpretaci jsou roky 1996 a 1998 rozdělné a každá klíčová událost je analyzovaná zvlášť. Rok 2011, ve kterém se odehrály dvě klíčové události – úmrtí a pohřeb V. Havla, však už v podrobnější analýze není rozdělen na tyto dvě události, jelikož byly v interpretaci spojené v jednu.

soft new a hard new

Graf č.1: Počet soft news a hards news v Mladé frontě DNES v klíčových obdobích, N = 387

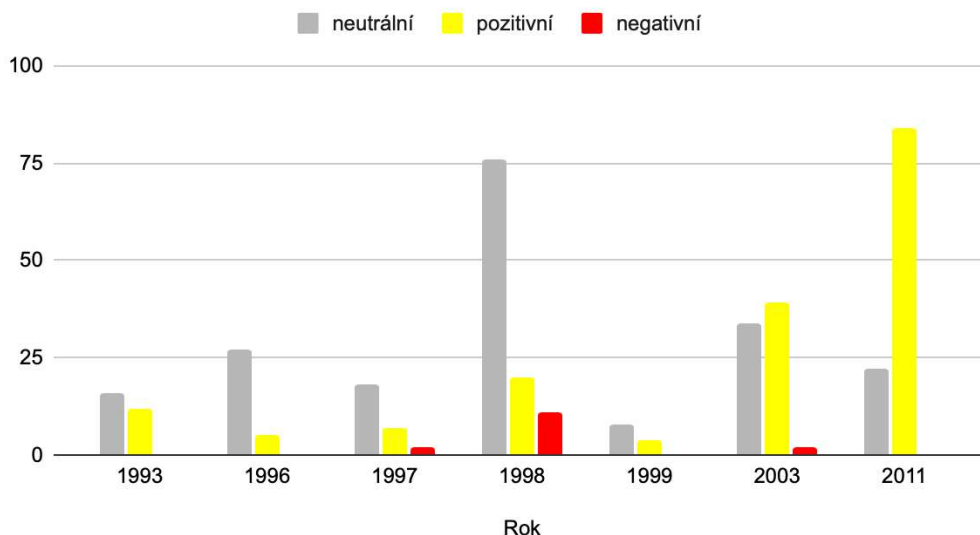
zdroj: vlastní zpracování

Z tohoto grafu (grafu č. 1) můžeme vyčíst, že téměř v každém roce je počet soft news celkově vyšší než počet hard news. Pouze v letech 1993 a 1999 převažoval v deníku Mladá fronta DNES počet hard news nad soft news, ve všech ostatních letech je to naopak.

V roce 1993 (26. ledna) byl V. Havel poprvé zvolen prezidentem a v roce 1999 (12. března) došlo ke vstupu ČR do Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO). Obě tyto události jsou politicky významné, a tak se dalo předpokládat, že v seriózním tisku bude těmto událostem věnovaná pozornost spíše v podobě hard news.

V roce 1998 došlo ke dvěma významným událostem v životě V. Havla. 20. ledna byl podruhé zvolen prezidentem České republiky a 14. dubna podstoupil závažnou operaci. V grafu č. 1. jsou pod rokem 1998 zastoupené obě tyto události – u obou těchto událostí však převažovaly soft news. Obě události v tomto roce budou podrobněji rozebrány v podkapitole Rok 1998. Stejně tak události v roce 1996 – úmrtí první ženy V. Havla, Olgy Havlové (27. ledna) a Havlova operace plic (2. prosince). I tyto události jsou zastoupené jedním rokem a budou podrobněji rozebrány dále, v podkapitole Rok 1996.

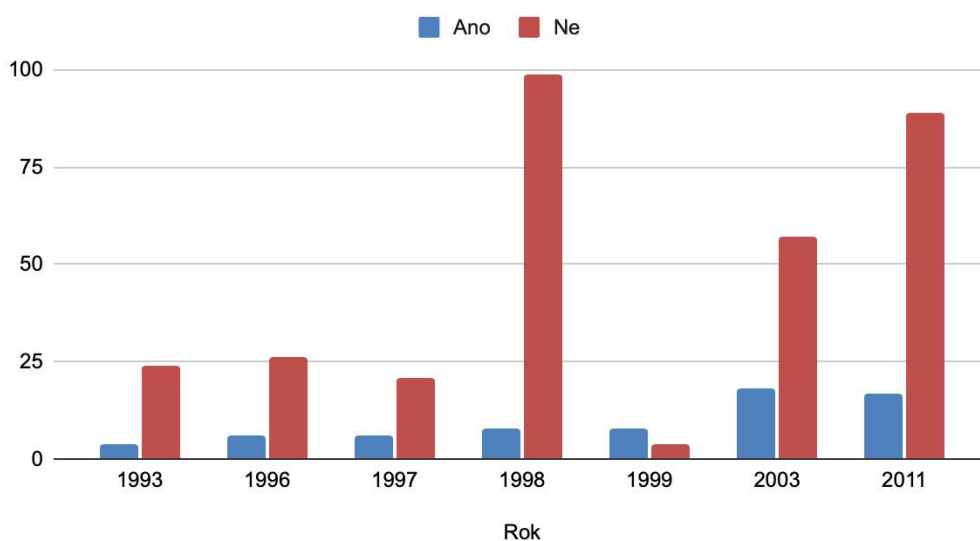
neutrální, pozitivní a negativní

Graf č. 2: Počet neutrálních, pozitivních a negativních textů v Mladé frontě DNES v klíčových obdobích, N = 387
zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 2 ukazuje poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů ve zkoumaném období v Mladé frontě DNES. Neutrální texty převažují v letech 1993, 1996, 1997, 1999 a pouze v letech 1997, 1998 a 2003 se objevuje procento negativních textů. Pozitivně laděné texty o V. Havlovi jsou zastoupené v každém analyzovaném období klíčových okamžiků v životě V. Havla.

Přímá citace

Graf č. 3: Počet výskytu přímé citace V. Havla v Mladé frontě DNES v klíčových obdobích, N = 387
zdroj: vlastní zpracování

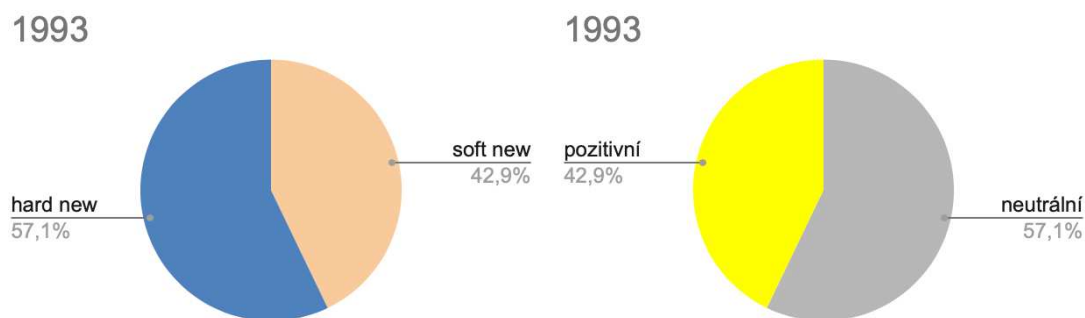
Graf č. 3 zobrazuje poměr textů obsahující přímou citaci Václava Havla ve zkoumaných obdobích v deníku Mladá fronta DNES. Z grafu vyplývá, že všechna zkoumaná období, kromě období v roce 1999, obsahovala více textů bez přímé citace V. Havla než s ní.

Podrobnější interpretaci analýzy se věnují následující kapitoly, ve kterých je rozebrán každý rok zkoumaného období zvlášť.

3.1.1.1. Rok 1993

V roce 1993 byl zkoumaným klíčovým okamžikem v životě Václava Havla 26. leden, den, kdy byl zvolen prvním českým prezidentem. Celkem bylo v tento den (+ týden před ním a týden po něm) analyzováno 28 textů, které zmiňovaly V. Havla. Jak můžeme vidět na grafu č. 4 počet hard news (57, 1 %) v tomto období převyšoval nad počtem soft news (42, 9 %).

Graf č. 5 ukazuje, že v období jeden týden před a jeden týden po zvolení prvního českého prezidenta nevyšel jediný text, ve kterém by Václav Havel vyzníval negativně. Převažoval počet neutrálních textů (57, 1 %).

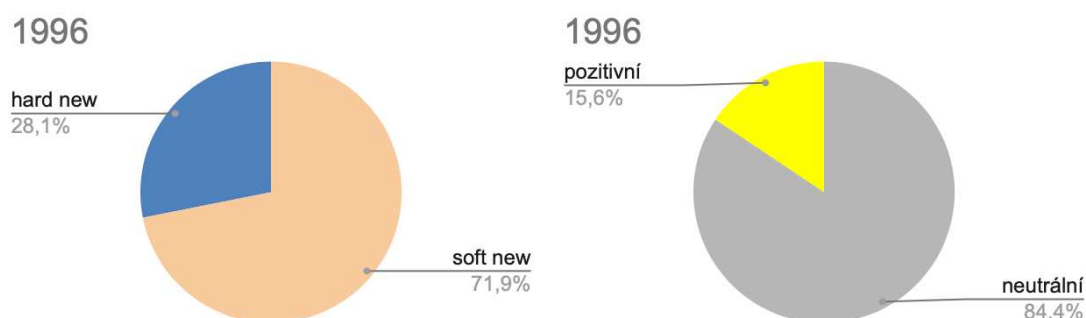
Graf č. 4: Poměr soft news a hards news v Mladé frontě DNES ve vybraném období v roce 1993, N = 28

Graf č. 5: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Mladé frontě DNES ve vybraném období v roce 1993, N = 28

zdroj: vlastní zpracování

3.1.1.2. Rok 1996

V roce 1996 byly analyzovány dvě klíčové události Havlova života. První bylo úmrtí jeho první ženy Olgy Havlové 27. ledna 1996 a druhé byla jeho vážná operace plic, která proběhla 2. prosince 1996. Dohromady bylo analyzováno 32 textů – 6 z nich z období přelomu ledna a února, 26 z nich z období podzimu.

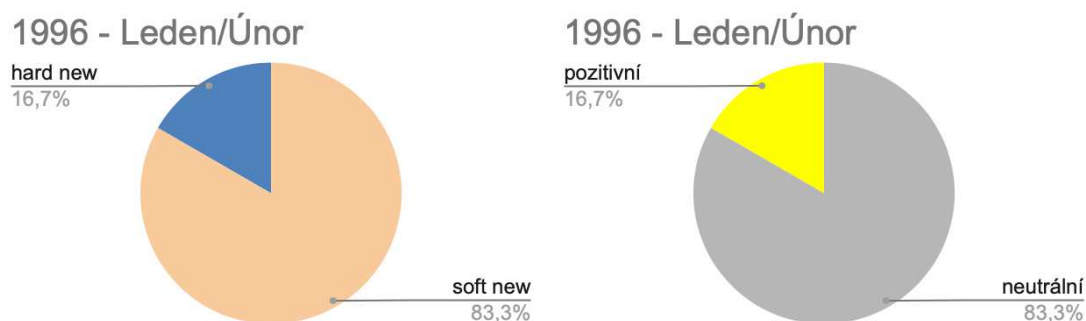
Graf č. 6: Poměr soft news a hards news v Mladé frontě DNES ve vybraných obdobích v roce 1996, N = 6

Graf č. 7: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Mladé frontě DNES ve vybraných obdobích v roce 1996, N = 6

zdroj: vlastní zpracování

Následující grafy (č. 8 a č. 9) ukazují, jaké byly vydány texty zmiňující V. Havla v Mladé frontě dnes ve čtrnáctidenním období kolem (a v den) úmrtí Olgy Havlové. Vzhledem k soukromé podstatě této události není překvapující, že bylo vydáno více soft news než hard

news. Také se dalo očekávat, že se v tomto smutečném období nebudou vyskytovat texty, které by o V. Havlovi referovali negativně.

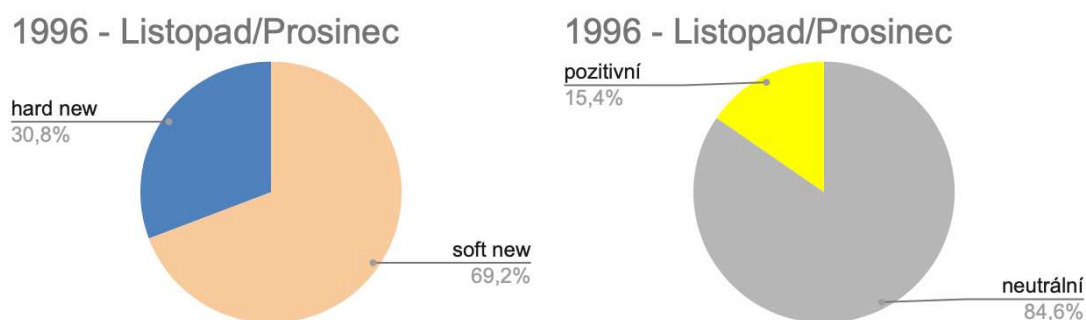

Graf č. 8: Poměr soft news a hards news v Mladé frontě DNES ve vybraném období (27. 1., týden před, týden po tomto dni) v roce 1996, N = 6

Graf č. 9: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Mladé frontě DNES ve vybraném období (27. 1., týden před, týden po tomto dni) v roce 1996, N = 6

zdroj: vlastní zpracování

Na přelomu listopadu a prosince se v Mladé frontě DNES objevily texty spojené s Havlovým pobytem v nemocnici. Týden před, týden po a v den operace, 2. prosince, bylo v tomto deníku vydáno 26 textů zmiňujících V. Havla. Jelikož se většina z nich věnovala tomu, jaký je momentální zdravotní stav prezidenta, jak tráví čas v nemocnici atp., není zarážející, že téměř 70 % těchto textů spadá pod soft news (viz graf č. 10). Většina byly texty neutrálně laděné a neobjevil se jediný negativní text o V. Havlovi (viz graf č. 11).

Graf č. 10: Poměr soft news a hards news v Mladé frontě DNES ve vybraném období (2. 12.), týden před, týden po tomto dni) v roce 1996, N = 26

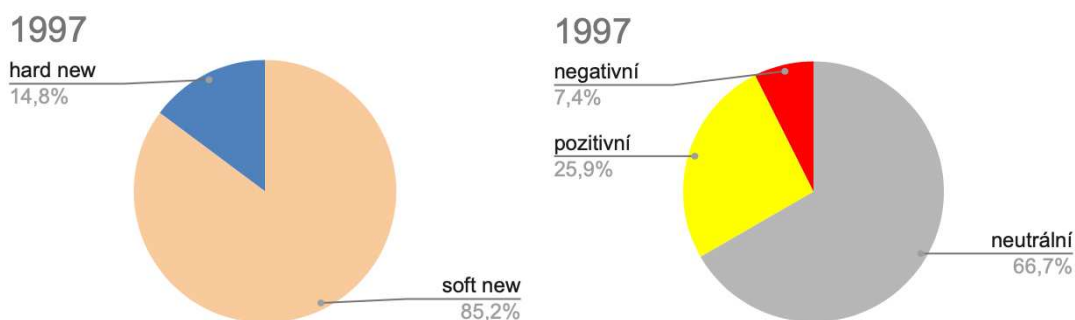
Graf č. 11: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Mladé frontě DNES ve vybraném období (2. 12.), týden před, týden po tomto dni) v roce 1996, N = 26

zdroj: vlastní zpracování

3.1.1.3. Rok 1997

Další analyzovaný klíčový okamžik Havlova života se odehrál začátkem roku 1997, konkrétně 4. ledna. Jednalo se o společností neočekávanou svatbu V. Havla s herečkou Dagmar Veškrnovou. Celkem bylo analyzováno 27 textů, které zmiňovaly V. Havla a byly vydané v den svatby (+ týden před a týden po). Jak by se vzhledem k soukromé charakteristice této události dalo předpokládat, většina textů v tomto období jsou soft news (85,2 %), zbytek (14,8 %) tvoří hard news.

Zajímavé je, že se poprvé v analýze objevují i texty s negativním vyzněním o osobě V. Havla, jejich zastoupení je 7,4 %.

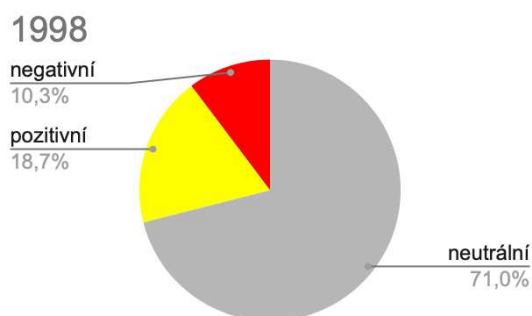
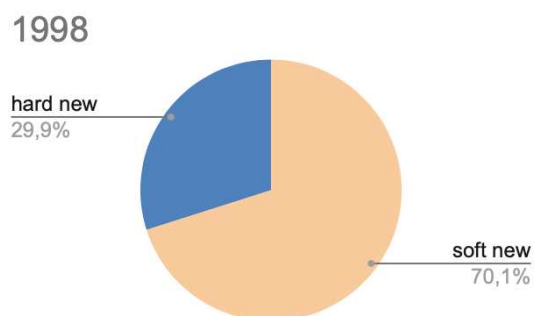
Graf č. 12: Poměr soft news a hards news v Mladé frontě DNES ve vybraném období v roce 1997, N =27

Graf č. 13: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Mladé frontě DNES ve vybraném období v roce 1997, N = 27

zdroj: vlastní zpracování

3.1.1.4. Rok 1998

V roce 1998 byly opět analyzovány dvě události. První, která se odehrála dříve, bylo druhé zvolení Václava Havla prezidentem České republiky 20. ledna 1998. Druhá byla další závažná operace znovuzvoleného prezidenta v rakouském Innsbrucku 14. dubna 1998. Dohromady bylo v Mladé frontě DNES v těchto obdobích vydáno 107 textů.

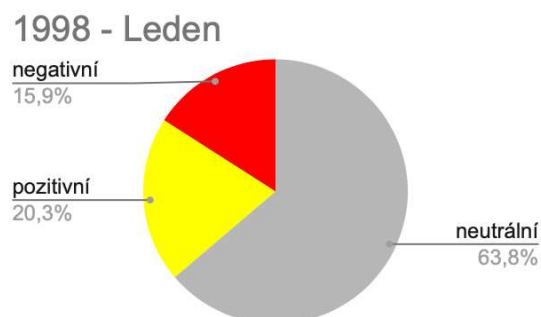

Graf č. 14: Poměr soft news a hards news v Mladé frontě DNES ve vybraných obdobích v roce 1998, N = 107

Graf č. 15: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Mladé frontě DNES ve vybraných obdobích v roce 1998, N = 107

zdroj: vlastní zpracování

Na následujících koláčových grafech jsou vyobrazené procentuální poměry hard news a soft news, ale také neutrálních, pozitivních a negativních textů ve zkoumaném období v lednu 1998. Jak ukazují grafy, negativně zabarvené texty o V. Havlovi v roce 1998 byly vydané pouze v období kolem prezidentské volby, ne v období, kdy byl hospitalizován. Dalo by se z toho usuzovat, že negativně laděné texty se týkaly politické kariéry V. Havla. Podrobnější informace však odhalí až kvalitativní analýza.

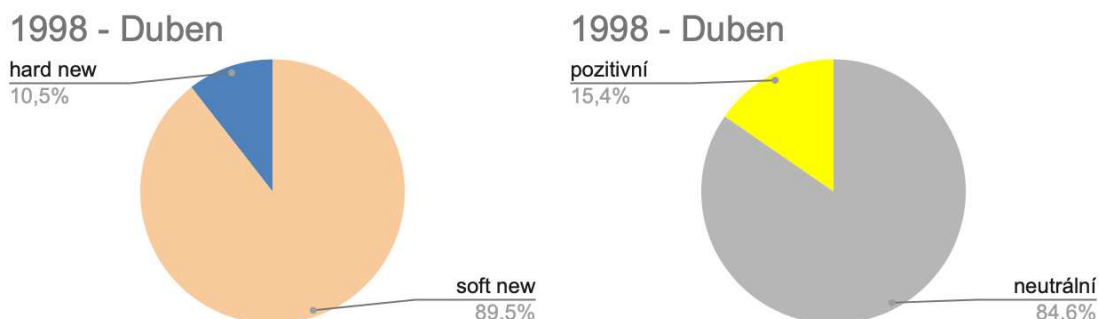
Graf č. 16: Poměr soft news a hards news v Mladé frontě DNES ve vybraném období (20.1., týden před, týden po tomto dni) v roce 1998, N = 69

Graf č. 17: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Mladé frontě DNES ve vybraném období (20.1., týden před, týden po tomto dni) v roce 1998, N = 69

zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 18 ukazuje procentuální poměry hard news a soft news ve zkoumaném období v dubnu roku 1998. Jelikož se v tomto období odehrála Havlova soukromá událost – operace střev, není překvapující, že téměř 90 % textů tvoří soft news. Nepřekvapí také, že se v tomto období neobjevují negativně laděné texty o V. Havlovi (viz graf č. 19), jelikož ležel

v nemocnici s vážným zdravotním problémem, což není vhodná doba pro mediální kritiku, obzvláště v seriózním tisku.

Graf č. 18: Poměr soft news a hards news v Mladé frontě DNES ve vybraném období (14.4.), týden před, týden po tomto dni) v roce 1998, N = 38

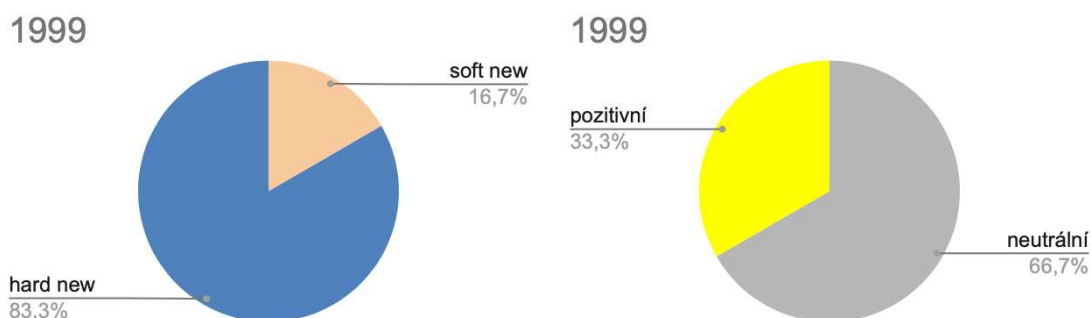
Graf č. 19: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Mladé frontě DNES ve vybraném období (14. 4., týden před, týden po tomto dni) v roce 1998, N = 38

zdroj: vlastní zpracování

3.1.1.5. Rok 1999

Datum 12. března 1999 nebylo významné jen pro tehdejšího prezidenta V. Havla, ale pro celou Českou republiku, jelikož ten den došlo k oficiálnímu vstupu České republiky do bezpečnostní organizace NATO.

Celkem bylo analyzováno 12 textů, které vyšly v den vstupu České republiky do NATO, týden před a týden po této události a zmiňovaly V. Havla. Vzhledem k podstatě této události nepřekvapí, že v seriózním deníku Mladá fronta DNES bylo ve zkoumaném období vydáno téměř 84 % hard news (viz graf č. 20) a téměř 67 % z celkového počtu zpráv bylo vůči V. Havlovi neutrálně laděných (viz graf č. 21)

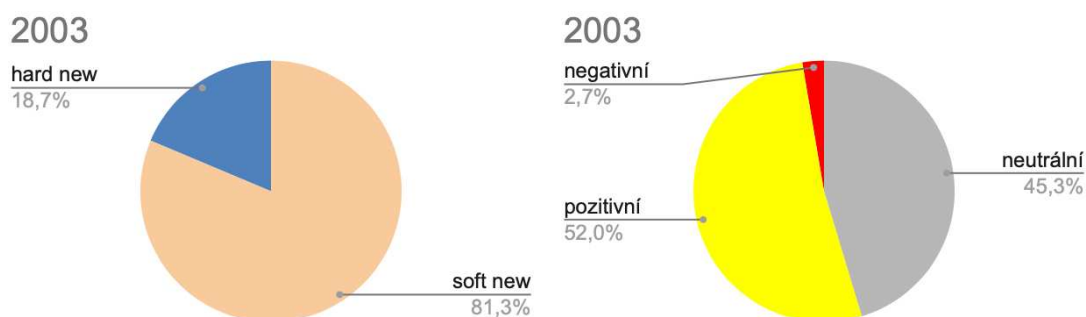
Graf č. 20: Poměr soft news a hards news v Mladé frontě DNES ve vybraném období v roce 1999, N = 12

a graf č. 21: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Mladé frontě DNES ve vybraném období v roce 1999, N = 12
zdroj: vlastní zpracování

3.1.1.6. Rok 2003

V únoru 2003 vypršelo druhé funkční období prezidenta Václava Havla. Do „prezidentského důchodu“ odešel konkrétně 2. února 2003. V tomto období se v Mladé frontě DNES objevilo v ten den (+ týden před a týden po) celkem 75 textů zmiňujících V. Havla.

Objevilo se také malé procento z celkového počtu textů, které reprezentuje texty s negativním vyzněním o V. Havlovi.

Graf č. 22: Poměr soft news a hards news v Mladé frontě DNES ve vybraném období v roce 2003, N = 75

Graf č. 23: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Mladé frontě DNES ve vybraném období v roce 2003, N = 75

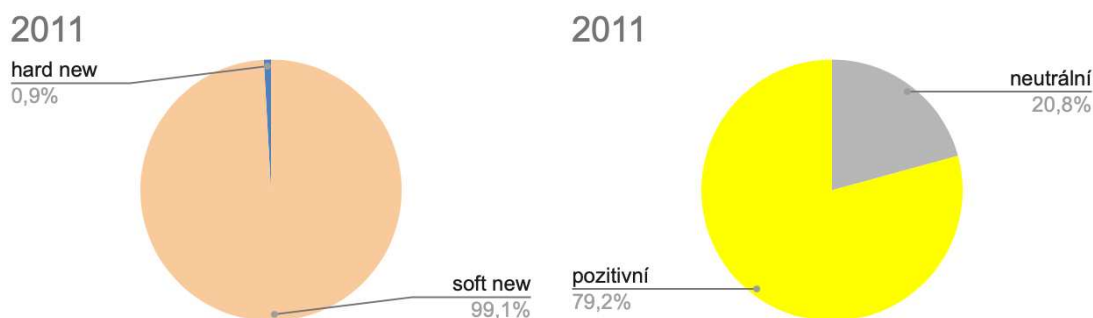
zdroj: vlastní zpracování

3.1.1.7. Rok 2011

Na konci roku 2011, 18. prosince, první český prezident V. Havel zemřel ve věku pětasedmdesáti let. Zemřel ve spánku na své chalupě v Hrádečku u Trutnova po dlouhém období zdravotních potíží a vyčerpání. Pohřeb mu byl přichystán o pět dní později, 23. prosince.

Tyto dvě události (úmrtí a pohřeb) byly v analýze spojeny v jedno. Bylo tedy analyzováno období týden před úmrtím, v den úmrtí, období mezi dnem úmrtí a pohřbem a týden po pohřbu. Celkem tedy 114 textů zmiňujících V. Havla v tomto období.

Pro analýzu byla vynechána mimořádná příloha *Havel osobně*, která pouze připomínala a citovala klíčové myšlenky a texty Václava Havla.

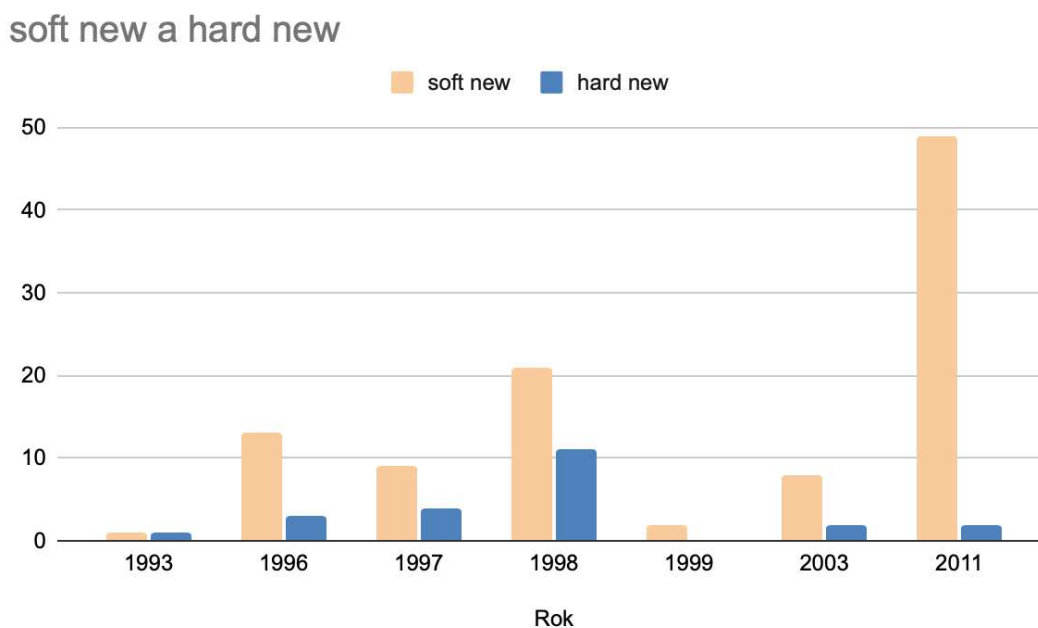
Graf č. 24: Poměr soft news a hards news v Mladé frontě DNES ve vybraném období v roce 2011, N = 114

Graf č. 25: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Mladé frontě DNES ve vybraném období v roce 2011, N = 114

zdroj: vlastní zpracování

3.1.2. Mediální obraz Václava Havla v Blesku

Následující graf zobrazuje poměr hard news a soft news v deníku Blesk v letech, ve kterých byly analyzovány klíčové události. Stejně tak jako u interpretace analýzy Mladé fronty DNES, i u této interpretace platí, že přestože jsou v grafu sloupce popsány rokem (1993, 1996, 1997, 1998, 1999, 2003, 2011), není tím představován výsledek analýzy za celý tento rok, ale pouze za analyzované období (v daném roce), které bylo v postupu kvantitativní analýzy definováno jako: *v den, jeden týden před a týden po klíčové události z života Václava Havla.*

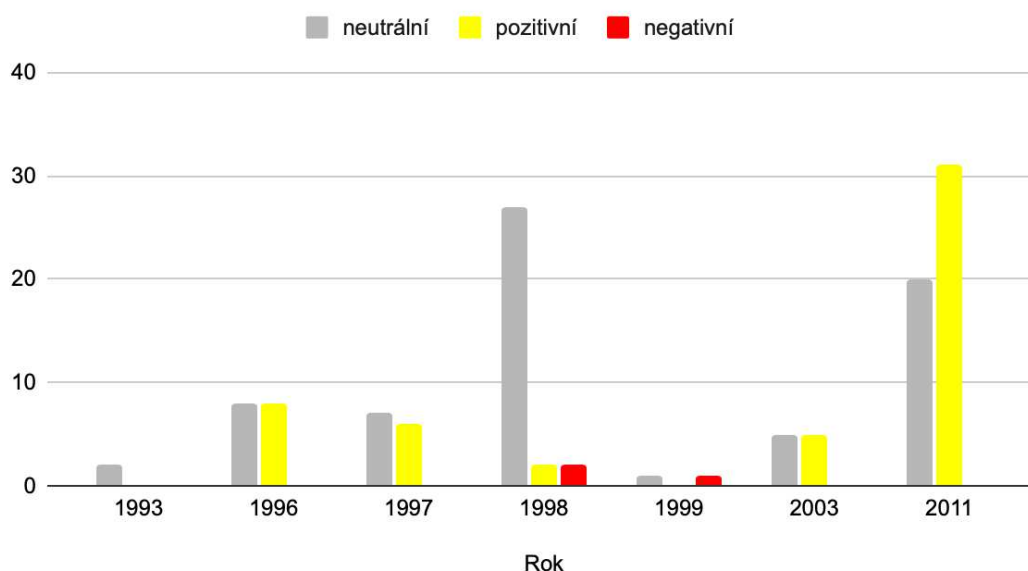

Graf č. 26: Počet soft news a hards news v Blesku v klíčových obdobích, N = 126

zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 26 ukazuje počet soft news a hard news a jejich poměr v průběhu let. Při zkoumání tohoto grafu musí být stále brán zřetel na to, že v tisku bylo o každé klíčové události vydáno jiné množství textů. Zjištěním tohoto grafu může být to, že v každém zkoumaném klíčovém okamžiku v deníku Blesk, převažovaly soft news nad hard news. V některých více, v některých méně, tomu se věnuje podrobnější analýza každé události zvlášť.

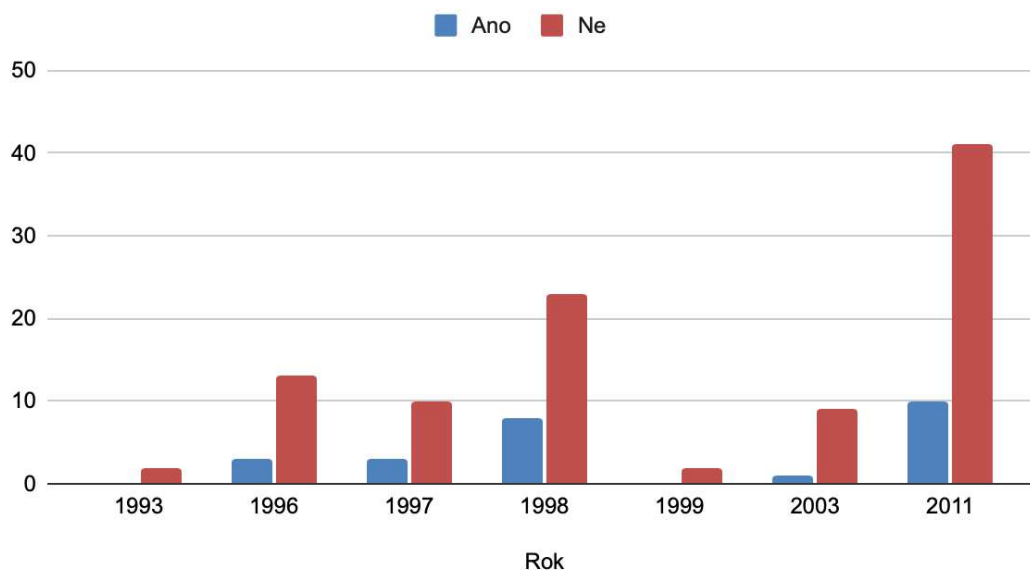
neutrální, pozitivní a negativní

Graf č. 27: Počet neutrálních, pozitivních a negativních textů v Blesku v klíčových obdobích, N = 126
zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 27 odhaluje, že v Blesku během všech klíčových okamžiků byly vydány texty, které o V. Havlovi referovaly neutrálně. Negativně vyznívající texty o V. Havlovi vyšly pouze v letech 1998 a 1999 a pozitivně vyznívající texty se neobjevily v letech 1993 a 1997.

Přímá citace

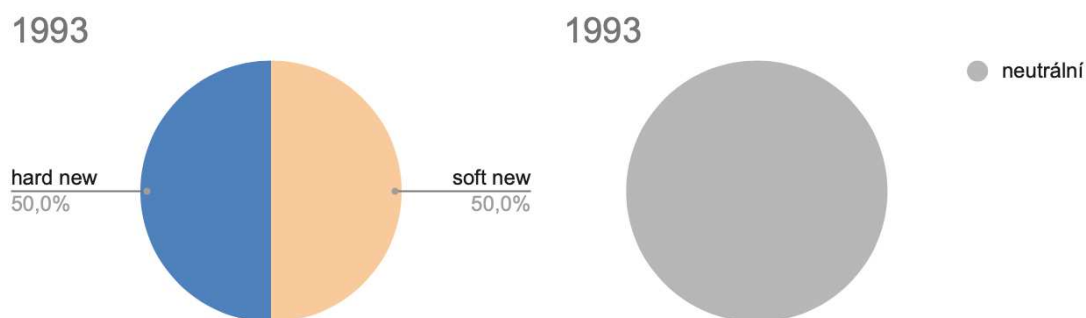

Graf č. 28: Počet výskytu přímé citace V. Havla v Blesku v klíčových obdobích, N = 126
zdroj: vlastní zpracování

Graf č. 28 zobrazuje poměr textů obsahující přímou citaci Václava Havla ve zkoumaných obdobích v deníku Blesk. Z grafu vyplývá, že všechna zkoumaná období obsahovala více textů bez přímé citace V. Havla než s ní.

3.1.2.1. Rok 1993

V den, kdy byl V. Havel zvolen prvním prezidentem České republiky, tedy 26. ledna 1993 (+ týden před a týden po), byly v deníku Blesk vydány pouze dva texty, které nově zvoleného prezidenta zmiňovaly. V porovnání s počtem textů v tomto období v Mladé frontě DNES (28), to není vysoké číslo. Jak zobrazuje graf č. 29, jeden z textů měl povahu hard new a druhý soft new. Oba dva o V. Havlovi referovaly neutrálně (viz graf č. 30).

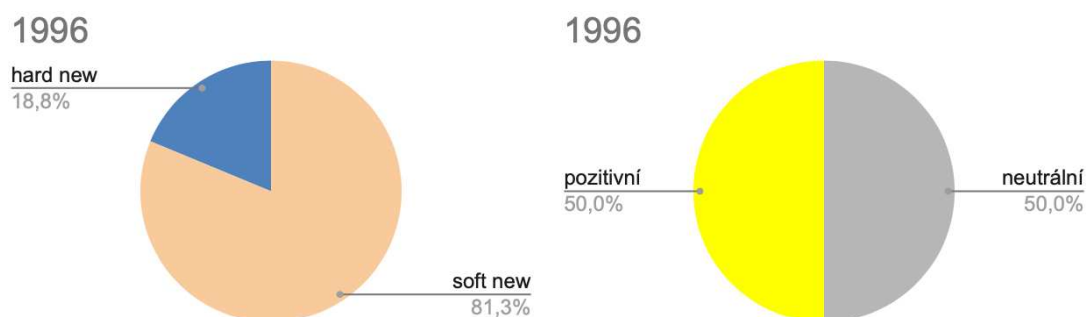
Graf č. 29: Poměr soft news a hards news v Blesku ve vybraném období v roce 1993, N = 2

Graf č. 30: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Blesku ve vybraném období v roce 1993, N = 2

zdroj: vlastní zpracování

3.1.2.2. Rok 1996

Stejně jako v případě analýzy Mladé fronty DNES, byly i v Blesku v roce 1996 analyzovány dvě klíčové události Havlova života – úmrtí Havlovi první ženy Olgy Havlové 27. ledna 1996 a operace plic, kterou Havel podstoupil 2. prosince 1996. Dohromady bylo v analyzovaných obdobích obou těchto klíčových událostí vydáno 16 textů, které zmiňovaly V. Havla – 2 na přelomu ledna února a 14 v dubnu.

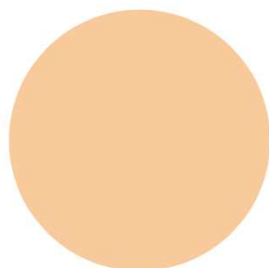
Graf č. 31: Poměr soft news a hards news v Blesku ve vybraných obdobích v roce 1996, N = 16

Graf č. 32: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Blesku ve vybraných obdobích v roce 1996, N = 16

zdroj: vlastní zpracování

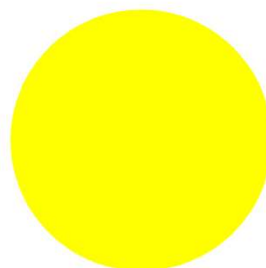
Grafy č. 33 a 34 ukazují, že ze dvou textů, které byly v Blesku vydány ve čtrnáctidenním období kolem úmrtí Olgy Havlové a zmiňovaly V. Havla, jsou oba zařazeny pod soft new a oba dva o V. Havlovi referovali s pozitivní konotací. Vzhledem k tomu, že se jedná o smutnou a soukromou událost ze života V. Havla, není tento výsledek překvapující. Co možná překvapující může být, je fakt, že bulvární tisk Blesk o této události nereferoval více.

1998 - Leden/únor

1996 - Leden/Únor

● soft new

● pozitivní

Graf č. 33: Poměr soft news a hards news v Blesku ve vybraném období (27. 1., týden před, týden po tomto dni) v roce 1996, N = 2

Graf č. 34: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Blesku ve vybraném období (27. 1., týden před, týden po tomto dni) v roce 1996, N = 2

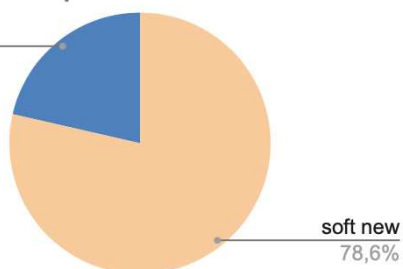
zdroj: vlastní zpracování

Následující graf č. 35 ukazuje, jaký byl v Blesku poměr hard news a soft news ve čtrnáctidenním období kolem Havlovi operace plic 2. prosince 1996. Nepřekvapí, že téměř 79 % textů zmiňujících V. Havla tvoří soft news, jelikož se (stejně jako v lednu toho roku) jedná o soukromou záležitost. Zarážející je možná to, že se bulvární deník Blesk této soukromé záležitosti věnoval co do počtu textů méně než seriózní deník Mladá fronta DNES.

Graf č. 36 ukazuje, že se v tomto období neobjevil text, který by o V. Havlovi psal v negativním světle.

1998 - Listopad/Prosinec

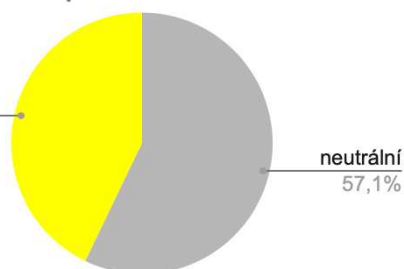
hard new
21,4%

soft new
78,6%

1996 - Listopad/Prosinec

pozitivní
42,9%

neutrální
57,1%

Graf č. 35: Poměr soft news a hards news v Blesku ve vybraném období (2. 12., týden před, týden po tomto dni) v roce 1996, N = 14

Graf č. 36: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Blesku ve vybraném období (2. 12.), týden před, týden po tomto dni) v roce 1996, N = 14

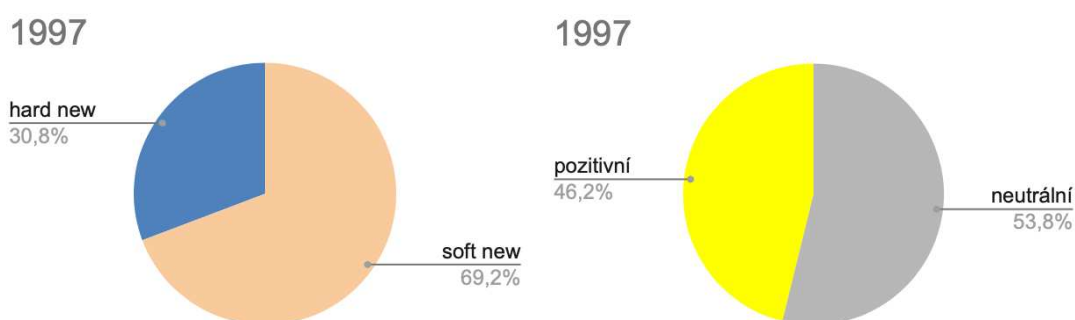
zdroj: vlastní zpracování

3.1.2.3. Rok 1997

Na začátku roku 1997, konkrétně 4. ledna, společnost překvapila svatba prezidenta V. Havla s herečkou Dagmar Veškrnovou. V období 4. ledna (+ týden před a týden po) v Blesku vyšlo

13 textů o V. Havlovi. Většina z nich, téměř 70 % tvořily soft news (viz graf č. 37), což není překvapující, jelikož svatba je soukromá záležitost, a tak v tomto období nebyly očekávány texty s povahou hard news.

Téměř 54 % z vydaných textů v tomto období píšou o V. Havlovi v neutrálním znění. Možná trochu překvapí, vzhledem k tomu, jak byl V. Havel společností kritizován za to, že se podruhé oženil, že se neobjevuje jediný text, který by byl negativně laděný.

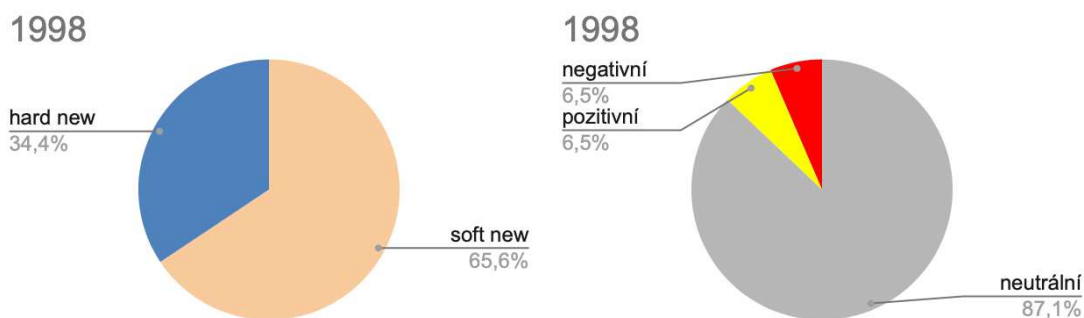
Graf č. 37: Poměr soft news a hards news v Blesku ve vybraném období v roce 1997, N= 13

Graf č. 38: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Blesku ve vybraném období v roce 1997, N= 13

zdroj: vlastní zpracování

3.1.2.4. Rok 1998

Grafy č. 39 a č. 40 zobrazují informace o všech textech zmiňujících V. Havla, které byly v Blesku vydány v roce 1998. Dohromady jich bylo 34, 18 textů v lednu a 14 textů v dubnu toho roku. Podrobněji jsou výsledky analýzy zobrazeny a popsány na dalších grafech, které se věnují textům z ledna a z dubna 1998 zvlášť.

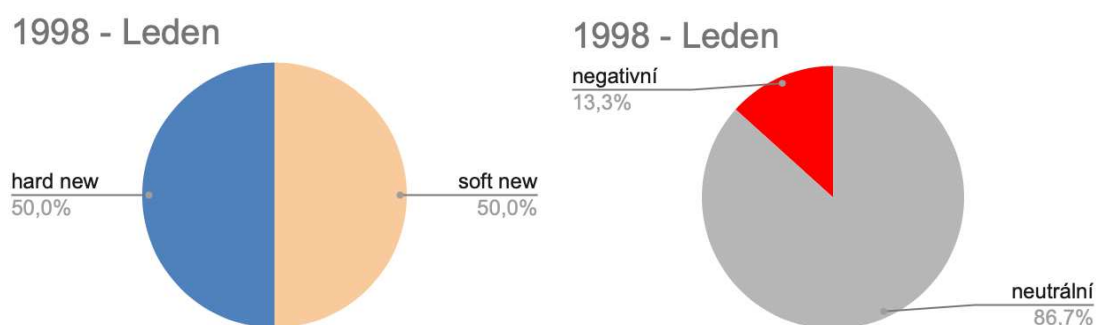

Graf č. 39: Poměr soft news a hards news v Blesku ve vybraných obdobích v roce 1998, N = 34

Graf č. 40: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Blesku ve vybraných obdobích v roce 1998, N = 34

zdroj: vlastní zpracování

V lednu 1998, konkrétně 20. ledna, proběhla volba prezidenta České republiky. V. Havel byl znovuzvolen. Vzhledem k politické závažnosti této události by se dala očekávat převaha hard news, v Blesku však analyzované texty tvořily hard news i soft news 50 % (viz graf č. 41). Úplně poprvé dochází k tomu, že se ve zkoumaném období vyskytují pouze neutrální a negativní texty. Přestože negativní texty tvoří necelých 14 %, jedná se o výrazný posun v prezentaci V. Havla.

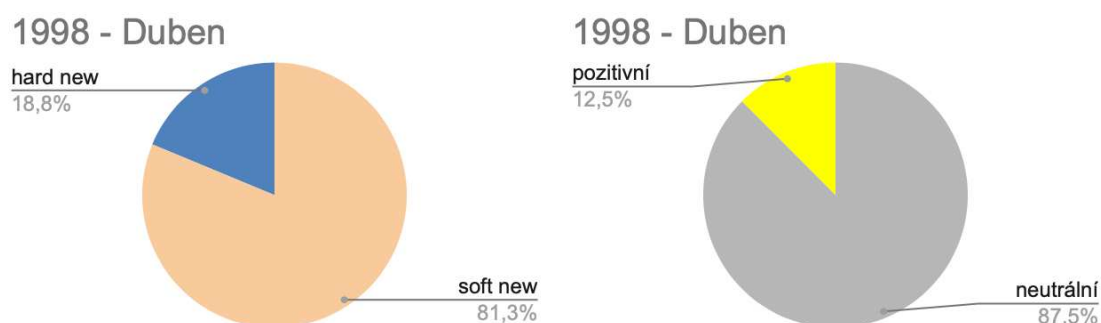

Graf č. 41: Poměr soft news a hards news v Blesku ve vybraném období (20. 1., týden před, týden po tomto dni) v roce 1998, N = 18

graf č. 42: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Blesku ve vybraném období (20.1., týden před, týden po tomto dni) v roce 1998, N = 18

zdroje: vlastní zpracování

V dubnu 1998 proběhla operace prezidenta V. Havla v rakouském Innsbrucku. Není překvapující, že většina (téměř 82 %) textů tvoří soft news, jelikož se jedná o soukromou záležitost. Většina (88 %) těchto textů o V. Havlovi referuje neutrálně.

Graf č. 43: Poměr soft news a hards news v Blesku ve vybraném období (14. 4., týden před, týden po tomto dni) v roce 1998, N = 14

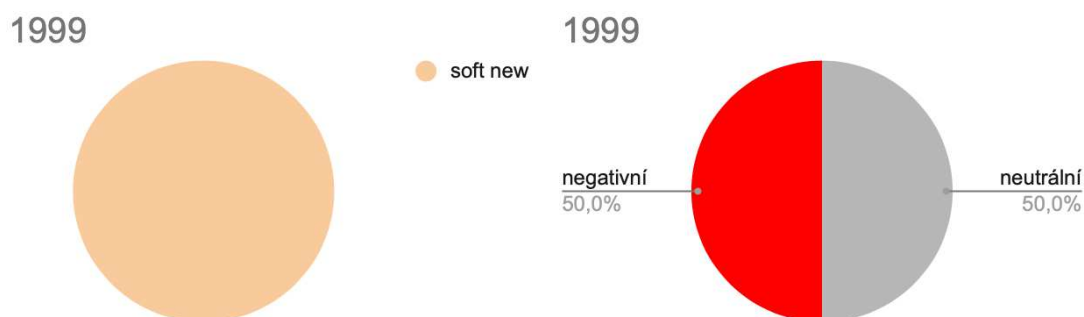
Graf č. 44: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Blesku ve vybraném období (14. 4., týden před, týden po tomto dni) v roce 1998, N = 14

Zdroj: vlastní zpracování

3.1.2.5. Rok 1999

Rok 1999, byl pro Českou republiku významný vstupem do NATO. Pro deník Blesk, alespoň ve spojení s V. Havlem, nešlo o příliš propagovanou událost. Celkem byly v období 12. března 1999 (týden před a týden po) v deníku Blesk vydané pouze 2 texty zmiňující Václava Havla a navzdory tomu, co by se v případě tak politicky významné události očekávalo, oba tyto texty byly vyhodnoceny jako soft news.

Jak můžeme vidět na grafu č. 46 jeden z dvou textů vydaných v Blesku v tomto období o V. Havlovi referoval v negativní konotaci.

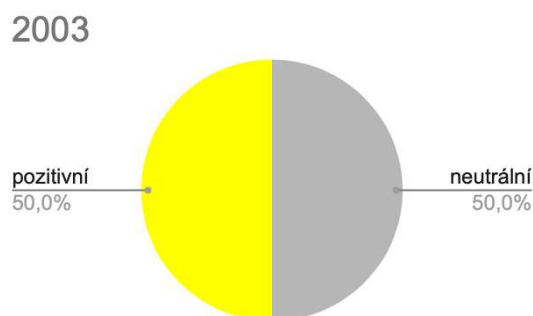
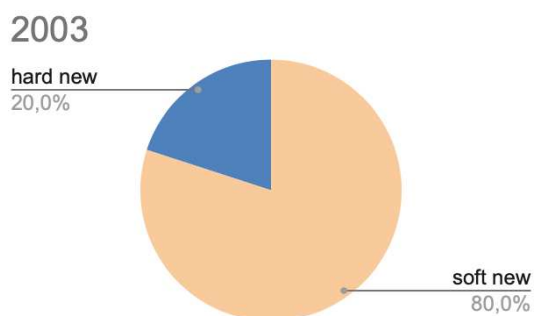

Graf č. 45: Poměr soft news a hards news v Blesku ve vybraném období v roce 1997, N = 2

Graf č. 46: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Blesku ve vybraném období v roce 1999, N = 2
zdroj: vlastní zpracování

3.1.2.6. Rok 2003

Rok 2003, konkrétně 2. února, přinesl odchod V. Havla do politického důchodu. V období 2. února (+ týden před a týden po tomto dni) bylo v Blesku vydáno 10 textů zmiňujících V. Havla. Jak ukazuje graf č. 39, 80 % těchto textů tvořily soft news. Co se týče vyznění, neobjevil se v tomto období ani jeden negativně laděný text o V. Havlovi. Texty vyšly přesně půl na půl: pozitivně a neutrálně.

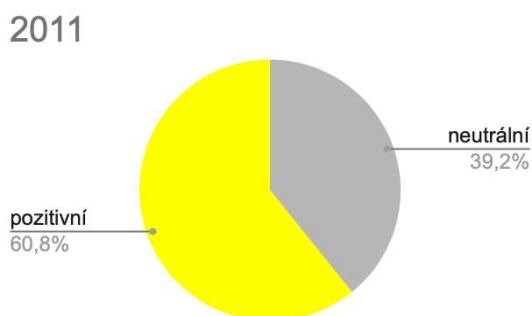
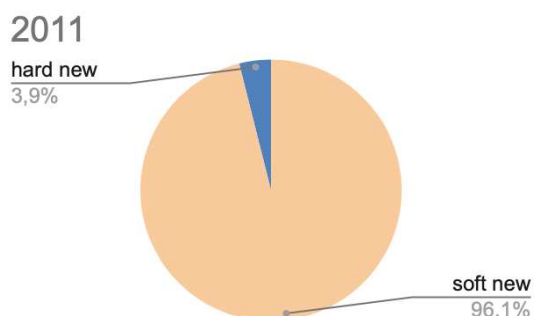
Graf č. 47: Poměr soft news a hards news v Blesku ve vybraném období v roce 2003, N = 10

Graf č. 48: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Blesku ve vybraném období v roce 2003, N = 10

Zdroj: vlastní zpracování

3.1.2.7. Rok 2011

Celkem bylo ve čtrnáctidenním období okolo úmrtí a pohřbu V. Havla v prosinci roku 2011 analyzováno 51 textů. Jak ukazují grafy č. 49 a č. 50, většina těchto textů byly pozitivně laděné soft news.

Graf č. 49: Poměr soft news a hards news v Blesku ve vybraném období v roce 2011, N = 51

Graf č. 50: Poměr neutrálních, pozitivních a negativních textů v Blesku ve vybraném období v roce 2011, N = 51

zdroj: vlastní zpracování

3.2. Interpretace kvalitativní obsahové analýzy

Hendl (2005, s 223) říká: *Kvalitativní analýza a interpretace je systematické nenumerné organizování dat s cílem odhalit témata, pravidelnosti, datové konfigurace, formy, kvality a vztahy.* “ Přestože je podle Hendla organizování dat ve kvalitativní analýze nenumerné, pro lepší představu jsou u každého roku a příslušného deníku uvedeny počty článků, které byly pro kvalitativní analýzu vybrány. Z celkového počtu 513 textů zmiňujících V. Havla (v obou denících) bylo pro kvalitativní analýzu vybráno 212 textů: 156 z deníku Mladá fronta DNES a 56 z deníku Blesk. Ne všechny tyto vybrané texty však budou v textu

popsány z důvodu, že některé obsahují stejné informace, které není třeba opakovat a stačí představit jeden vypovídající vzorek.

Na základě výsledků kvalitativní analýzy budou v závěru této práce zformulovány odpovědi na výzkumné otázky: *Jaký mediální obraz Václava Havla ve zkoumaném období vytvářel vybraný seriózní tisk?* a *Jaký mediální obraz Václava Havla ve zkoumaném období vytvářel vybraný bulvární tisk?*

3.2.1. Mediální obraz Václava Havla v Mladé frontě DNES a Blesku

3.2.1.1. Rok 1993

V roce 1993 je zkoumaným klíčovým okamžikem 26. leden, den zvolení V. Havla prvním českým prezidentem, předmětem analýzy je také týden před a týden po této volbě.

Mladá fronta DNES

V Mladé frontě DNES vyšlo ve zkoumaném období v roce 1993 celkem 28 textů zmiňujících Václava Havla. Pro kvalitativní analýzu jich bylo vybráno 6, které obsahovaly jeho charakteristiku. Jak již odhalila kvantitativní analýza, v tomto období nebyl vydán jediný text, který by osobnost Václava Havla představoval s negativní konotací. Tato část práce odhaluje, jaké obsahy se skrývají pod „neutrálními“ a „pozitivními“ texty o V. Havlovi vydanými 26. ledna, týden před a týden po tomto dni.

Před samotnou volbou českého prezidenta 26. ledna, vyšly v Mladé frontě DNES texty, ze kterých čtenář mohl vyčíst, že je V. Havel populárním kandidátem. To je patrné například ve článku *Stop hře o prezidenta* vydaný 19. ledna: „...části veřejnosti, pro níž by nezvolení Václava Havla mohlo být možná větší traumatem než zánik Československa.“ (Mladá fronta DNES, 1993)

Dle článku *V legislativě vládne chaos* z 20. ledna zřejmě také existovaly jisté pochyby o politických schopnostech V. Havla. V rozhovoru na otázku, jak hodnotí obavy, zda bude V. Havel schopen zvládat případné krize a zda jeho vliv na politické dění příliš nevzroste, odpověděl tehdejší místopředseda vlády Jan Kalvoda (ODA): „Pravomoci prezidenta jsou

dány ústavou a jsem přesvědčen, že V. Havel bude v jejich rámci zvládat i případné krize.“ (Mladá fronta DNES, 1993)

Obavám, že by V. Havel mohl nabýt příliš velkou politickou moc, se věnuje také článek z 21. ledna *Havlovy křehké vztahy s koalicí: „Havel má k ústavou přesně vymezeným pravomocím navíc u nezanedbatelné části veřejnosti značnou důvěru, což jeho moc v určitém smyslu násobí. To není malý politický kapitál.*“ (Mladá fronta DNES, 1993) Autor textu podotkl, že navzdory silné politické pozici V. Havla, se ho pravicové strany rozhodly podpořit, a tak také *„zavrhnout čecháčkovské odmítnutí optimálního kandidáta.*“ (Mladá fronta DNES, 1993) Autor zjevně prezentuje V. Havla jako vhodného kandidáta, který má co nabídnout, když píše, že *„Havlova cena je v jeho intelektuálním a mravním náboji.*“ (Mladá fronta DNES, 1993)

Další článek, který V. Havlovi jakožto již čerstvě zvolenému prezidentovi České republiky, nepokrytě fandí je *Gründerský čas pro Václava Havla* z 27. ledna: *„...zprvu takřka absolutní arbitr a hybatel porevolučních poměrů byl velmi rychle obklopen ne vždy erudovanou, ale o to více ambiciózní hradní kamarilou, může být pro Václava Havla cennou zkušeností. Možno dokonce říci, že z tohoto hlediska má staronový prezident výhodu proti těm povolebním novicům na vrcholu mocenské pyramidy, které podobné střetnutí s realitou teprve čeká.*“ (Mladá fronta DNES, 1993) Dva dny po volbě, tedy 28. ledna, byly představeny také reakce zahraničního tisku v článku *Volba Václava Havla znamená politickou stabilizaci Čech*. Všechny vybrané deníky referovaly o volbě pozitivně, například polský *Zyce Warszawy* napsal: *„Volba Václava Havla prezidentem znamená politickou stabilizaci v Čechách a vytváří šance na lepší vztahy s naším sousedem.*“ (Mladá fronta DNES, 1993) Německý *Die Tageszeitung* zmínil, že ODS Havla nominovala, protože se Klausovi podařilo přesvědčit její členy, že *„Havel jako prezident může mnoho znamenat pro uznání mladé republiky ve světě.*“ (Mladá fronta DNES, 1993) Z těchto reakcí čtenář může tušit kladné zahraniční vztahy zvoleného prezidenta.

Blesk

V deníku *Blesk* vyšly ve zkoumaném období pouze dva texty zmiňující V. Havla a jelikož oba dva obsahují jeho charakteristiku, jsou vhodné pro kvalitativní analýzu. V textu z 20. ledna *Pře Václava Havla pokračuje*, se o Havlovi píše jako o *„nejžhavějším*

kandidátovi na funkci prezidenta“ (Blesk, 1993) V druhém textu s názvem *Poprvé se volil český prezident*, který vyšel den po volbě 27. ledna, se o něm zpětně psalo jakožto o „nejnadějnějším kandidátovi“ (Blesk, 1993) na post prezidenta České republiky.

V porovnání s počtem článků v Mladé frontě DNES a v Blesku se ukazuje velký nepoměr. Nabízí se vysvětlení, že bulvární deník Blesk neměl ambici detailněji pokrýt událost volby prezidenta České republiky a upřednostnil jiná témata. Přesto však své čtenáře o volbě informoval a, co je pro účely této práce důležité, Havla vyobrazil jako jejího favorita.

3.2.1.2. Rok 1996

V roce 1996 se odehrály dva zkoumané klíčové okamžiky Havlova života. Prvním bylo úmrtí jeho první ženy Olgy Havlové 27. ledna, druhým podstoupení závažné operace plic 2. prosince 1996.

Mladá fronta DNES

Z celkem šesti textů vydaných Mladou frontou DNES na přelomu ledna a února byly vybrány pro kvalitativní analýzu dva. Jen jeden z nich odkazuje jak na Olgu Havlovou, tak na V. Havla, je jím článek *Forman vzpomíná na Olgu Havlovou* ze 3. února. Havlův přítel Miloš Forman v něm připomíná kontrast mezi V. Havlem a jeho ženou Olgou. Havla popisuje jako „filozofujícího Vaška“ (Mladá fronta DNES, 1996) a Olgu jako ženu, která vždy stála pevně nohama na zemi.

Ze čtrnáctidenního období kolem 2. prosince bylo pro kvalitativní analýzu vybráno 26 textů. V deseti z nich je zmíněno, jak by se dalo předpokládat, že ke V. Havel nemocný či oslabený. Dalo by se říci, že v Mladé frontě DNES byl Havlovi zdravotnímu stavu věnován až neočekávaně velký prostor. Na to, že zdravotní stav je soukromá záležitost, seriózní deník Mladá fronta DNES nenechal své čtenáře neinformované. Vedle podrobného rozebrání prezidentova aktuálního zdravotního stavu, věnoval se také tomu, jaký je V. Havel pacient. Například v článku ze 7. prosince *Prezident dýchá s pomocí přístroje a píše vzkazy* je popsán jako milý pacient či ve článku *Prezident se dokáže zabydlet všude, řekl Špaček v Hovorech* z 9. prosince jako „disciplinovaný a velmi ohleduplný pacient“ (Mladá fronta DNES, 1996)

Blesk

V deníku Blesk vyšly na přelomu ledna a února 2 texty, které zmiňují jak zesnulou Olgu Havlovou, tak i V. Havla. Jen jeden z nich byl vhodný pro kvalitativní analýzu. Ve článku s nadpisem *Prezident poděkoval občanům* z 5. února byl popsán jako zarmoucený vdovec, který poděkoval všem, kteří uctili památku jeho ženy.

Z období kolem prosincové operace, bylo analyzováno 14 textů. Poté, co se zjistilo, že byl Havlovi odoperován malý nádor, byl v Blesku kladen důraz na jeho statečnost a transparentnost. Například v článku *Statečný prezident Václav Havel* z 3. prosince, se píše: „*I prezident Havel si hořkou pravdu mohl nechat pro sebe. Neučinil tak, oznámil nám ji všem ihned poté, co byla zjištěna. Jednal tak, jak ho známe: rovně a upřímně, bez ohledu na to, co to pro něj bude znamenat osobně.*“ (Blesk, 1996)

Článek z 4. prosince s naléhavým nadpisem *Pane prezidente, uzdravte se, potřebujeme Vás!* začíná slovy: „*Zpráva o operaci, při níž byl Havlovi odstraněn z plic zhoubný nádor doslova omráčila naši veřejnost. Každého tato skutečnost někde hluboko zbolela.*“ (Blesk, 1996) Poměrně dramaticky informuje o tom, jak je, podle Blesku, Havlova operace závažná zpráva pro českou společnost. Také v článku *Havel v nemocnici, špiónů plný dům* ze 7. prosince Blesk zdůrazňuje, jak moc je V. Havel ve společnosti oblíbený: „*Prezident Václav Havel, v podstatě jediný politik, který se u nás těší oblibě a vážnosti všech skupin obyvatelstva,*“ (Blesk, 1996) a také, že mu všichni mu drží palce a to „*nejen proto, že je v této chvíli v politice nenahraditelný.*“ (Blesk, 1996)

O nenahraditelnosti V. Havla v roli prezidenta České republiky psal také zahraniční tisk a Blesk tyto texty přetisknul. Například italský list La Repubblica v Blesku (1996) napsal: „*Havel, intelektuál, hrdina boje proti diktatuře a symbol Východu je ve své malé zemi zdaleka nejpopulárnějším politikem. Jeho odchod z politické scény by měl za následek těžko předvídatelné komplikace,*“ a rakouský deník Kurier: „*V současnosti si však nikdo neumí představit, kdo by mohl nastoupit na jeho místo. Jako morální autorita je Havel nedostižný.*“ (Blesk, 1996)

Stejně jako Mladá fronta DNES i Blesk informuje své čtenáře o tom, jaký je prezident pacient. Ve článku *Havel: Záněť plic přetrvává* z 9. prosince se píše: „*Prezident Václav Havel je oceňován jako disciplinovaný a velmi ohleduplný pacient.*“ (Blesk, 1996)

Ohleduplný a slušný Havel údajně psal na papírky vzkazy jako „prosím“ a „děkuji“ pro sestřičky a doktory, kteří o něj pečovali.

Bulvární deník Blesk si v tomto období nenechá utéct informaci o tom, že prezidentu republiky dělá v nemocnici společnost herečka Dagmar Veškrnová. O této soukromé záležitosti V. Havla Blesk informuje ve třech textech: *Prezident před operací v dobré náladě i kondici* (30. 11.), *Půjde Václav Havel na operaci už dnes?* (2. 12.) a *Lékaři věří v uzdravení, ale nesmí už kouřit* (3. 12.).

3.2.1.3. Rok 1997

Začátkem roku 1997 V. Havel stále nebyl plně zotaven z prosincové operace. I to byl jeden z důvodů, proč společnost překvapilo, že se 4. ledna podruhé oženil. Na žižkovské radnici si vzal populární divadelní a filmovou herečku Dagmar Veškrnovou.

Mladá fronta DNES

Pro kvalitativní analýzu bylo z celkem 27 textů, vydaných ve vybraném období v roce 1997, vybráno 10 textů.

Přestože je zkoumaným klíčovým okamžikem Havlova života v roce 1997 jeho druhá svatba s Dagmar Veškrnovou, na začátku nového roku byl velkým tématem také novoroční projev. O novoročním projevu prezidenta republiky se totiž dlouho spekulovalo, jestli se vůbec uskuteční. Tyto spekulace vznikly kvůli operaci, kterou V. Havel podstoupil 2. prosince 1996 a až do konce roku se z ní zotavoval. Novoroční projev občanům nakonec přednesl a v deníku Mladá fronta DNES za to byl oceněn. V článku z 2. ledna *Prezident vybídl občany, aby se nesmířili se zlem* se čtenáři dočetli: „Zjevně ještě slab po přestálé operaci plic promluvil včera prezident Václav Havel k občanům. Jeho slova se setkala s pochopením prostých lidí i politiků.“ (Mladá fronta DNES, 1997) Navzdory tomu, jak křehce působil, V. Havel se ve svém projevu pustil do kritiky politické situace v předchozím roce. Tehdejší místopředseda KDU-ČSL Jan Kasal tuto kritiku označil za příliš příkrou. Kritičnost V. Havla také hodnotí politolog Petr Fiala v článku *Havlův projev hodnotí odborníci jako apel* ze 3. ledna. Na rozdíl od J. Kasala v dobrém: „Prezident se pokouší stát mimo politické strany, ale i nad běžnou politikou. Snaží se být iniciátorem etického rozměru politiky, což rozhodně neškodí.“ (Mladá fronta DNES, 1997)

Další velmi pozitivní článek o V. Havlovi z 2. ledna nese titulek *Síla Havlových křehkých slov*. V. Havel je v něm popsán jako „muž, který za všech okolností citlivě vnímá svět kolem sebe,“ (Mladá fronta DNES, 1997) a jeho lidské kvality jsou vyzdvihnuty stejně jako politické: „I novoročním pozdravem tak dokázal, že ve své veřejné roli na rozdíl od řady politiků obstál.“ (Mladá fronta DNES, 1997) Že je V. Havel oblíben dosvědčoval například článek *Lidi potěšilo, že opět mohli vidět hlavu státu v televizi*, ve kterém byla citována čtenářka: „Projev pana prezidenta jsme sledovali v rodinném kruhu a potěšilo nás, že za poměrně krátkou dobu je celkem fit.“ (Mladá fronta DNES, 1997),

Svatbě V. Havla s Dagmar Veškrnovou se v Mladé frontě DNES věnuje článek *Prezidentův krok lidé přijmou, tvrdí odborníci* z 6. ledna. Psychologové a sociologové v něm rozebírají, jak společnost přijme fakt, že se V. Havel podruhé oženil. Závěrem míní, že „veřejné mínění bude brát svatbu jako pozitivní věc,“ jelikož „prezident je pro lidi velice důležitou postavou a svatba bude důkazem, že jeho osobní perspektiva dobrá.“ (Mladá fronta DNES, 1997), Přiznávají i možnost kritiky: „Lidé budou prezidentovi přát to nejlepší, nicméně bokem, třeba v hospodách, se ozvou i kritičtější hlasy. Pro drby se může hodit ledacos.“ Mladá fronta DNES (1997) tedy o soukromé události, kterou svatba je, své čtenáře neopomíná informovat.

Další téma, které se v tomto období na počátku roku 1997 objevuje je Havlova kritika lékařů, kteří o něj pečovali na přelomu listopadu a prosince. Věnuje se mu například článek z 8. ledna s názvem *Prezident Havel zasel neklid mezi své lékaře*. V. Havel poznamenal, že „lékaři by si měli mezi sebou rozebrat příčiny jeho pooperačních komplikací,“ (Mladá fronta DNES, 1997), což nejen u lékařů, ale v celé společnosti vyvolalo debatu. Objevují se texty s negativním hodnocením Havlova výroku, například v článku *Prezidentova neblahá zastřenost* z 8. ledna „Lékaři by mohli psát romány o pochybovačnosti mnohých pacientů, o jejich nedůvěře vůči naordinované léčbě. Když ale v roli znejistělého nemocného vystoupí přímo prezident, o jehož zdravotním stavu národ hltá každou větičku, jde o slova těžkého kalibru. Václav Havel důsledky své zastřené narážky na ošetřovatelský tým evidentně vážně podcenil.“ (Mladá fronta DNES, 1997)

Blesk

V deníku Blesk bylo za vybrané období v lednu 1997 určeno ke kvalitativní analýze z 8 textů (přičemž celkový počet textů byl 13).

Stejně jako v Mladé frontě DNES i v Blesku byl zhodnocen prezidentův novoroční projev, dokonce v podobném duchu. Článek *Dojemný Václav Havel* z 2. ledna také zdůrazňuje Havlovu popularitu: „*Je totiž snad jediným naším politikem, který se těší nadstranické přízni a důvěře občanů této země.*“ (Blesk, 1997) Ve stejném článku autor poukazuje na Havlovu sílu, odvalu a schopnost držet společnost pohromadě: „*...obdiv v sílu osobnosti, v odvahu jednotlivce, který se nevzdává, a navíc dokáže držet pohromadě naši rozhádanou společnost.*“ (Blesk, 1997)

Svatba V. Havla s Dagmar Veškrnovou byla v deníku Blesk rozebrána pompézněji než v deníku Mladá fronta DNES. Svátba byla nazvána „Utajená svatba roku“ a bulvární deník se o ní snažil informovat co nejpodrobněji dovedl. Obecně k ní přistupoval pozitivně a přál novomanželům vše nejlepší. V článku *Přísně utajená svatba roku* z 6. ledna je V. Havel popsán jako někdo, kdo si zaslouží být po dlouhé době spokojený, nejen kvůli sobě, ale vlastně i kvůli společnosti, která ho potřebuje: „*On sám to právě kvůli svému člověčenství neměl nikdy lehké. A strasti zasáhly i jeho soukromí: loni v lednu mu zemřela milovaná manželka, v prosinci se sám díval do tváře smrti... Právě v těchto prosincových dnech jsme si znovu uvědomili, co pro nás Havel znamená a jak velice ho potřebujeme.*“ (Blesk, 1997)

Blesk dal také prostor tehdejšímu náměstkovi ministerstva zdravotnictví, Miroslavu Čermákovi, který se vyjádřil k pochybnostem o Havlově léčbě, které vyvolal sám V. Havel. Ve článku *Volba nemocnice nevadila* z 11. ledna pochybnosti diplomaticky vyvrátil: „*Fakt, že prezident čtyři týdny po operaci byl schopen namluvit svůj novoroční projev a pět týdnů po ní se spokojeně oženil svědčí nejen o houževnatosti a bojovnosti prezidenta, ale i o tom, že léčba byla úspěšná.*“ (Blesk, 1997)

3.2.1.4. Rok 1998

Pro analýzu byly vybrány dvě události ze života V. Havla, které se odehrály v roce 1998. První z nich je znovuzvolení V. Havla prezidentem České republiky 20. ledna toho roku a druhá je kritická operace, kterou musel podstoupit 14. dubna v rakouském Innsbrucku.

Mladá fronta DNES

Ve vybraných obdobích v roce 1998 bylo v Mladé frontě DNES analyzováno dohromady 107 textů. Ve vybraném období v lednu toho roku bylo vydáno 69 textů zmiňujících V. Havla a z toho bylo 34 textů vybráno ke kvalitativní analýze. Ve vybraném období v dubnu bylo vydáno celkem 38 textů, z toho bylo ke kvalitativní analýze vybráno 9 textů.

Leden

„*Nikdo se současných politiků by s největší pravděpodobností neměl šanci,*“ hlásá všeríkající článek z 19. ledna s nadpisem *Havla by porazil snad jen Masaryk* v Mladé frontě DNES (1998). Dostal v něm prostor i historik Emanuel Mandler, který V. Havla vychválil: „*Od počátku se soustředil na etiku, kritizoval mravně nedokonalé politické strany, stavěl před společnost ideály svobody, pravdy, lásky a odpovědnosti.*“ (Mladá fronta DNES, 1998) Autor článku dodává: „*Podobně výjimečné postavení měl za první republiky právě T. G. Masaryk.*“ (Mladá fronta DNES, 1998) Den před prezidentskými volbami se tak čtenáři Mladé fronty DNES mohli dozvědět, že V. Havel je v podstatě jediný dobrý kandidát.

Objevuje se také kritika V. Havla, jak již odhalila kvantitativní analýza. Například v textu *Podivný příběh demokracie s otevřeným koncem*, také z 19. ledna, se vyskytuje kritika Havlových politických kroků: „*Máme prezidenta, který naléhavě vyzývá občany k účasti ve volbách, ale čas od času klidně hodí jejich výsledky za hlavu.*“ (Mladá fronta DNES, 1998) Nebo v textu *Ať už se politici přestanou hádat a myslí na lidi* ze stejného data, je dán prostor čtenářům. Jeden z nich se vyjádřil takto: „*Je s podivem, jak můžeme opět sledovat totéž podlehnutí pocitům nepostradatelnosti a neomylnosti, a to vše podpořeno vědomím vlastní moci.*“ (Mladá fronta DNES, 1998) Další vůči V. Havlovi negativně laděný text je jeden z „dopisů redakci“ s názvem *Havlova ztráta paměti* vydaný 21. ledna. Autorem textu je opět čtenář, kterému zhořkla celá politická scéna společně s prezidentem, který: „*...on jediný kazatel a moralista, přímo osvícený humanista za nic nemůže a káže.*“ (Mladá fronta DNES, 1998)

Duben

Nečekaná operace střev, kterou musel V. Havel podstoupit během dovolené v Rakousku vyvolala „*strach, lítost a především neutuchající zájem*“, jak se píše v článku *Havlův stav ohromil hospody i poslance* v Mladé frontě dnes (1998) z 15. dubna. Přestože to byl již

několikátý zdravotní problém prezidenta V. Havla, Mladá fronta DNES přináší informace o tom, že nástupce se nehledá. V článku *Diskuse o možném Havlově nástupci jsou tabu* z 18. dubna je V. Havel popsán jako „*unavený muž, který kompenzuje špatné funkce těla morální silou a neochvějnou chutí do života.*“ (Mladá fronta DNES, 1998)

V článku *Lékařům dělá vrásky Havlova aktivita*, také z 18. dubna, je podobně jako v roce 1996 popsán Havel jako pacient. Je v něm zmíněno, že lékaři v Innsbrucku „*...na vlastní kůži pocítili, jaký je to pacient. Prý až příliš aktivní a neposedný.*“ (Mladá fronta DNES, 1998)

Zajímavé je, jaký měl velký mediální zájem o Havlovi zdravotní komplikace vliv na společnost. Podle článku *Lidé se dožadují důkladného vyšetření střev* z 18. dubna se celorepublikově zvýšil zájem o vyšetření trávicího ústrojí.

Blesk

V deníku Blesk bylo z 32 vydaných textů vybráno ke kvalitativní analýze za leden 8 (z celkového počtu šestnácti) a za duben 4 (také z šestnácti).

Leden

Stejně jako v Mladé frontě DNES, i v deníku Blesk se v období prezidentské volby v roce 1998 objevují také texty, které V. Havlovi nelichotí. V den voleb, 20. ledna, v článku *Dnes volba prezidenta Havel s otazníky, Sládek v base, Fisherbez šancí* Blesk připouští, že je V. Havel stále populární, ale také, že je mu několik věcí vyčítáno, například „*neuvážená amnestie, třenice kolem rodinného majetku*“ a také to, že se „*tvrdě a neuváženě pouštěl do vysoké politiky nadělal si hodně nepřátel*“. (Blesk, 1998)

Blesk 21. ledna zveřejňuje, co o českých prezidentských volbách zveřejnil zahraniční tisk. V článku *Pokračuje tatíčkovsko-masarykovský mýtus* píše: „*I když Havlova obliba dostala určité trhliny, velká většina Čechů by svého Vaška ještě dnes odnesla na Hradčany na ramenou.*“ (Blesk, 1998) Dva dny po volbě, 22. ledna, v článku *Havla čeká pět krušných let* autor poznamenává „*jeho gloriola ztratila lesk,*“ (Blesk, 1998) což shrnuje všechny texty, které v lednu 1998 vypočítávají všechna Havlova pro a proti.

Rozporuplné pocity společnosti z osobnosti znovuzvoleného prezidenta odkrývá anketa z 22. ledna s názvem *Jaký by měl být staronový prezident?* Na tuto, v názvu obsaženou, otázku jedna z dotazovaných odpověděla: „*Měl by být takový, jako když začínal. Poslední dobou, se mně zdálo, že snad přišel o rozum.*“ (Blesk, 1998) Další z dotazovaných odpověděl: „*Já jsem se v něm zklamal. Nebyl od začátku takový, jak si předsevzal.*“ Další dotazovaný V. Havlovi nic nevytýkal a podotkl: „*Myslím si ale, že by měl být stejný jako doposud.*“ (Blesk, 1998)

Duben

Stejně jako v prosinci v roce 1996, i v dubnu 1998 vyvolaly Havlovy zdravotní problémy velký mediální zájem. Detailní informace o jeho momentálním stavu plnily hlavní stránky a opět se vytvořil jakýsi seriál „Havlova nemoc“, který čtenáře denně zásoboval informacemi z rakouské nemocnice. Kromě toho, jak se zrovna cítí a jaké komplikace ho provázejí, Blesk nezapomíná popsat V. Havla v roli pacienta. V článku ze 17. dubna *Havel je vstřícným pacientem* jako „milého a vstřícného pacienta“ a v článku z 18. dubna *Všichni se bojí víkendu* jako „neposedného a neklidného pacienta“.

Přestože převládají soucitné texty o Havlově zdravotním stavu, objevují se i náznaky toho, jestli bude schopen ve své prezidentské funkci pokračovat. Článek *Nástupnictví po Havlovi je prý v Čechách tabu* z 20. dubna připouští kritiku, která se v poslední době na Havla snesla, nepřipouští ale, že by měl být, přes všechny své zdravotní problémy, někým nahrazen: „*Jméno Havel je především symbolem sametové revoluce roku 1989. Třebaže v posledních měsících sklídl kritiku, neodvažuje se v Praze nikdo zatím uvažovat o období po Havlovi.*“ (Blesk, 1998)

3.2.1.5. Rok 1999

Vstup České republiky do NATO se oficiálně odehrál 12. března 1999, v době druhého volebního období tehdejšího prezidenta V. Havla. Byl to významný okamžik pro Českou republiku, která se tímto aktem přiblížila Západu.

Mladá fronta DNES

Vstupu do NATO se Mladá fronta DNES věnovala poměrně aktivně. Ve vybraném období bylo vydáno celkem 12 textů, které se tomuto tématu věnovaly a zároveň zmiňovaly osobnost V. Havla. Pro kvalitativní analýzu byly vybrány 4 z nich.

V článku *Havel o Evropě: Ne nově, zato pozitivně* z 6. března byl Havel prezentován jako „první státník z východní Evropy“, který mluví o spojené federativní Evropě a prosazuje myšlenky evropanství. Na státnické návštěvě ve Francii měl úspěch jakožto proevropský politik: „... pozitivním laděním svého projevu zařadil Havel Českou republiku mezi ty státy, které chtějí být skutečně evropské a jsou ochotny překročit úzký obzor svých národních hranic a provinčních zájmů. A to už prospívá nejen image prezidenta, ale i dobré pověsti země.“ (Mladá fronta DNES, 1999) Jako proevropský politik byl Havel popsán také v článku *Vstup do NATO: Václav Havel kdysi nevěřil, ale brzy změnil názor* z 13. března, kde je vysvětlen jeho přístup k NATO, který byl zpočátku skeptický, ale časem se proměnil. Autor článku píše, že V. Havel je „politik, který má ambice státníka, neváhá změnit názor a vysvětlit proč“. (Mladá fronta DNES, 1999)

Blesk

Ve čtrnácti dnech kolem 12. března 1999 byly v deníku Blesk vydané 2 texty zmiňující V. Havla, které byly vybrané pro kvalitativní analýzu. Ani jeden z nich se nevztahuje k události vstupu České republiky do NATO, z čehož by se dalo usuzovat na nepříliš velký zájem o tuto událost ze strany bulvárního deníku Blesk.

Jeden ze dvou textů s názvem *Havel poprvé neutrální* (10. 3.) představuje výsledek agentury Sofres-Factum, která zkoumala popularitu osobností. Podle tohoto článku se z „oblíbeného“ V. Havla stala pro dotazované „neutrální“ osobnost. Druhý článek *Byla Dagmar opravdu nemocná?* z 16. 3. se věnoval čistě bulvárnímu tématu a tím byla nikým nepodložená hádka Havlových.

3.2.1.6. Rok 2003

Rok 2003 byl pro V. Havla významný především tím, že vypršelo jeho druhé volební období. Konkrétně 2. února strávil poslední den v prezidentské funkci a poté se odebral do „politického důchodu“. V tomto období se vybraná média vyjadřovala především k tomu, jaký byl V. Havel prezident a shrnovala jeho politické úspěchy i neúspěchy.

Mladá fronta DNES

V období 2. února, týden před a týden po tomto dni, vyšlo v Mladé frontě DNES celkem 75 textů, které zmiňovaly V. Havla, 15 z nich bylo vybraných pro kvalitativní analýzu.

V analyzovaných textech bylo akcentováno mezinárodní uznání V. Havla. Například v textu z 30. ledna, *Havel je tu populárnější než „Rudy“*, který se věnoval Havlově návštěvě Slovenska, se píše: „*O Václavu Havlovi se tu řada lidí baví raději než o vlastním prezidentovi Rudolfu Schusterovi. Důvod? Havla považují Slováci za politika s vysokou morální autoritou, který si dokázal vydobýt mezinárodní uznání.*“ (Mladá fronta DNES, 2003)

V podobném duchu o Havlovi referuje článek, také z 30. ledna, s názvem *Václav Havel – člověk schopný akce*. Je v něm kladen důraz na Havlovu statečnost, osobní integritu a jeho mezinárodní uznání. Ono mezinárodní uznání dokazuje například už jen název článku z 8. února – *Senát USA bude hlasovat o poctě Havlovi*.

Jak odhalila kvantitativní analýza, v období Havlova odchodu z Hradu, se objevuje také jeho kritika. Například v článku z 31. ledna, *Mistr líbivých politických projevů*, je poněkud cynicky označen za mistra líbivých politických projevů a „*také mistrem toho, co lze označit za „politiku kýče“*“. *Velmi často zaměňoval morálku za politiku.*“ (Mladá fronta DNES, 2003)

Jakožto tehdejší kandidát na prezidenta České republiky se k odchodu V. Havla vyjádřil také Václav Klaus: „*Václav Havel – pro mne přehnaným – akcentem na vnější atributy státnosti prezidentskou funkci a sám „Hrad“ poněkud monarchizoval, ale na druhé straně tím dával šanci veřejnosti k pozitivní identifikaci se státem, což bylo minulou érou nebezpečně zdiskreditováno.*“ (Mladá fronta DNES, 2003) To, co Václav Klaus nazval „monarchizací“, jiní nazývali „tatičkovstvím“, což už je jen krůček od srovnání s prvním československým prezidentem T. G. Masarykem.

Celý jeden článek z 31. ledna *Příběh Havla: z disidenta prezidentem* se věnuje srovnání V. Havla s T. G. Masarykem ve všech možných aspektech jako je například vnímání politiky, morálky, mezinárodních vztahů atp. Co se přístupu k politice týče, autor píše, že „*Havel v tomto zcela otevřeně navázal na Masarykův odkaz.*“ Dále se tomuto srovnání věnuje článek *Prezident by měl být morální autoritou* ze 4. února: „*Zatímco ve většině západních demokracií se stává prezidentem člověk výrazně politický, u nás taková tradice*

nevznikla. T. G. Masaryk a Václav Havel se stali vůdci národa jako bojovníci za svobodu a demokracii.“ (Mladá fronta DNES, 2003)

Článek *Havel vždy dobře věděl, o čem mluví*, který brání, jak T. G. Masaryka, tak V. Havla před kritikou, které byli oba uštědřeni, vyšel 8. února a píše se v něm: „*Kritika těchto dvou osobností nebyla vždy zcela „košer“ a občas dokonce nabyla i značně maloměšřáckého rázu: vzpomeňme si například na kritiku Masaryka, který se zastával Beneše, a na kritiku Havla v souvislosti s jeho svatbou s Dagmar Veškrnovou. Pokud byly v sázce věci, na nichž jim skutečně záleželo, nechoval se ani jeden z nich ostýchavě.*“ (Mladá fronta DNES, 2003)

Blesk

V deníku Blesk vyšlo v den 2. února (+ týden před a týden po tomto dni) celkem 10 textů, z toho 4 vybrány pro kvalitativní analýzu. Na rozdíl od Mladé fronty DNES, v Blesku se čtenáři mohli dočíst jen pozitivně nebo neutrálně laděné texty o končícím prezidentovi V. Havlovi.

Ještě před úplným koncem Havlova druhého volebního období, upozornil Blesk na koncert kapely Rolling Stones, která se odehrála v Praze na Letenské pláni. Ve článku *Mick Jagger: Jedu pozdravit přítele Havla!* z 31. ledna se píše: „*Díky našemu prezidentovi jsme se tak stali jedinou východní zemí, kterou kapela poctí svou návštěvou,*“ (Blesk, 2003) a prezentuje tak V. Havla jakožto přítele světově proslulých rockových hvězd.

Den po ukončení Havlova druhého volebního období, 3. února, bylo v Blesku v článku *V pohotovosti až do půlnoci* připomenuto, jak byl končící prezident pracovitý: „*Až do poslední chvíle byl včera připraven Václav Havel vyrazit na „kapitánský můstek*“.“ (Blesk, 2003) Ve stejný den se pak autor článku *Ani srdíčko, ani prapor ptá „Co bude dál?“* a sám sobě odpovídá „*Jak se zdá, naši politici nejsou schopni domluvit se na žádné výrazné a známé osobnosti. Nastane tedy zřejmě éra neznámých prezidentů, kteří si budou muset ve světě jméno teprve získat.*“ (Blesk, 2003)

3.2.1.7. Rok 2011

Konec roku 2011 přinesl smutnou zprávu. Zemřel první český prezident, disident a dramatik V. Havel. Stalo se tak u něj doma, na Hrádečku u Trutnova těsně před Vánoci, 18. prosince 2011. O pár dní později, 23. prosince, mu byl vystrojen pohřeb v katedrále sv. Víta.

Mladá fronta DNES

Deník Mladá fronta DNES věnoval úmrtí bývalého prezidenta V. Havla velký prostor. Za čtrnáctidenní období kolem úmrtí a pohřbu bylo vydaných celkem 106 textů, z toho bylo 50 z nich vybraných ke kvalitativní analýze. Množství textů o V. Havlovi vydaných v tomto období v Mladé frontě DNES je mnohem větší než množství textů vydaných ve stejném období v deníku Blesk.

Jak by se, vzhledem ke smutné události, dalo očekávat, neobjevily se v tomto období texty, které by o V. Havlovi referovaly negativně. Naopak, jak ukázala kvantitativní analýza, téměř 80 % textů vydaných v tomto období psali o V. Havlovi v dobrém. Opět byl srovnáván s prvorepublikovým prezidentem T. G. Masarykem a přirovnáván k němu. Například v článku z 19. prosince 2011 *Havel nebyl v politice vždy úspěšný, ale do dějin vstupuje po Masarykově boku.*

Vysloužil si přízviska jako demokrat, humanista, symbol sametové revoluce, ikona svobody či významný člověk. V článku *Já chci jednou přiletět na Havla* z 29. prosince, který polemizoval nad možností přejmenování Letiště Ruzyně na Letiště Václava Havla, byl jakožto významná osobnost českých dějin přirovnán ke Karlu IV. a T. G. Masarykovi. Také v článku z 19. prosince s titulkem *Měli jsme velké štěstí, že jsme žili v jeho éře* je vzpomenu na Masaryka a Havla jakožto pokračovatele jeho odkazu: „*Ovšem Masaryk se stal tvůrcem prezidentství. Jeho osobnost určovala význam funkce. Na rozdíl od těch po ně. U nich to bylo naopak: postavení hlavy státu jim dávalo vážnost. Až Václav Havel všechno znovu obrátil: on naplnil funkci, nikoliv funkce jeho.*“ (Mladá fronta DNES, 2011)

Příspěvek *Jak svět vzpomíná na Václava Havla* z 20. prosince vzpomenu na V. Havla jako na proevropského politika. Dle autora byl Havel „*jedním z největších hrdinů generace, jež tvrdě pracovala na spojení rozdělené Evropy.*“ (Mladá fronta DNES, 2011) Stejně tak v článku ze stejného dne *Zaměřeno na Česko, kvůli Havlovi* byl oslavován, tentokrát jako

„otec národa“, který „vyvedl český národ z tyranie, pomohl přinést svobodu a demokracii na celý náš kontinent.“ (Mladá fronta DNES, 2011)

Jak zmiňují mnohé příspěvky v tomto období, Václav Havel byl velmi populární v zahraničí. Jen jedna země s ním měla problém, tou bylo Rusko. Jak zmiňuje autor článku *Kreml kondoloval Severokorejčům, k úmrtí Havla se nevyjádřil* z 20. prosince: „Havel opravdu nebyl oblíbencem Kremle,“ což, vzhledem k historii a historickému významu osobnosti Václava Havla pro Českou republiku, není překvapení. Autor nenechává prostor pro spekulaci, kdo je v tomto vztahu ten „dobrý“, když píše: „Havel byl demokrat a humanista, bojovník za svobodu.“ (Mladá fronta DNES, 2011)

Blesk

V deníku Blesk bylo v období týden před a týden po úmrtí a pohřbu Václava Havla vydaných téměř o polovinu méně textů než v Mladé frontě DNES, celkem jich vyšlo 51 a 13 z nich bylo vybraných pro kvalitativní analýzu. Stejně jako v Mladé frontě DNES, ani v Blesku se neobjevil jediný text s negativní konotací vůči V. Havlovi. Ve vybraném seriózním i bulvárním deníku tedy platilo heslo „o mrtvých jen dobře“ a převažovaly texty plné pozitivního vzpomínání.

I v Blesku se objevila přirovnání bývalé hlavy státu k prvorepublikovému prezidentovi T. G. Masarykovi. Například v článku s emotivně laděným titulem *Pane prezidente, měli jsme Vás rádi...* z 19. prosince byl, kromě přirovnání k T. G. Masarykovi, také vyzdvihnut jako symbol revoluce, demokracie a boje proti totalitě. Stejně jako v Mladé frontě DNES byl svou významností přirovnán nejen k T. G. Masarykovi, ale také ke Karlu IV., a dokonce i J. A. Komenskému.

Článek *Vzpomínky tří významných mužů na Václava Havla* z 19. prosince o Havlovi referuje jakožto o morálním symbolu, symbolu novodobého českého státu, symbolu roku 1989, symbolu demokracie a boje proti totalitě.

Také v Blesku nebylo opomenuto, že byl V. Havel mezinárodně uznávaný politik. Například v článku z 19. prosince *Havel byl tématem číslo jedna!*, ve kterém se o Havlovi píše jako o velkém Evropanovi, ale také vůdci revoluce a symbolu boje proti komunismu.

3.3. Vyhodnocení míry bulvarizace zkoumaného seriózního tisku

Jedním z dílčích cílů této práce je odpovědět na výzkumnou otázku: *Dochází v seriózním tisku k bulvarizaci?* Jelikož seriózní tisk v této práci reprezentuje deník Mladá fronta DNES, bude tato kapitola vycházet z výsledků obsahových analýz dat tohoto média.

Odpověď na otázku *Dochází v seriózním tisku k bulvarizaci?* nebude úplná, jelikož nevychází z analýzy, která by se zaměřovala vyloženě na výskyt určitých bulvárních prvků ve vybraných analyzovaných obdobích v Mladé frontě DNES. Bude vycházet z výsledků kvantitativní obsahové analýzy, které má tato práce k dispozici, což je počet hard news a soft news. Bude také doplněna o postřehy z interpretace kvalitativní obsahové analýzy. Při formulování odpovědi bude brán zřetel na přístup McLachlana a Goldinga (2000) podle kterých platí, že čím je médium bulvárnější, tím více prostoru dává soft news na úkor hard news. Vzhledem k tomu, že hypotéza pracuje s obdobím významných osobních okamžiků V. Havla, bude odpověď na výzkumnou otázku vycházet z analyzovaných klíčových okamžiků jeho soukromého života.

Na základě výsledků kvantitativní a kvalitativní obsahové analýzy bude také potvrzena či vyvrácena hypotéza: *Seriózní tisk má sklony k bulvarizaci v období významných osobních okamžiků v životě Václava Havla.*

Jak již bylo nastíněno v teoretické části této práce, neexistuje žádná jasně daná hranice toho, kdy můžeme mluvit o bulvarizujícím se médiu. V této práci je nesnadné bulvarizaci určit a popsat, jelikož neexistuje definovaná hranice toho, kolik vydaných soft news již předznamenává proces bulvarizace a kolik jich je ještě „únosných“ pro seriózní médium. Bulvarizace a její míra je poměrně subjektivní záležitost – každý má jinou hranici pro to, co již považuje za bulvární a co nikoliv.

V této práci jsou jako jakási reference bulvárnosti využita data z kvantitativní obsahové analýzy bulvárního deníku Blesk. V následující tabulce je přehled celkového počtu textů za určitá analyzovaná klíčová období v životě V. Havla a procentuální počet soft news z onoho celkového počtu.

Datum klíčové události	Mladá fronta DNES		Blesk	
	celkový počet textů	procento soft news	celkový počet textů	procento soft news
27.1.1996	6	84%	2	100%
2.12.1996	26	69%	14	79%
4.1.1997	27	85%	13	69%
14.4.1998	38	90%	32	81%
18. a 23. 12. 2011	106	79%	51	96%

Tabulka č. 1: Porovnání celkového počtu textů a procentuálního zastoupení soft news v Mladé frontě DNES a Blesku ve vybraných obdobích

zdroj: vlastní zpracování

Připomenutí významných soukromých událostí v životě V. Havla:

- **27. ledna 1996** - úmrtí první ženy Olgy Havlové
- **2. prosince 1996** - operace plic
- **4. ledna 1997** - svatba s Dagmar Veškrnovou
- **14. dubna 1998** - akutní operace tlustého střeva
- **18. a 23. prosince 2011** - úmrtí a pohřeb V. Havla

Z tabulky č. 1 vyplývá, že celkově v deníku Mladá fronta DNES vycházelo více textů zmiňujících V. Havla než v deníku Blesk. Překvapující se jeví velký zájem deníku Mladá fronta DNES o V. Havla v období jeho zdravotních komplikací v prosinci 1996 a v dubnu 1998. V obou případech v těchto obdobích počet vydaných textů zmiňujících tehdejšího prezidenta převyšuje počet vydaných textů v Blesku. Kvalitativní obsahová analýza odhalila, že v těchto obdobích Mladá fronta DNES své čtenáře denně zásobila informacemi z nemocnice, které nebyly nutné o hlavě státu sdílet. V těchto obdobích seriózní deník Mladá fronta DNES sklony k bulvarizaci jistě měl.

Co se týká úmrtí první ženy V. Havla, Olgy Havlové, respektoval tento deník Havlovo soukromí (stejně jako bulvární deník Blesk), a tak se bulvarizace v této době neprojevovala.

Období ledna 1997 se v Mladé frontě DNES nevyskytovaly jen texty zmiňující V. Havla spojené s jeho druhou svatbou. Ve vybraném období roku 1997 byly vydané také texty o Havlově novoročním projevu a texty týkající se Havlovy kritiky lékařské péče, jež se mu dostala na přelomu listopadu a února. Na základě kvalitativní obsahové analýzy je možné říci, že tyto texty nabývaly až bulvárního charakteru.

V době pohřbu a úmrtí V. Havla v roce 2011 (v ten den, jeden týden před a jeden týden po) v Mladé frontě DNES vyšlo o 55 textů zmiňujících V. Havla více než v deníku Blesk. Tato informace sama o sobě nemusí nic znamenat, jelikož neexistuje hranice pro to, kolik má být věnováno mediálního prostoru úmrtí bývalého prezidenta. Co prozradila kvalitativní obsahová analýza je to, že výrazné množství těchto textů představovaly rozhovory s Havlovými známými, texty o jeho dětství a mládí, zajímavé historky z jeho života apod. Seriózní deník Mladá fronta DNES se tak snažil svým čtenářům předat co nejvíce informací o životě V. Havla, a to v takové míře, že se dá mluvit o tendenci k zezábavnění, a tudíž i bulvarizaci.

Jak bylo již naznačeno, nelze se dobrat ke konkrétním závěrům, ale na základě prezentovaných informací by se dalo závěrem shrnout, že v seriózním deníku Mladá fronta DNES k určité bulvarizaci v obdobích významných osobních okamžiků V. Havla docházelo a tím potvrdit hypotézu *Seriózní tisk má sklony k bulvarizaci v období významných osobních okamžiků v životě Václava Havla.*

ZÁVĚR

Jedním z cílů této diplomové práce je odhalit, jakým způsobem bylo o Václavu Havlovi ve vybraném seriózním (Mladá fronta DNES) a bulvárním tisku (Blesk) informováno a jaký mediální obraz této osobnosti vybraný tisk v analyzovaném období vytvářel. Dalším cílem práce bylo zjistit, zda ve vybraném seriózním tisku dochází k bulvarizaci, a tím potvrdit či vyvrátit hypotézu *Seriózní tisk má sklony k bulvarizaci v období významných osobních okamžiků v životě Václava Havla.* Jak bylo zmíněno v úvodu této práce, od výzkumných otázek: *Naplňoval vybraný seriózní tisk ve zkoumaném období specifika seriózního tisku?* a *Naplňoval vybraný bulvární tisk ve zkoumaném období specifika bulvárního tisku?* bylo upuštěno z toho důvodu, že by ani jedna ze zvolených obsahových analýz nevedla k odpovědím, které by byly schopny dostatečně a plnohodnotně na tyto výzkumné otázky odpovědět.

Původně zvolená kvalitativní metodologie byla v rámci obsahové analýzy získaných dat doplněna taktéž o metodu kvantitativní. Od kvantitativní obsahové analýzy je očekáváno, že zodpoví výzkumné otázky: *Jakým způsobem bylo v seriózním tisku o Václavu Havlovi*

informováno? a Jakým způsobem bylo v bulvárním tisku o Václavu Havlovi informováno? Na tyto výzkumné otázky bude odpovězeno na základě počtu hard news a soft news zmiňujících V. Havla v analyzovaných obdobích. Dále pak na základě výskytu neutrálně, pozitivně či negativně laděných textů o V. Havlovi a v neposlední řadě na základě počtu textů, které obsahovaly či neobsahovaly jeho přímou citaci.

Kvalitativní obsahová analýza pomůže zodpovědět výzkumné otázky: *Jaký mediální obraz Václava Havla ve zkoumaném období vytvářel vybraný seriózní tisk?* a *Jaký mediální obraz Václava Havla ve zkoumaném období vytvářel vybraný seriózní tisk?* Odpovědi na tyto otázky budou vycházet z interpretace kvantitativní obsahové analýzy, která poskytla hlubší porozumění a kontext.

Další změna nastala ve formulaci výzkumné otázky *Objevují se v seriózním tisku prvky bulvarizace?*, která byla původně doplněna o podotázku *Pokud ano, do jaké míry?* K této změně formulace otázky došlo z toho důvodu, že analytickými proměnnými v kvantitativní obsahové analýze nebyly přímo prvky bulvarizace, a tak by se na původní výzkumné otázky nedalo adekvátně a plnohodnotně odpovědět.

Před zodpovězením výzkumných otázek na základě výsledků kvantitativní i kvalitativní obsahové analýzy je na tomto místě důležité zmínit, že v průběhu práce mohlo dojít k určitému zkreslení obou těchto analýz. Tato zkreslení mohla být způsobena například nedostatečnou reprezentativností vzorku či chybou v kódování, což může mít případně dopad na interpretaci a výsledky. Další podstatná informace, která vyplývá také z interpretací obsahových analýz, je ta, že texty vydané v období týden před, týden po a v den určité klíčové události v životě V. Havla neinformují pouze o oné události. V analyzované čtrnáctidenní době mohlo dojít i k jiným událostem, které se pojily s V. Havlem.

Tak, jak tomu bylo i v textu práce, nejdříve bude prezentována odpověď na výzkumnou otázku týkající se seriózního deníku Mladá fronta DNES: *Jakým způsobem bylo v seriózním tisku o Václavu Havlovi informováno?*

V deníku Mladá fronta DNES celkově vyšlo ve zkoumaných obdobích více textů zmiňujících V. Havla než v bulvárním deníku Blesk. Sečtou-li se všechny analyzované texty, které dohromady tvoří počet 513 textů, 387 z nich tvoří texty vydané Mladou frontou DNES a 126 texty vydané deníkem Blesk. Tato informace sama o sobě sděluje, že ve zkoumaných obdobích života V. Havla bylo Havlovi poskytnuto více prostoru v Mladé frontě DNES než v Blesku. Obecně se tedy dá říci, že v Mladé frontě bylo ve zkoumaných obdobích o V. Havlovi informováno mnohem podrobněji než v Blesku. Vysvětlením tohoto úkazu by mohlo být to, že V. Havlovi jakožto veřejnému činiteli bylo poskytováno více prostoru v seriózně zaměřeném tisku než v tisku bulvárním.

Celkově převažovaly v Mladé frontě DNES pozitivní a neutrální texty, negativních textů bylo minimum. Negativně laděné texty se objevily v letech: 1997, 1998 a 2003. O V. Havlovi se tedy v Mladé frontě DNES ve všech zkoumaných obdobích informovalo převážně neutrálně a pozitivně.

Na otázku *Jakým způsobem bylo v bulvárním tisku o Václavu Havlovi informováno?* bylo již částečně odpovězeno. V. Havlovi bylo v seriózním tisku (Mladé frontě DNES) ve zkoumaných obdobích poskytnuto více prostoru než v Blesku tisku bulvárním. Z celkového počtu analyzovaných textů tvoří texty vydané Bleskem menšinu – 125 z celkových 513. Je možné, že tomu tak je z důvodu, že bulvární deník Blesk se ve zkoumaných obdobích primárně nezaměřoval na politickou figuru, kterou po většinu zkoumaných období Václav Havel byl a věnoval se jiným tématům.

Stejně jako v seriózním deníku Mladá Fronta DNES, i v Blesku převažovaly pozitivně a neutrálně laděné texty zmiňující V. Havla. Texty, které jsou vůči V. Havlovi negativně zabarvené, se v Blesku objevují ve zkoumaných obdobích v letech 1998 a 1999 (jeden ze dvou). O V. Havlovi bylo tedy i v deníku Blesk ve zkoumaných obdobích informováno převážně neutrálně a pozitivně.

Na výzkumnou otázku *Jaký mediální obraz Václava Havla ve zkoumaném období vytvářel vybraný seriózní tisk?* odpovídá interpretace kvalitativní obsahové analýzy. Každé vybrané analyzované období (v den události, týden před a týden po) má jiná specifika a jiný kontext, mediální obraz V. Havla se proměňoval v závislosti na těchto faktorech. Obecně byl V. Havel prezentován v několika rolích – jako politik, prezident, manžel a pacient. Jako

politik a prezident byl dle kvalitativní analýzy úspěšný, jak ale mnohé texty zmiňují, úspěšnější byl v zahraniční politice než na domácí půdě. Byl považován za symbol revoluce roku 1989 a nově nabyté demokracie. Jak se projevilo v období vstupu do NATO 12. března 1999, byl to, dle textů vydaných v tomto období v Mladé frontě DNES, proevropsky smýšlející politik, který směřuje Českou republiku na Západ.

V roli pacienta se na stránkách Mladé fronty DNES objevoval často. Bylo poukazováno na to, že je V. Havel ohleduplný, slušný, ale také čiperný pacient. V obdobích Havlových zdravotních problémů se v Mladé frontě DNES objevovaly i texty obsahující pochyby o jeho schopnosti nadále úřadovat, tyto ale vyvážily texty, které dokázaly přesvědčit, že tuto schopnost nemocem navzdory má.

Negativní hodnocení Havlovy osoby se objevilo v roce 1997 ve spojitosti s jeho kritikou přístupu lékařů, kteří se o něj starali. Tímto a svatbou s Dagmar Veškrnovou začalo období, kdy V. Havel nebyl, na stránkách Mladé fronty DNES, jen vychvalován jakožto symbol svobody, revoluce a demokracie, ale stal se z něj „obyčejný“ člověk s klady i zápory. Toto zjištění potvrzuje, co napsal Žantovský: „...nezvládal vztahy se sdělovacími prostředky ve dvouletém období 1996-1998.“ (2014, s 498) Tento vztah V. Havla s médii se v Mladé frontě DNES ukázal také v době prezidentských voleb 20.1. 1998, kdy se texty nesly v duchu „V. Havel není perfektní, ale lepšího kandidáta nemáme“, což není příliš lichotivý přístup k jeho osobě. Negativně laděné texty, ale v mnohem menším množství, se objevily také na konci jeho druhého volebního období v roce 2003, což v rámci jistého bilancování dává u seriózního tisku Mladá fronta DNES smysl.

Odpověď na výzkumnou otázku *Jaký mediální obraz Václava Havla ve zkoumaném období vytvářel vybraný bulvární tisk?* se ve své podstatě příliš neliší. Obecně byl totiž mediální obraz V. Havla ve vybraném bulvárním deníku Blesk velmi podobný jeho mediálnímu obrazu v Mladé frontě DNES. Značné rozdíly lze najít v přístupu k seriózním zprávám jako například volba prezidenta nebo vstup České republiky do NATO. Například v období volby prezidenta 26. ledna roku 1993 (týden před a týden po) vyšly v deníku Blesk o V. Havlovi pouze dva texty. Oba se o něm vyjadřovaly kladně, jakožto o nejnadějnějším kandidátovi, mnoho prostoru však nedostal. Dále pak v období vstupu České republiky do NATO se o V. Havlovi ve spojitosti s touto událostí v deníku Blesk neinformovalo vůbec (vyšly v té

době dva texty zmiňující V. Havla, netýkaly se ovšem vstupu ČR do NATO). Mediální obraz Václava Havla v deníku Blesk tak ztratil Havlovu stránku „evropanství“, kterou prezentoval deník Mladá fronta DNES.

V období úmrtí první ženy V. Havla, Olgy Havlové, vyšly v deníku Blesk pouze dva texty zmiňující V. Havla, oba respektující smutnou událost jeho života. Bulvární deník Blesk se vyhnul „hyenismu“, který je bulváru často vyčítán a mediální obraz V. Havla nerozšiřoval o soukromé informace vztahující se k této události.

Svatba s Dagmar Veškrnovou deníku Blesk neunikla a snažil se své čtenáře o této události bohatě informovat. Přestože se objevila kritika (ze strany čtenářů v podobě anket) toho, že se V. Havel žení krátce po úmrtí své první ženy, Blesk pojal svatbu pozitivně a aktivně blahopřál Havlovi, kterého prezentoval jako muže, který „si jde za svým“.

V období odchodu V. Havla do politického důchodu Blesk (na rozdíl od Mladé fronty DNES) nevydával o V. Havlovi negativně laděné texty a nepouštěl se příliš do hodnocení jeho politické aktivity.

Období úmrtí a pohřbu V. Havla pojal Blesk velmi podobně jako Mladá fronta DNES, jen v menším množství textů. Oba tyto deníky vzpomenuly na V. Havla jako na velkého státníka, ikonu revoluce 1989, symbol svobody a demokracie a postavily ho na roveň prvorepublikového prezidenta T. G. Masaryka.

Poslední výzkumná otázka, kterou si tato práce klade za cíl zodpovědět, je: *Dochází v seriózním tisku k bulvarizaci?* a je spojená s hypotézou: *Seriózní tisk má sklony k bulvarizaci v období významných osobních okamžiků v životě Václava Havla.* Odpovědi na tuto otázku poskytla kombinace kvantitativní i kvalitativní obsahové analýzy, jak již bylo prezentováno v kapitole 3.3. *Vyhodnocení míry bulvarizace zkoumaného seriózního tisku.* Závěrem odpovědi na tuto otázku bylo, že se ke konkrétním závěrům dobrat nelze. Na základě prezentovaných informací však bylo usouzeno, že v seriózním deníku Mladá fronta DNES k určité bulvarizaci v obdobích významných osobních okamžiků V. Havla docházelo. Tím byla také potvrzena hypotéza *Seriózní tisk má sklony k bulvarizaci v období významných osobních okamžiků v životě Václava Havla.*

Zajímavé v závěru této práce je připomenout si koncept agenda-setting, který byl popsán v teoretické části této práce. Agenda-setting, neboli nastolování agendy, je koncept, kterému se nevyhne žádné médium. Během práce na kvalitativní obsahové analýze Mladé fronty DNES se tento koncept velice výrazně projevil v dubnu 1998, v období, kdy V. Havel musel podstoupit operaci stěv v rakouském Innsbrucku. Stalo se z toho natolik populární a mediálně detailně pokryté téma, že to mělo vliv na společnost ve smyslu, že lidé projevovali vyšší zájem o kontrolu trávicího ústrojí.

Koncept gatekeepingu se projevil například v období kolem 12. března 1999, kdy Česká republika vstoupila do NATO. Zatímco Mladá fronta DNES zveřejnila v tomto období 12 textů zmiňujících V. Havla, Blesk zveřejnil pouze dva, které však V. Havla ani nedávaly do spojitosti se vstupem České republiky do NATO.

Jak lze z interpretací a závěrů vyčíst, mediální obraz V. Havla se ve zkoumaných klíčových obdobích jeho života proměňoval v závislosti na kontextu současného dění. Přestože seriózní deník Mladá fronta DNES o jeho osobě informoval mnohem více a detailněji než bulvární deník Blesk, oba tyto deníky vytvářely celkově kladný mediální obraz dramatika, disidenta a prvního českého prezidenta Václava Havla. S ohledem na koncept mediální reality, je důležité vědomí toho, že ať se jedná o seriózní nebo bulvární tisk, vždy se v něm promítne realita mediální, ne skutečná.

Summary

One of the goals of this thesis is to uncover how was Václav Havel portrayed in the selected quality (Mladá fronta DNES) and tabloid (Blesk) press and to analyze the media image of this personality created by the chosen press during the analyzed period. Another objective was to determine if the selected quality press engages in tabloidization, thus confirming or refusing the hypothesis that the quality press tends to engage in tabloidization during significant personal moments in Václav Havel life. As mentioned in the introduction of this thesis, the research questions "Did the selected quality press fulfill the specifics of a quality press during the examined period?" and "Did the selected tabloid press fulfill the specifics of a tabloid press during the examined period?" were abandoned because none of the chosen content analyses would lead to answers that were capable of sufficiently and comprehensively answering these research questions.

Originally, the chosen qualitative methodology was supplemented with a quantitative method within the framework of the content analysis of the acquired data. The quantitative content analysis is expected to answer the research questions: "How was information about Václav Havel presented in the quality press?" and "How was information about Václav Havel presented in the tabloid press?" These research questions will be answered based on the number of hard news and soft news mentioning V. Havel in the analyzed periods, as well as the occurrence of neutral, positive, or negative texts about V. Havel and, last but not least, the number of texts that included or did not include his direct citation.

The qualitative content analysis will help answer the research questions: "What media image of Václav Havel was created by the selected quality press during the examined period?" and "What media image of Václav Havel was created by the selected tabloid press during the examined period?" The answers to these questions will be based on the interpretation of the quantitative content analysis, which provided a deeper understanding and context.

Another change occurred in the formulation of the research question "Are there elements of tabloidization present in quality journalism?" which was originally supplemented with the sub-question "If yes, to what extent?" This change in the question was made because the analytical variables in the quantitative content analysis did not directly address elements of tabloidization, and therefore the original research questions could not be adequately and fully answered.

Before answering the research questions based on the results of both quantitative and qualitative content analyses, it is important to note that both of these analyses may have been subject to certain biases during the research process. These biases could have been caused, for example, by an insufficiently representative sample or coding errors, which could potentially affect the interpretation and results. Another important piece of information that emerges from the interpretations of the content analyses is that texts published in the week before, the week after, and on the day of a certain key event in V. Havel's life do not only inform about that specific event. During the analyzed fourteen-day period, there could have been other events related to V. Havel as well.

As was stated in the text, first the answer to the research question regarding the quality newspaper Mladá fronta DNES will be presented: How was Václav Havel reported on in the quality press? In the newspaper Mladá fronta DNES, more texts mentioning V. Havel were published in the examined periods than in the tabloid Blesk. When all analyzed texts are summed up, which together make up a total of 513 texts, 387 of them are texts published by Mladá fronta DNES and 126 texts by the Blesk newspaper. This information itself indicates that during the examined periods of V. Havel's life, he was given more space in Mladá fronta DNES than in Blesk. Generally speaking, it can be said that in the examined periods, V. Havel was reported on in much greater detail in Mladá fronta than in Blesk. One explanation for this phenomenon could be that V. Havel, as a public figure, was given more space in a quality press than in a tabloid press.

Overall, positive and neutral texts prevailed in Mladá fronta DNES, with a minimum of negative texts. Negative texts appeared in the years 1997, 1998, and 2003. Therefore, V. Havel was predominantly reported on neutrally and positively in Mladá fronta DNES during all examined periods.

The question of how Václav Havel was reported on in the tabloid press has already been partially answered. In the quality press (Mladá fronta DNES) during the examined periods, V. Havel was given more space than in the tabloid press (Blesk). Out of the total number of analyzed texts, texts published by Blesk were a minority - 125 out of a total of 513. It is possible that this is due to the fact that the tabloid newspaper Blesk did not primarily focus on the political figure, which Václav Havel was for most of the examined periods, and instead focused on other topics.

Just like in the quality newspaper Mladá fronta DNES, positive and neutrally toned texts mentioning V. Havel prevailed in Blesk as well. Texts that were negatively toned towards V. Havel appeared in Blesk during the examined periods in 1998 and 1999 (one out of two). Therefore, in the examined periods, V. Havel was predominantly reported on neutrally and positively in Blesk as well.

The qualitative content analysis provides an interpretation of the selected quality press's creation of Václav Havel's media image during the researched period. Each selected period

analyzed (on the day of the event, a week before, and a week after) had different specifics and contexts, causing V. Havel's media image to change depending on these factors. In general, V. Havel was presented in several roles – as a politician, president, husband, and patient. According to the qualitative analysis, as a politician and president, he was successful, but as many texts mention, he was more successful in foreign policy than on domestic ground. He was considered a symbol of the 1989 revolution and the newly gained democracy. As evidenced in the period of entry into NATO on March 12, 1999, he was a pro-European thinking politician, who aimed to direct the Czech Republic to the West, according to texts published during that time in *Mladá fronta DNES*.

As a patient, he appeared frequently on the pages of *Mladá fronta DNES*. It was pointed out that V. Havel was considerate, decent, but also an alert patient. During Havel's health problems, texts containing doubts about his ability to continue serving appeared in *Mladá fronta DNES*. However, these were balanced by texts that could convince that he had this ability despite his illness.

Negative evaluation of Havel's person appeared in 1997 in connection with his criticism of the approach of the doctors who cared for him. This, along with his marriage to Dagmar Veškrnová, began a period when V. Havel was not just praised as a symbol of freedom, revolution, and democracy on the pages of *Mladá fronta DNES*, but became an "ordinary" person with strengths and weaknesses. This finding confirms what Žantovský wrote: "... he did not handle relations with the media during the two-year period 1996-1998." (2014, p. 498) This relationship between V. Havel and the media was also evident in *Mladá fronta DNES* during the presidential elections on January 20, 1998, when the texts were in the spirit of "V. Havel is not perfect, but we do not have a better candidate," which is not a very flattering approach to his person. Negative texts also appeared, but in much smaller quantities, at the end of his second term in 2003, which makes sense within a certain balance for the quality press *Mladá fronta DNES*.

In essence, the answer to the research question of what media image Václav Havel created in the selected tabloid press during the researched period does not differ much. In general, V. Havel's media image in the selected tabloid newspaper *Blesk* was very similar to his media image in *Mladá fronta DNES*. Significant differences can be found in the approach

to quality news such as the election of the president or the Czech Republic's entry into NATO. For example, during the presidential election on January 26, 1993 (one week before and one week after), only two articles about V. Havel were published in the Blesk newspaper. Both expressed positive views of him as the most promising candidate, but he did not receive much space. Furthermore, during the period of the Czech Republic's entry into NATO, the Blesk newspaper did not provide any information about V. Havel in relation to this event (at that time, two articles mentioning V. Havel were published, but they did not relate to the Czech Republic's entry into NATO). Thus, the media portrayal of Václav Havel in the Blesk newspaper lost his "Europeanism" aspect, which was presented by the Mladá fronta DNES newspaper.

During the period of the death of V. Havel's first wife, Olga Havlova, only two articles mentioning V. Havel were published in the tabloid newspaper Blesk, both showing respect for the sad event in his life. The tabloid newspaper avoided "hyenism," which is often criticized in the tabloid industry, and did not expand V. Havel's media image with private information related to this event.

The wedding with Dagmar Veskrnova was not overlooked by Blesk, and the newspaper tried to inform its readers extensively about this event. Although there was criticism (from readers in the form of polls) that V. Havel was getting married shortly after the death of his first wife, Blesk presented the wedding positively and actively congratulated Havel, portraying him as a man who "follows his heart."

During the period of V. Havel's retirement from politics, Blesk (unlike Mladá fronta DNES) did not publish negatively charged articles about V. Havel and did not delve too much into evaluating his political activity.

Blesk approached the period of V. Havel's death and funeral very similarly to Mladá fronta DNES, with only a smaller number of articles. Both newspapers remembered V. Havel as a great statesman, an icon of the 1989 revolution, a symbol of freedom and democracy, and elevated him to the level of the first Czechoslovak President T. G. Masaryk.

The last research question that this work aims to answer is: Is quality journalism becoming more sensationalized? This question is associated with the hypothesis that quality journalism tends to become more sensational during significant personal moments in the life of Vaclav Havel. The answer to this question was provided by a combination of quantitative and qualitative content analysis, as presented in chapter 3.3. The evaluation of the degree of sensationalization in the examined quality press led to the conclusion that no specific conclusions can be reached. However, based on the presented information, it was judged that the quality daily newspaper *Mladá fronta Dnes* did experience a certain level of sensationalization during significant personal moments in V. Havel's life. This also confirmed the hypothesis that quality journalism tends to become more sensational during significant personal moments in the life of Vaclav Havel.

It is interesting to note the concept of agenda-setting, which was described in the theoretical part of this work. Agenda-setting is a concept that no medium can escape. During the work on the qualitative content analysis of *Mladá fronta Dnes*, this concept was very prominently manifested in April 1998, when V. Havel had to undergo intestinal surgery in Innsbruck, Austria. It became such a popular and extensively covered topic that it had an impact on society in the sense that people showed a higher interest in checking their digestive system. The concept of gatekeeping was also evident, for example, during the period around March 12, 1999, when the Czech Republic joined NATO. While *Mladá fronta Dnes* published 12 texts mentioning V. Havel during this period, *Blesk* published only two, which did not even associate V. Havel with the Czech Republic's entry into NATO.

As can be seen from the interpretations and conclusions, the media portrayal of V. Havel transformed during the examined key periods of his life depending on the context of current events. Although the quality newspaper *Mladá fronta Dnes* provided much more detailed information about him than the tabloid newspaper *Blesk*, both newspapers generally created a positive media image of the playwright, dissident, and first Czech president Vaclav Havel. With regard to the concept of media reality, it is important to be aware that whether it is quality or tabloid journalism, it always reflects a media reality, not a real one.

Použité zdroje:

Mladá fronta DNES, 1993. [mikrodokument]. Praha: MaFra, roč. 4. ISSN 1210-1168.

Mladá fronta DNES, 1996. [mikrodokument]. Praha: MaFra. roč. 7. ISSN 1210-1168.

Mladá fronta DNES, 1996. [mikrodokument]. Praha: MaFra, roč. 7. ISSN 1210-1168.

Mladá fronta DNES, 1997. [mikrodokument]. Praha: MaFra. roč. 8. ISSN 1210-1168.

Mladá fronta DNES, 1998. [mikrodokument]. Praha: MaFra. roč. 9. ISSN 1210-1168.

Mladá fronta DNES, 1998. [mikrodokument]. Praha: MaFra. roč. 9. ISSN 1210-1168.

Mladá fronta DNES, 1999. [mikrodokument]. Praha: MaFra. roč. 10. ISSN 1210-1168.

Mladá fronta DNES, 2003. [mikrodokument]. Praha: MaFra. roč. 14. ISSN 1210-1168.

Mladá fronta DNES, 2011, Praha: MaFra, roč. 22, prosinec, č. 280-304. ISSN 1210-1168.

Blesk, 1993. Praha: Ringier ČR, roč. 1, leden-březen., č. 0-75. ISSN 1210-5333.

Blesk, 1996. Praha: Ringier ČR, roč. 6, leden-únor, č. 50. ISSN 1210-5333.

Blesk, 1996. Praha: Ringier ČR, roč. 5, listopad-prosinec, č. 256-304. ISSN 1210-5333.

Blesk, 1997. Praha: Ringier ČR, roč. 5, leden-únor, č. 1-51. ISSN 1210-5333.

Blesk, 1998. Praha: Ringier ČR, roč. 7, leden-únor, č. 1-50. ISSN 1210-5333.

Blesk, 1998. Praha: Ringier ČR, roč. 7, březen-duben, č. 51-101. ISSN 1210-5333.

Blesk, 1999. Praha: Ringier ČR, roč. 8, březen-duben, č. 50-101. ISSN 1210-5333.

Blesk, 2003. Praha: Ringier ČR, roč.12, leden-únor, č.1-50. ISSN 1210-5333.

Blesk, 2011. Praha: Ringier ČR, roč. 20, prosinec, č. 280-304. ISSN 1210-5333.

BENDA, Josef. *Vlastnictví periodického tisku v České republice v letech 1989-2006*. Praha: Karolinum, 2007, ISBN 978-80-246-1387-1.

HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752 5.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.

KRISEOVÁ, Eda. *Václav Havel životopis*. 2. přeprac. vyd. Praha: Práh, 2014. ISBN 978-80-7252-538-6.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

MCNAIR, Brian. *Sociologie žurnalistiky*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-717-8840-6.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1362-4.

OSVALDOVÁ, Barbora a Radim KOPÁČ, ed. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3229-2.

REIFOVÁ, Irena a kol. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. ISBN 80-85834-60 X.

ŽANTOVSKÝ, Michael. *Havel*. Praha: Argo, 2014. ISBN 978-80-257-1213-9.

JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Masová média*. 2. přeprac. vyd. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0743-6.

DRAŽAN, Jan a Jan PERGLER. *Náš Václav Havel: 27 rozhovorů o kamarádovi, prezidentovi, disidentovi a šéfovi*. Praha: Zeď, 2016. ISBN 978-80-906593-1-5.

KOSATÍK, Pavel. *100x Václav Havel: jak rozumět jeho myšlenkám*. Praha: Radioservis, 2020. ISBN: 978-80-7617-929-5.

HVÍŽDALA, Karel. *Moc a nemoc médií: rozhovory, eseje a články 2000-2003*. Praha: Máj, 2003. ISBN 80-86643-07-7.

PATTERSON, Thomas E. *Doing Well and Doing Good*. John F. Kennedy School of Government: Harvard University, 2000.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-736-7096-8

TRAMPOTA, Tomáš a Martina VOJTĚCHOVSKÁ. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-807-3676-834.

Elektronické zdroje:

Blesk.cz, 2001-2023. [online], [cit. 15. 4. 2023]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz>

Česká televize, 1996–2021. *Češi měli problém plně podpořit letecké útoky na Jugoslávii*. [online], [cit. 15. 4. 2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/archiv/1415885-cesi-meli-problem-plne-podporit-letecke-utoky-na-jugoslavii>

Evropský parlament, 2020. [online], [cit. 15. 4. 2023]. *Václav Havel Zastánce nerozdělené Evropy*. dostupné z: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/649423/EPRS_BRI\(2020\)649423_CS.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/649423/EPRS_BRI(2020)649423_CS.pdf)

Hospodářské noviny, 2011. *Projev na sjezdu spisovatelů*. [online], [cit. 15. 4. 2023]. Dostupné z: <https://archiv.hn.cz/c1-54248810-1967-projev-na-sjezdu-spisovatelu>

iDNES, 2018. *Olga Havlová: Jak se z chudé šičky stala uznávanou první dámou.* [online], [cit. 15. 4. 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/onadnes/vztahy/zeny-z-hradu-olga-havlova-a-jeji-zivotni-osud-prvni-dama-havel.A181026_093721_spolecnost_pet

iROZHLAS, 2021. *Před 25 lety zemřela Olga Havlová.* [online], [cit. 15. 4. 2023]. *Když se podívala, jako by se koukala rentgenem, 'vzpomínala Černá.* Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/historie/olga-havlova-vyroci-vaclav-havel_2101271001_pj

JANÁK, Dušan, 2018. *Vybrané metody výzkumu.* [online]. Opava. Dostupné z: https://is.slu.cz/el/fvp/leto2021/UVSRPHK016/um/VYBRANE_METODY_VYZKUMU.pdf

Knihovna Václava Havla, 2009-2023. *Dopis Gustávu Husákovi (1975–2015).* [online], [cit. 15. 4. 2023]. Dostupné z: <https://www.vaclavhavel.cz/cs/index/novinky/843/dopis-gustavu-husakovi-1975-2015>

Mediaguru, 2022. *Deníky beze změn, nejčtenější jsou Blesk, MF Dnes a Deník,* [online], [cit. 15. 4. 2023]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2022/08/deniky-beze-zmen-nejctenejsi-jsou-blesek-mf-dnes-a-denik/>

MF DNES, 2023. [online], [cit. 15. 4. 2023]. Dostupné z: <https://www.mfdnes.cz>

ŠKODOVÁ Markéta (ed.), ČERVENKA Jan, NEČAS Vlastimil, KALVAS František, TABERY Paulína a Tomáš TRAMPOTA. *Agenda-setting: Teoretické přístupy.* Centrum pro výzkum veřejného mínění Sociologický ústav Akademie věd ČR, v.v.i. Praha: 2008. [online], [cit. 20. 4. 2023]. Dostupné z: https://www.soc.cas.cz/sites/default/files/publikace/agenda_setting_finalni_na_web.pdf

VILDOVÁ, Marta (2005). [online], [cit. 17. 4. 2023]. *O privatizaci deníku Mladá Fronta.* Dostupné z: <http://blisty.cz/art/23779.html>

Teze Diplomové práce

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK	
Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Tanja Marková	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2020	
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 47178673@fsv.cuni.cz	
Studijní program/forma studia: Mediální a komunikační studia, prezenční	
Název práce v češtině: Mediální obraz Václava Havla v seriózním a bulvárním tisku ve vybraném období	
Název práce v angličtině: The media image of Václav Havel in broadsheet and tabloid press	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat <u>nejdříve</u> šest měsíců od schválení tezi) LS 2022/2023	
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): Jakožto první porevoluční český prezident, který se stal ikonou sametové revoluce a polistopadového politického vývoje, je Václav Havel spojován s demokracií a svobodou nového režimu. I v současné době, více než deset let od jeho úmrtí, je velmi populární osobností a debata o něm nepřestává vyvolávat vášnivé diskuse. Ve společenském diskurzu však nejde primárně o osobu Václava Havla, ale spíše o symbol, který představuje, symbol revoluce roku 1989 a polistopadového politického vývoje. Skrze postoj k jeho osobě mnozí demonstrují své politické názory, zaměření a hodnoty. Dramatik, politik a autor hesla „Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávistí“ zdaleka není jen adorován, měl, a stále má, mnoho kritiků. V celkovém kontextu je důležité vědět, jakým způsobem do onoho společenského diskurzu zasahovala média. V této diplomové práci budou analyzována vybraná období v průběhu českého prezidentství Václava Havla v denním tisku. Vzhledem k tomu, že se autorka pokusí zachytit co možná	

nejkomplexnější mediální obraz, který byl denním tiskem ve vybraných obdobích vytvářen, bude předmětem analýzy seriózní i bulvární tisk.

Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků):

Cílem této diplomové práce je zjistit, jaký mediální obraz Václava Havla vytvářel seriózní a bulvární tisk ve vybraných klíčových okamžicích jeho českého prezidentování. Dalším, vedlejším cílem, je určit, zda seriózní a bulvární tisk naplňují pro ně typické vlastnosti, které budou představeny a popsány v teoretické části diplomové práce.

Výzkumné otázky:

- Jaký mediální obraz Václava Havla ve zkoumaném období vytvářel vybraný seriózní tisk?
- Jakým způsobem bylo v seriózním tisku o Václavu Havlovi informováno?
- Naplňoval vybraný seriózní tisk ve zkoumaném období specifika seriózního tisku?
- Jaký mediální obraz Václava Havla ve zkoumaném období vytvářel vybraný bulvární tisk?
- Jakým způsobem bylo v bulvárním tisku o Václavu Havlovi informováno?
- Naplňoval vybraný bulvární tisk ve zkoumaném období specifika bulvárního tisku?
- Objevují se v seriózním tisku prvky bulvarizace? Pokud ano, do jaké míry?

Hypotéza:

- Seriózní tisk má sklony k bulvarizaci v období významných osobních okamžiků v životě Václava Havla.

Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):

Úvod

Teoretická část

1. Václav Havel

1.1. Osobní život

1.2. Politická kariéra

2. **Seriózní tisk a jeho specifika**
 - 2.1. Vznik a historie
 - 2.2. Základní charakteristika
3. **Bulvární tisk a jeho specifika**
 - 3.1. Vznik a historie
 - 3.2. Základní charakteristika
4. **Co je to bulvarizace a jak se projevuje**

Praktická část

5. **Historie zkoumaných periodik**
 - 5.1 Mladá fronta DNES
 - 5.2 Blesk
6. **Metoda výzkumu**
 - 6.1 Kvalitativní obsahová analýza
 - 6.2 Postup analýzy mediálního obrazu Václava Havla
7. **Interpretace analýzy**
 - 7.1 Mediální obraz Václava Havla v Mladé frontě DNES
 - 7.2 Mediální obraz Václava Havla v Blesku
 - 7.3. Vyhodnocení míry bulvarizace zkoumaného seriózního tisku

Závěr

Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):

Předmětem analýzy bude seriózní a bulvární denní tisk. Seriózní tisk v této diplomové práci bude zastupovat Mladá fronta DNES a bulvární tisk deník Blesk.

Analyzovaná období budou vybrané významné okamžiky z období českého prezidentství Václava Havla (V.H.). Následně také 18. a 23. prosince 2011, den úmrtí a pohřbu V.H. Autorka bude zkoumat texty, které byly vytištěny v období jeden týden před a týden po významné události. Vybrané okamžiky jsou významné jak pro osobní, tak i pro profesní život V.H. Jsou jimi:

- 26. ledna 1993 – V.H. poprvé zvolen českým prezidentem
- 20. ledna 1998 – V. H. podruhé zvolen českým prezidentem
- 12. března 1999 – vstup České republiky do NATO
- 2. února 2003 – konec druhého volebního období V. H.

27. ledna 1996 – úmrtí první ženy V. H., Olgy Havlové
listopad 1996 – V. H. je hospitalizován a podstupuje operaci plic
4. ledna 1997 – druhá svatba V.H. s Dagmar Veškrnovou
duben 1998 – akutní operace tlustého střeva V.H.

18. prosince 2011 – úmrtí V.H.
23. prosince 2011 – pohřeb V.H.

Metody (techniky) zpracování materiálu:

Metodou výzkumu byla pro tuto práci zvolena kvalitativní obsahová analýza.

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):

- HALADA, Jan a Barbora OSVALDOVÁ, ed. *Slovník žurnalistiky: výklad pojmů a teorie oboru*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2017. ISBN 978-80-246-3752-5.

Slovník žurnalistiky je práce pedagogů působících na katedrách Institutu komunikačních studií a žurnalistiky Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. V knize jsou popsány a vysvětleny termíny z oblasti tisku, rozhlasu a televize.

- HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.

V knize jsou představeny metody kvalitativní výzkumu, sběr dat, kódování, vyhodnocování i interpretace. Hendlův *Kvalitativní výzkum* je standardní učebnicí kvalitativního výzkumu u nás.

- JIRÁK, Jan a Barbara KÖPPLOVÁ. *Média a společnost*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-697-7.

Publikace dvou autorů s teoretickými i praktickými zkušenostmi z oblasti médií v České republice nabízí úvod do studia médií z hlediska sociálněvědní disciplíny mediální studia.

- KRISEOVÁ, Eda. *Václav Havel životopis*. Brno: Atlantis, 1991. ISBN 8071080241.

Václav Havel znal spisovatelku Edu Kriseovou z disentu. Prožila s ním revoluční týdny, poté se stala jeho poradkyní a následně ředitelkou odboru Stížností a milostí na Pražském hradě. Oba dva se tedy dobře znali. Životopis Václava Havla od Edy Kriseové je jediným autorizovaným životopisem.

- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

Rozsáhlá učebnice základů masové komunikace s přesahem do praxe. Masová média (zvláště tisk, televize a rozhlas) mají v moderních společnostech zásadní a stále vzrůstající význam. Publikace je jednou z nejoblíbenějších učebnic probírajících všechny hlavní oblasti teorie a fungování masových médií.

- OSVALDOVÁ, Barbora a Radim KOPÁČ, ed. *Co je bulvár, co je bulvarizace*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2016. ISBN 978-80-246-3229-2.

Autoři se snaží zachycují historii a vývoj bulváru, nezaujatě popisují své zkušenosti s bulvárními médii a zhodnocují jejich kladné i záporné stránky.

- STRAUSS, Anselm L. a Juliet CORBIN. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN. ISBN 80-85834-60-X.

Studie shrnuje základní znalosti a metody výzkumu, jenž se opírá o kvalitativní analýzu.

- ŽANTOVSKÝ, Michael. *Havel*. Praha: Argo, 2014. ISBN 978-80-257-1213-9.

Michael Žantovský v této publikaci popisuje Václava Havla s maximální možnou objektivitou. Oba muži spolu dlouhá léta úzce spolupracovali, pojilo je blízké přátelství. Politický (a do značné míry i kulturní) odkaz Václava Havla dodnes Michael Žantovský rozvíjí jakožto diplomat působící na těch nejprestižnějších velvyslaneckých postech (USA, Izrael, Velká Británie).

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

PARUCHOVÁ, Adéla. *Vliv mediálních obrazů prvních dam Olgy a Dagmar Havlových na stránkách*

Mladé fronty Dnes na celkové vnímání prezidenta Václava Havla. Praha, 2022. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Lovaš, Karol.

BRANDSTEINOVÁ, Nikol. *Mediální obraz prezidenta Václava Havla v souvislosti s vybranými událostmi v denících Právo a Lidové noviny.* 2019. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Bednařík, Petr.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Kódovací kniha³

Příloha č. 2: Grafy kvantitativní analýzy deníku Mladá fronta DNES

Příloha č. 3: Grafy kvantitativní analýzy deníku Blesk

³ S ohledem na velikost souboru, který obsahuje kódovací knihu, není součástí tištěné verze diplomové práce